

Prieskum rodín 2026

Správa z druhého ročníka sociologického výskumu života českých a slovenských rodín

Obsah

↖ Ctrl + klik na číslo strany pre skok na sekciu

1. Ukazovateľ bezpečia v rodine	<u>3</u>
2. Odpočinok od rodiny	<u>9</u>
3. Návraty za rodinou	<u>13</u>
Cestovanie za príbuznými	<u>19</u>
Auto v živote rodiny	<u>24</u>
4. Medzigeneračný dialóg	<u>29</u>
5. Rodiny, peniaze a majetok	<u>37</u>
Požičiavanie peňazí v rodine	<u>41</u>
6. Posledná kapitola – odchádzanie	<u>51</u>
Automatizácia sociálnych prác	<u>57</u>
Vyrovnávanie sa so stratou	<u>63</u>
7. Čo sa na rodiny valí zvonka	<u>71</u>
8. Založiť rodinu alebo nie?	<u>80</u>
Medzigeneračná výpomoc pri rodičovstve	<u>87</u>
8. Blízkosť v rodine	<u>92</u>
9. Priestor pre inštitucionálnu podporu	<u>101</u>
10. Metodológia	<u>111</u>
11. Kontakt	<u>114</u>

01

Ukazovatel' bezpečia v rodine

Na Slovensku sa v rodinách od minulého roka cítime o čosi menej bezpečne – okrem peňazí aj kvôli tomu, ako sa v nich k sebe správame

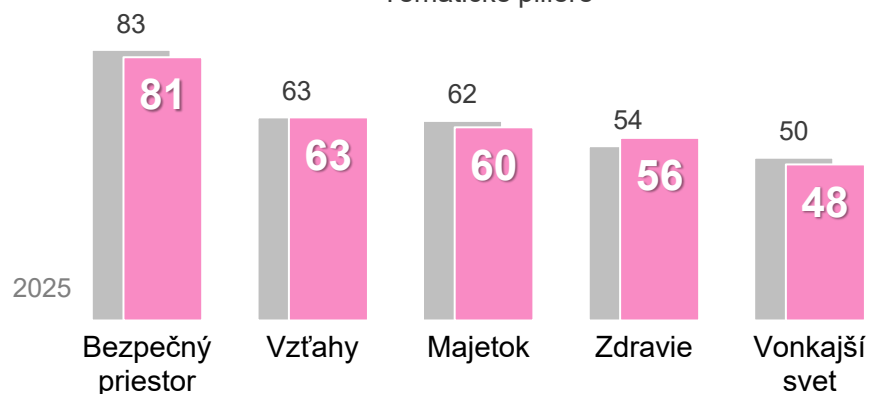
Okrem dopadov zhoršenia ekonomickej situácie sú za poklesom na Slovensku sekundárne dopady – ako sa k sebe doma správame: už 14 % Slovákov má z niekoho v rodine strach (vlani iba 9 %). K psychickému ubližovaniu môže dochádzať v 16 % slovenských rodín namiesto 11 %.

Miera bezpečia v rodine

2025
62 → **62**

Tematické piliere

Maximum = 100

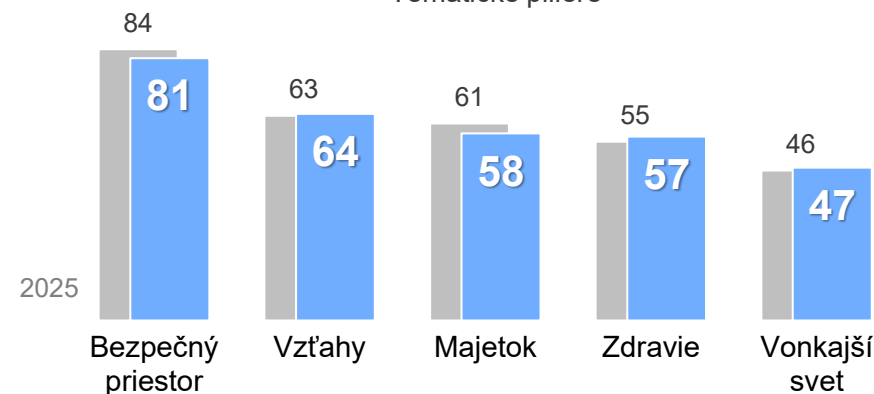

Minimum = 0

Miera bezpečia v rodine

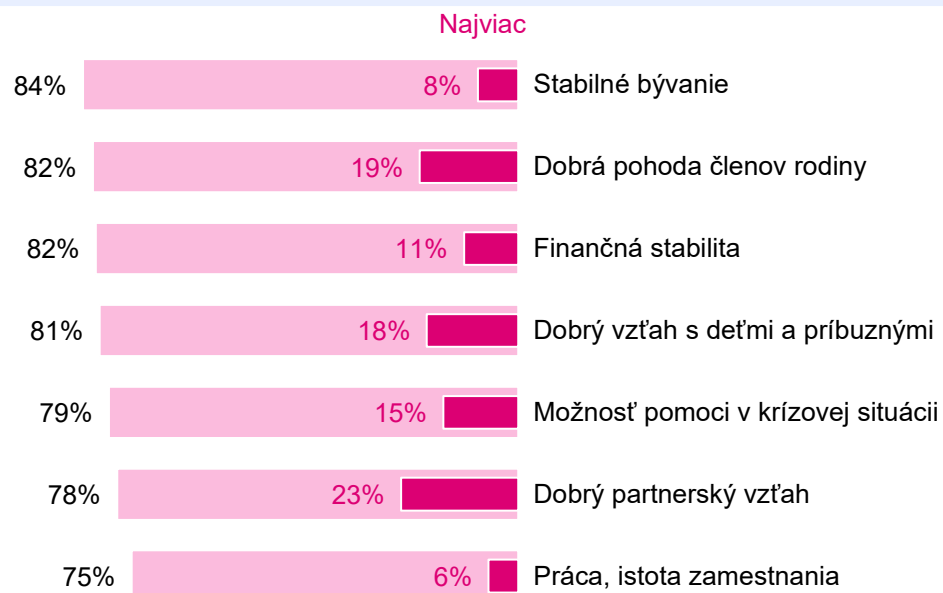
2025
62 ↘ **61**

Tematické piliere

Stabilné bývanie a duševná pohoda sú pre bezpečie nevyhnutné. To najdôležitejšie sa však líši:

Pre Čechov je to v prvom rade (22 %), aby rodina stála na zdravom partnerskom vzťahu. Slováci, ktorí o rodine vo všeobecnosti často premýšľajú v širšej perspektíve, popri duševnej pohode (22 %) za najdôležitejší považujú dobrý vzťah aj s deťmi a širšou rodinou (22 %)

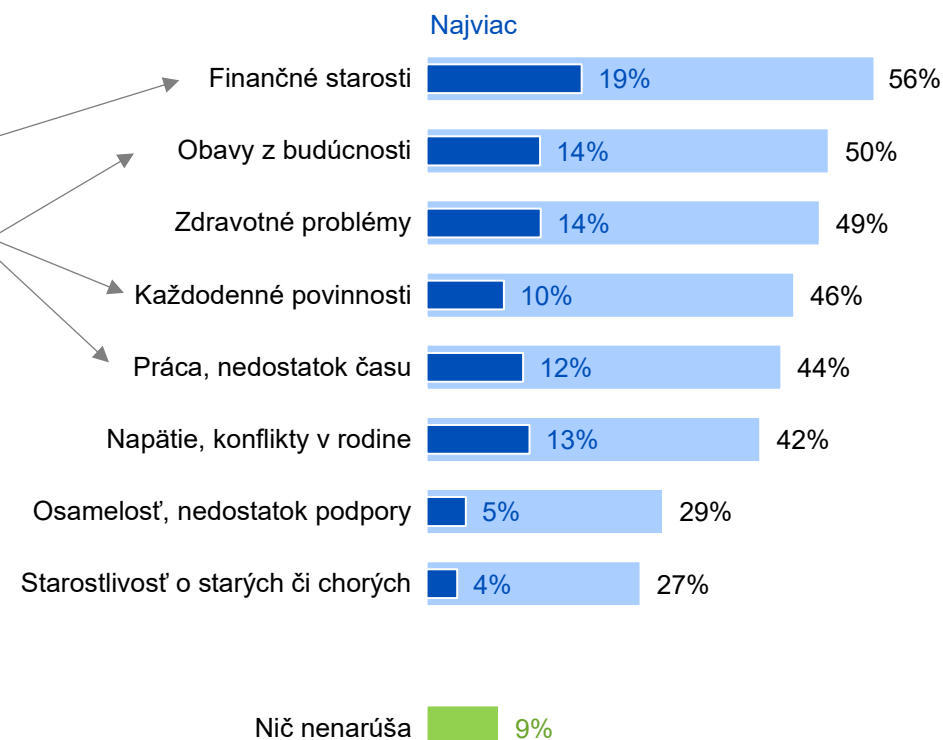
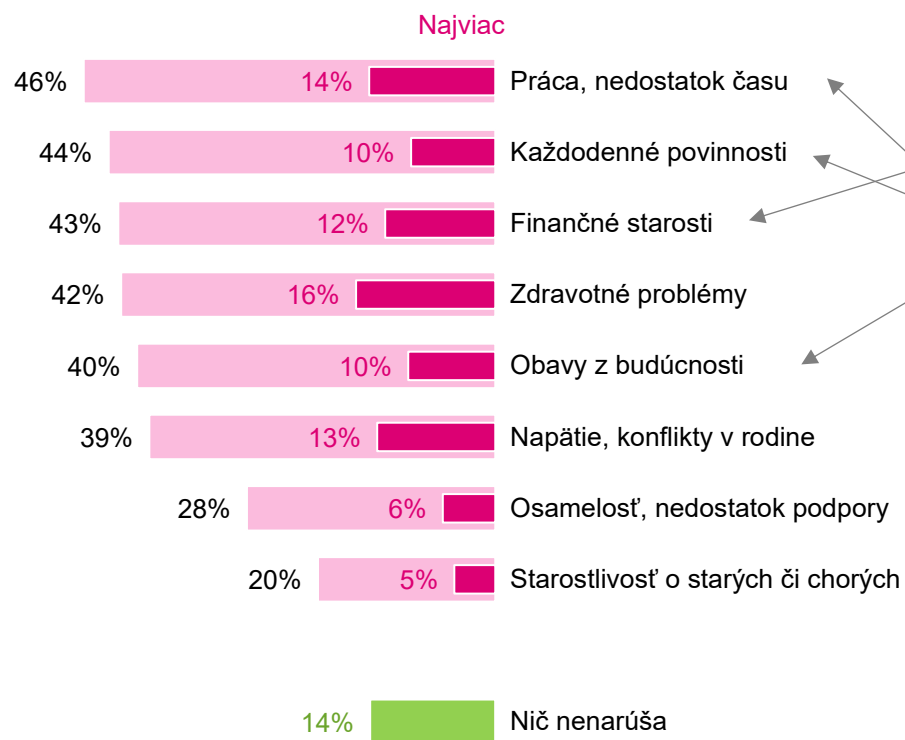

Pre **dúhové rodiny** je najvýznamnejším zdrojom bezpečia dobrý, stabilný vzájomný **partnerský vzťah**. Môže to byť tým, že často necítia takú silnú podporu zo strany svojej pokrvnej rodiny, a tak sú si vzájomnou oporou predovšetkým navzájom.

Mladší Česi aj Slováci, ktorí často ešte nie sú v takej stabilnej životnej situácii ako tí starší, považujú za najdôležitejšie častejšie materiálne aspekty bezpečia: financie, bývanie a pomoc v krízových situáciách. Pre starších je naopak dôležitejšia pohoda a vzťahy, aj v širšej rodine.

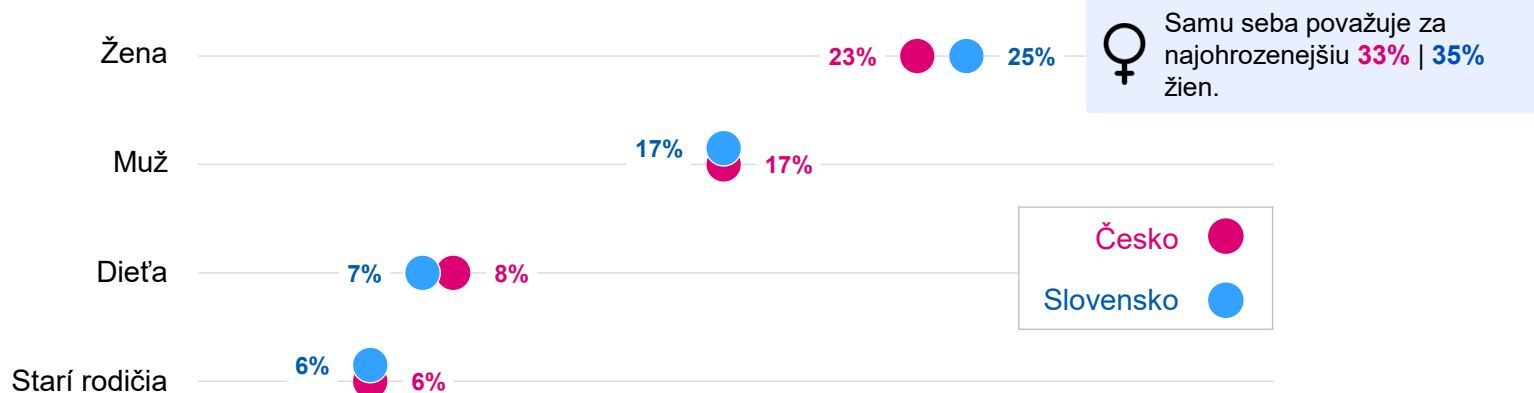
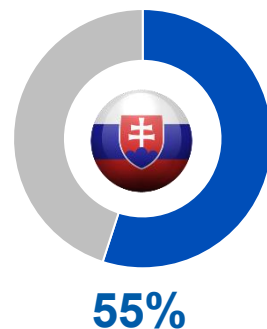
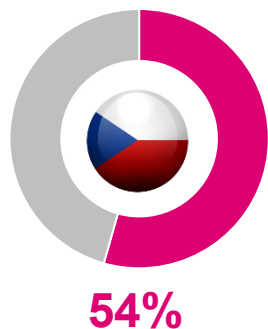
Na Slovensku sú najväčším nepriateľom pohody financie, Česi sú zase pret'ažení prácou a nemajú na seba čas

Slovenské rodiny sú tiež v podstatne stresujúcejšej situácii z hľadiska budúcnosti: za tým môže byť okrem politickej a ekonomickej situácie aj blízkosť ukrajinskej fronty. Pre Čechov sú najväčším narušiteľom pohody zdravotné problémy.

Vo väčšej polovici rodín je niečo duševné zdravie ohrozené – najčastejšie ide o ženu

Niekoľko z rodiny je ohrozený

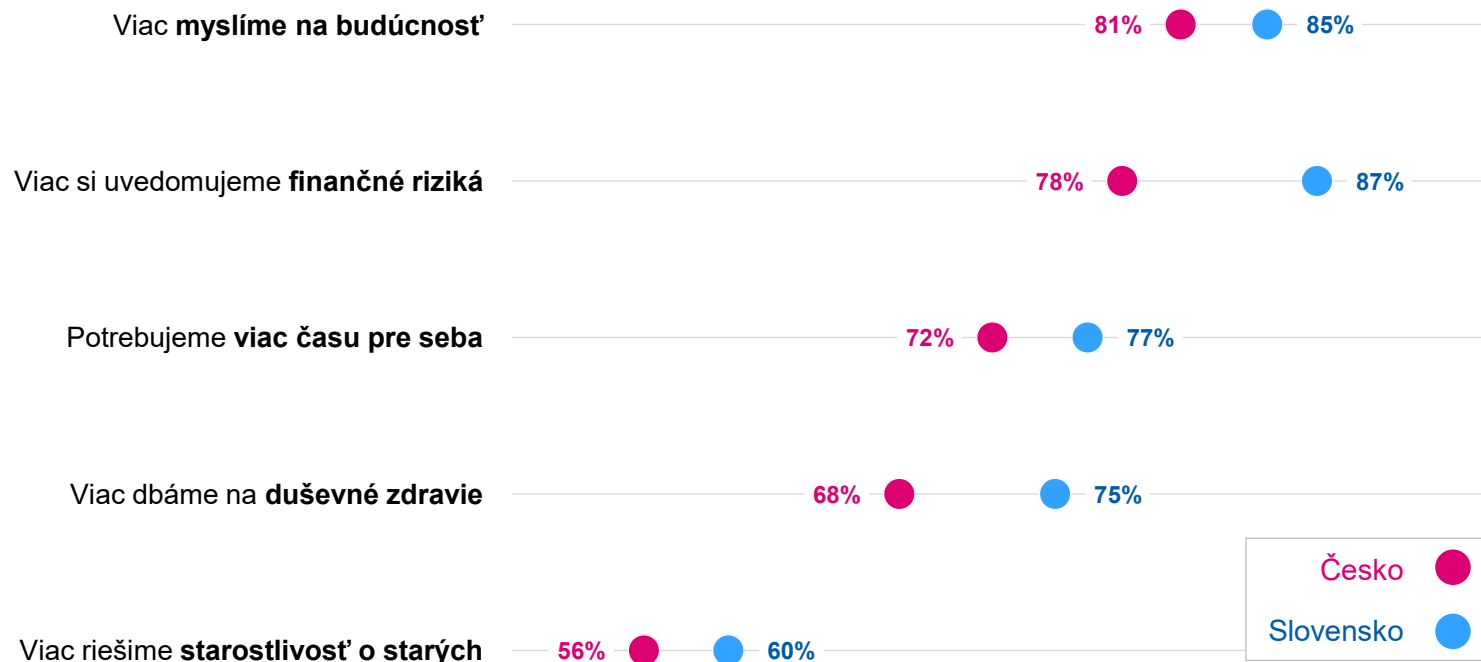
Ženy súhlasia

Každá tretia česká (33 %) aj slovenská (35 %) žena považuje v dnešnej dobe svoje vlastné psychické zdravie za najohrozenejšie z celej domácnosti.

O duševné zdravie našich **detí** sa typicky v porovnaní so zdravím dospelých žien, ale aj mužov, obávame najskôr až v druhom rade.

Slovenské rodiny sa adaptujú intenzívnejšie než tie české. Tri štvrtiny teraz viac riešia psychické zdravie i čas spolu

Top-2-box (rozhodne + skôr áno)

Zvyšujúci sa záujem o duševné zdravie, budúcnosť a spoločne strávený čas najmä v slovenských, ale i českých rodinách ťahajú predovšetkým ženy.

02

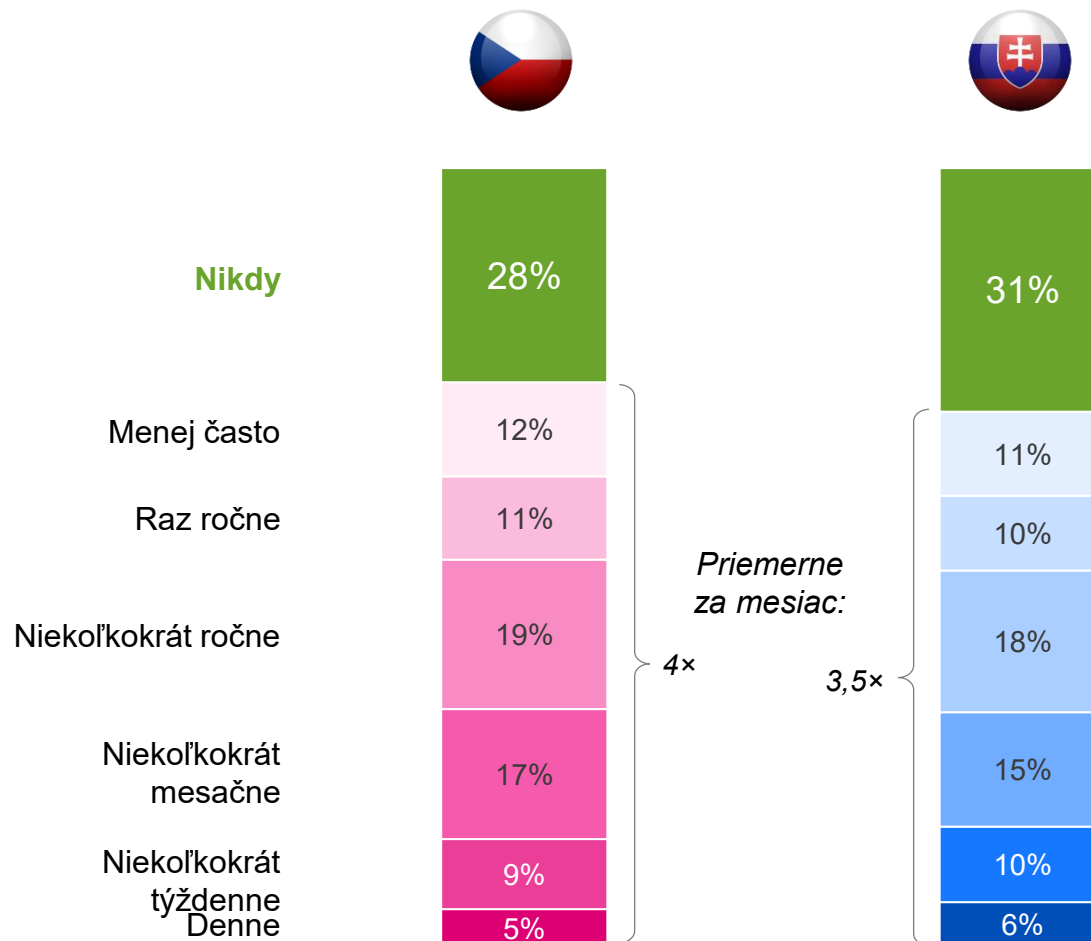
Odpočínok od rodiny

Priemerný Čech má svojej rodiny dost' štyrikrát za mesiac. Slováci napriek častejším negatívnym javom nie tak často

Približne každý dvadsiaty Čech (5 %) i Slovák (6 %) sa zo svojej rodiny cíti zahľtený **konštantne** – pocity psychického vyčerpania zažíva na dennej báze.

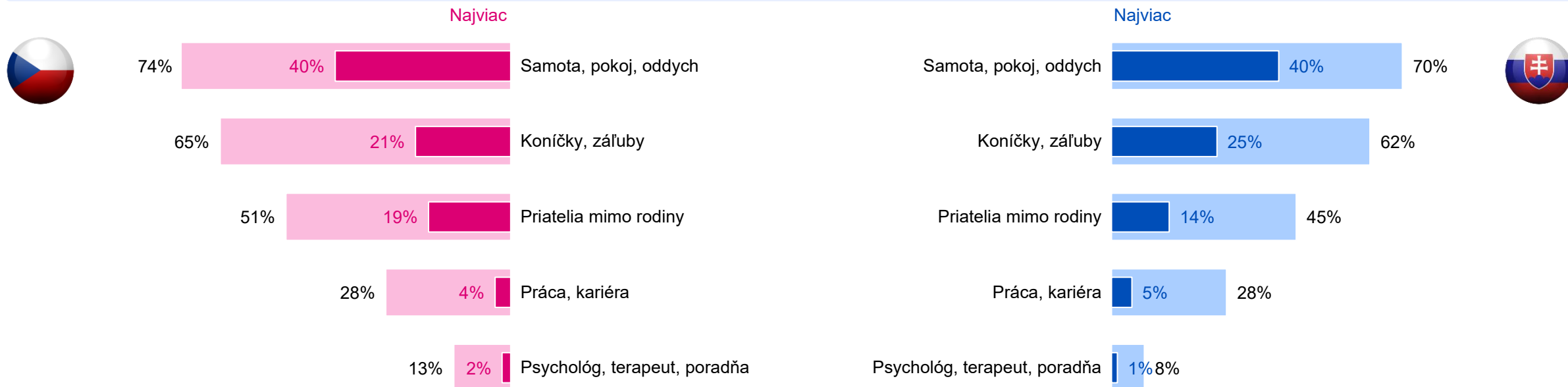
Čím **mladší človek je**, tým častejšie má svojej rodiny dost'.

Psychické vyčerpanie z rodiny typicky strácame okolo 55. roku života: starší Česi a Slováci, najmä empty nesters, bývajú vyčerpaní oveľa menej často.

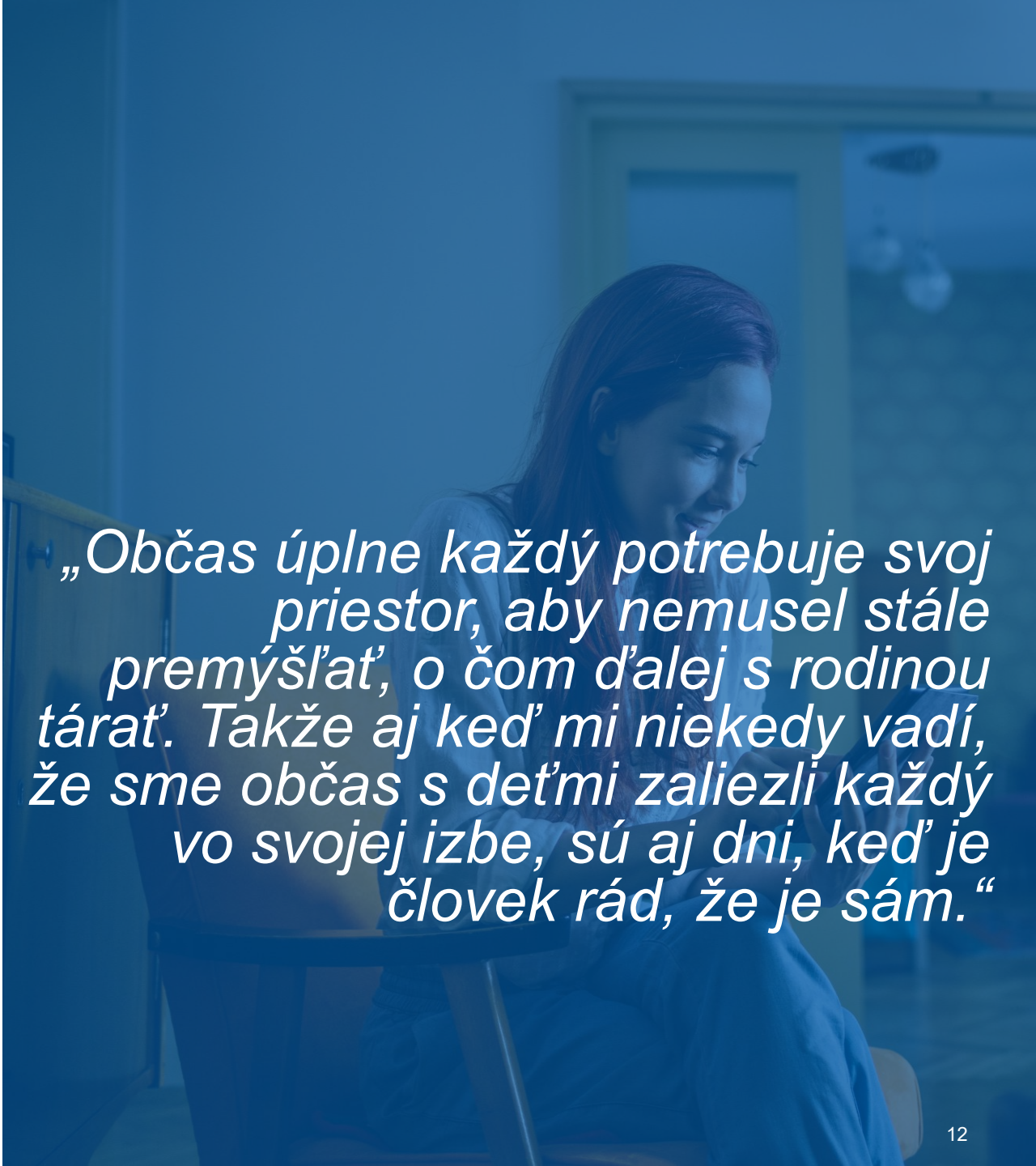

Oddýchnuť si o samote je dôležité, zhodne sa 70 % Čechov aj Slovákov

Najdôležitejší spôsob oddychu je to pre dve pätiny z nás. Päťina Čechov (21 %) a štvrtina Slovákov (25 %) sa potom utieka primárne k vlastným záľubám. Oddychovať od vlastnej rodiny s priateľmi mimo nej je najdôležitejšie pre mladších (do 35 rokov).

**Možnosť vedľa
seba paralelne
potichu existovať je
občas tiež potrebná
– pomáha pred
vybitím batérií**

„Občas úplne každý potrebuje svoj priestor, aby nemusel stále premýšľať, o čom ďalej s rodinou tárať. Takže aj keď mi niekedy vadí, že sme občas s deťmi zaliezli každý vo svojej izbe, sú aj dni, keď je človek rád, že je sám.“

03

Návraty za rodinou

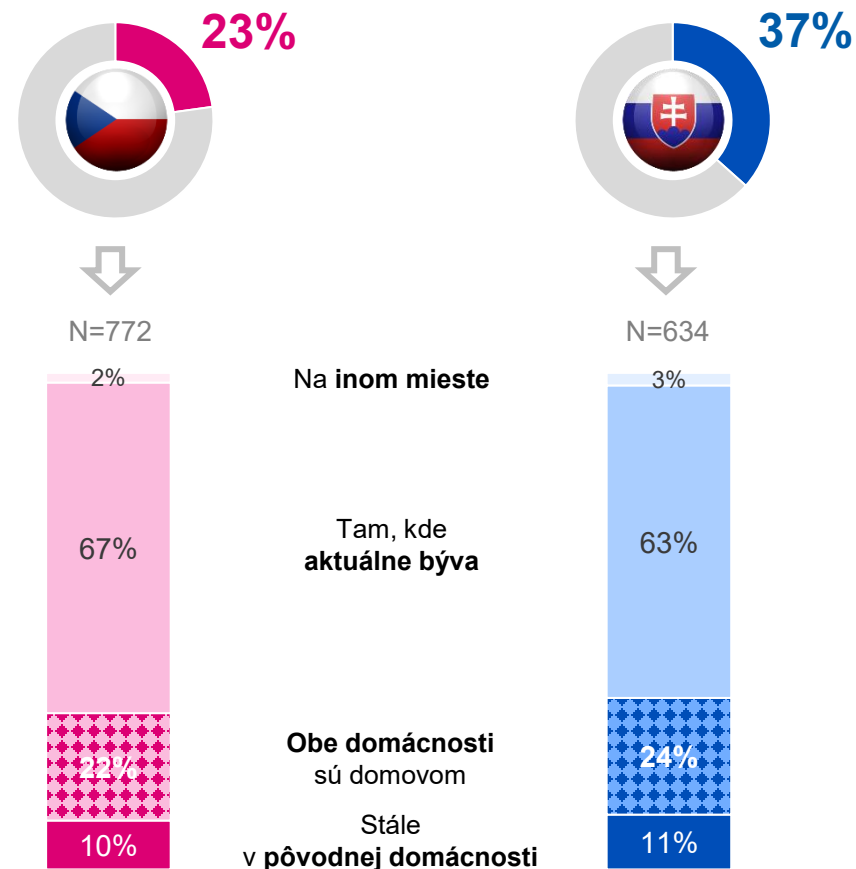
Slováci sú na svoju rodnú domácnosť viac naviazaní – aj po odst’ahovaní ju častejšie považujú za domov.

37 % Slovákov aktuálne žije v domácnosti, v ktorej sa narodili. Oproti Čechom je to obrovský rozdiel, daný predovšetkým tým, že Slováci celkovo častejšie žijú vo viacgeneračnom spolužití.

Číslo nahor ťahá najmä **stredné a východné Slovensko**,

Býva v domácnosti z mladosti

Kde majú domov tí, ktorí už bývajú inde

Tretina z nás sa do rodného hniezda vracia každý týždeň. 4 % Čechov aj Slovákov nikdy.

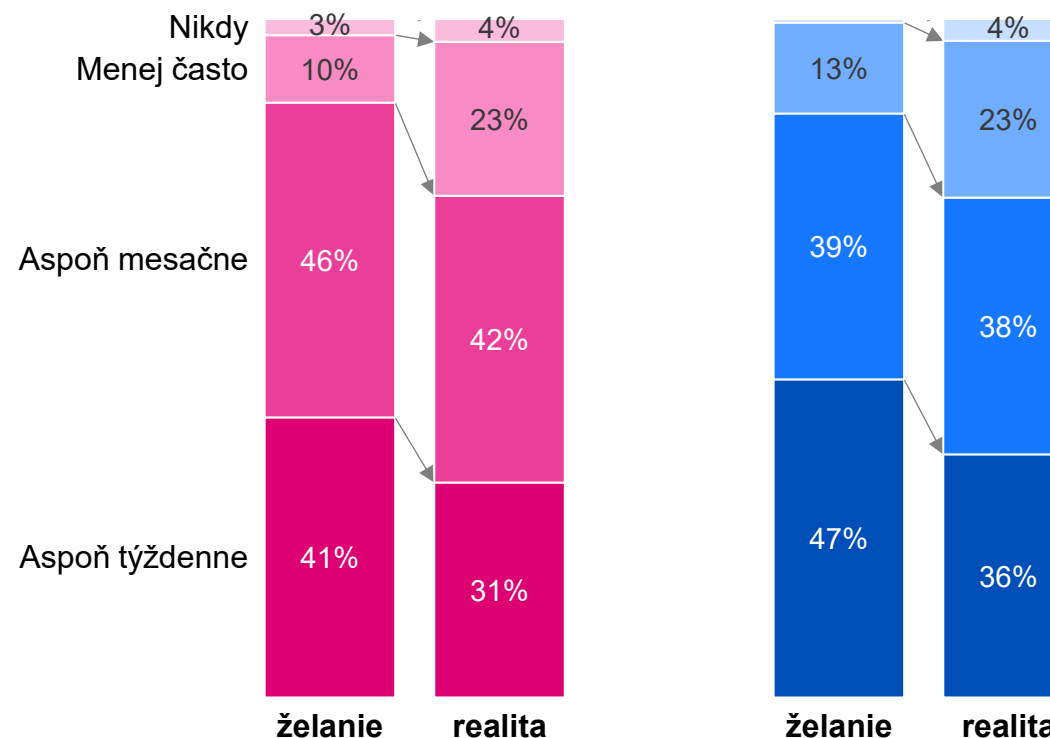
Každý týždeň by rodnú domácnosť pritom **najradšej navštevovala takmer polovica** z nás (41 % Čechov, 47 % Slovákov). Prakticky všetci by sme sa domov radi vracali častejšie, než sa nám darí.

Rodnú domácnosť **najčastejšie navštevujú samoživitelia** – polovica aspoň raz týždenne (48 % CZ, 45 % SK).

Vo **veľkých mestách** (nad 100 tisíc obyvateľov) sme od domova **viac odpojení**: každý týždeň sa vracia len 19 % takýchto Čechov a 22 % Slovákov. Títo ľudia ale majú aj **najmenšiu ambíciu** vracat' sa častejšie.

Návraty chýbajú najmä tradičným rodinám – bránia im vlastné rodinné povinnosti

Rodiny s **tradičným zložením** v Česku i na Slovensku najviac trpia tým, že sa im do rodnej domácnosti (za starými rodičmi) nedarí chodiť tak často, ako by chceli.

Každý týždeň by chcelo navštíviť starých rodičov 47 % českých a 49 % slovenských nukleárných rodín. Darí sa to len 33 % českých a 34 % slovenských.

Návštevu starých rodičov sú zvyčajne nútení si odprieť, pretože majú priveľa rodinných povinností, napríklad s vlastnými deťmi.

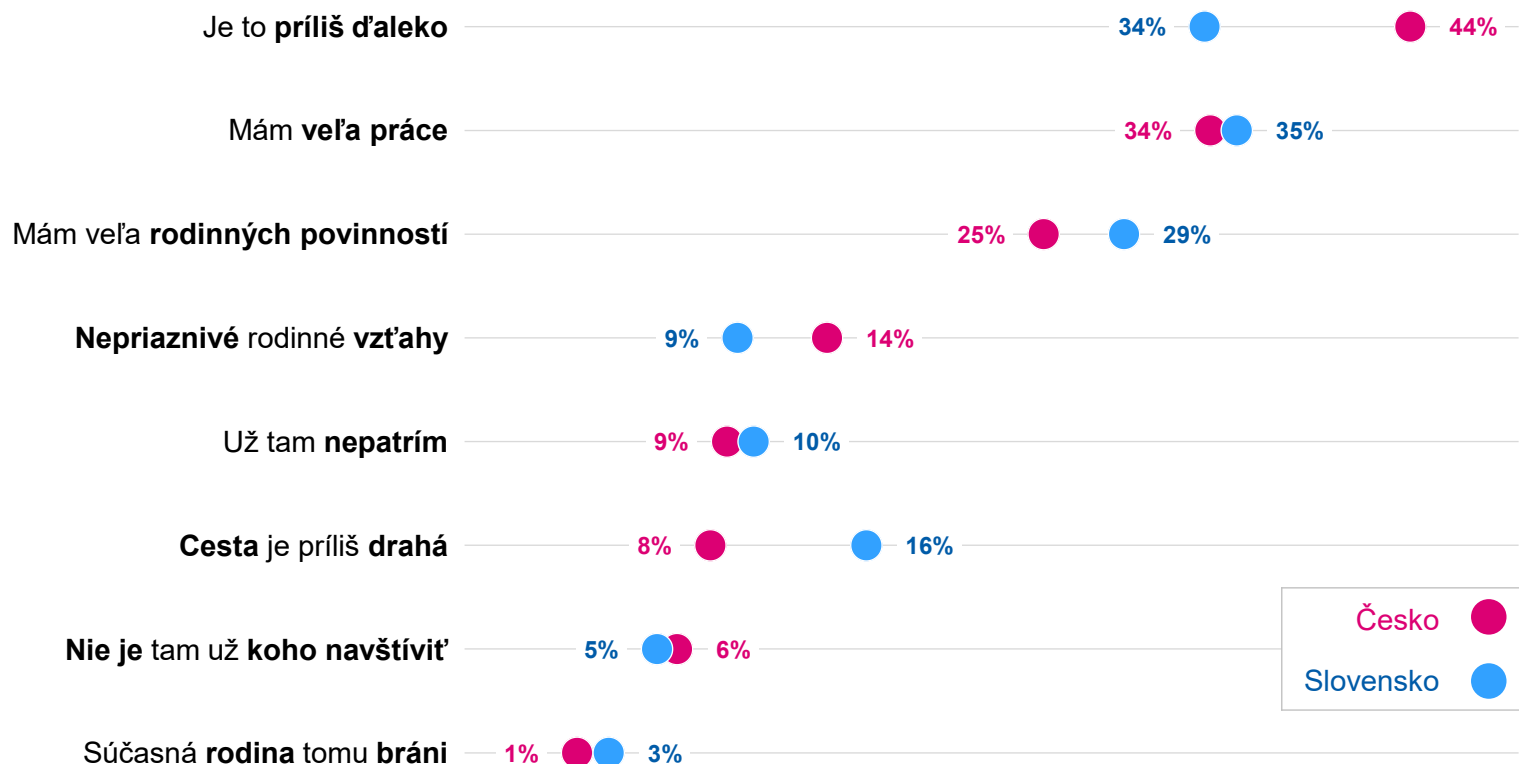
Jediná sledovaná skupina, ktorá sa do rodnej domácnosti vracia **častejšie, než by sama chcela**, sú ľudia z **patchworkových rodín na Slovensku**.

Podľa našej interpretácie môže byť na vine **striedavá starostlivosť**, nútiaca dospelých tráviť viac času u jedného z rodičov, než by si priali, na úkor toho druhého. Rovnako návraty za starými rodičmi môžu byť pre rozvedených s novými partnermi na Slovensku **psychicky náročnejšie** kvôli často **tradičnejším rodinným hodnotám** staršej generácie.

Každý týždeň sa ich do rodného hniezda vracia 40 %, každý týždeň by si však návrat želalo len 36 % z nich.

Návratom domov bránia predovšetkým vzdialenosť a práca

Približne každý desiaty sa domov vracat' nechce.

Pre 14 % Čechov a 9 % Slovákov sú prekážkou aj **rodinné vzťahy**.

Česko je rozľahlejšie, **príliš dlhá cesta** trápi častejšie Čechov (44 %) než Slovákov (34 %).

Tých zase častejšie **trápia financie**: cesta domov je príliš drahá pre 16 % z nich.

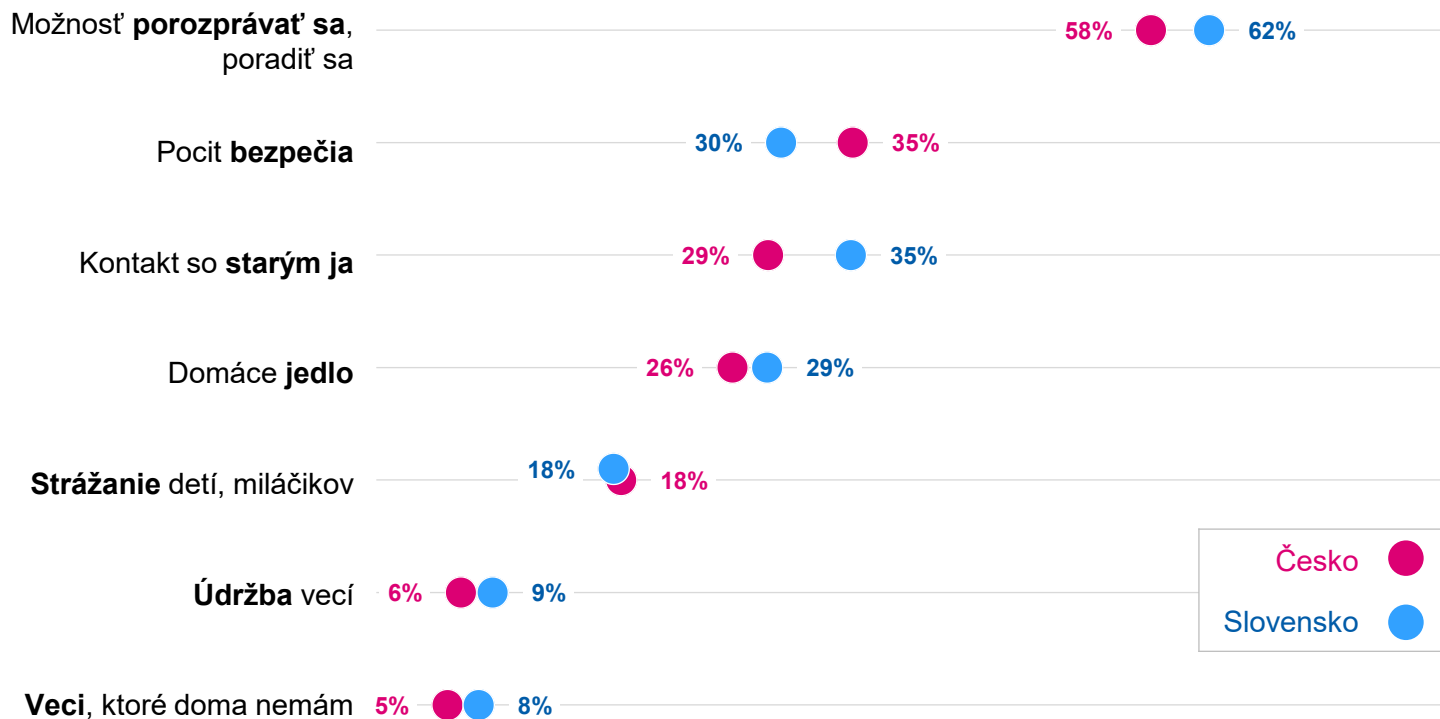
Domov si chodíme hlavne porozprávať. Čím sme starší, tým menej nám návraty prinášajú.

Najesť sa chodia hlavne mladší: domáce jedlo je hodnotou pre 35 % Čechov a 40 % Slovákov do 35 rokov. S pribúdajúcim vekom význam jedla klesá – alebo sa v rodnej domácnosti už toľko nevarí.

Rovnako tak **pocit bezpečia** vieme doma čerpať hlavne do našich 35 rokov: pri návrate ho pociťuje 44 % mladých Čechov a 40 % mladých Slovákov. Ľudia starší ako 55 rokov, ktorí majú návraty do rodiska často spojené so starostlivosťou o starnúcich rodičov, ho pociťujú oveľa menej (23 % Čechov, 17 % Slovákov).

Pocit **kontaktu so svojim starým ja** je potom hodnotou, ktorá nám pri návratoch domov vydrží celý život – pociťujú ho mladí aj starí.

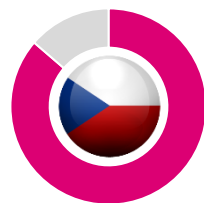

Cestovanie za príbuznými

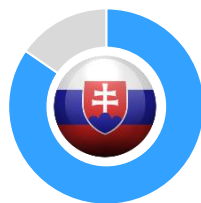
Za rodičmi pravidelne chodí polovica Čechov a tretina Slovákov. Za strýkom alebo tetou len každý desiaty

Cestuje za príbuznými

vzdialenosť a frekvencia vid' ďalšia strana

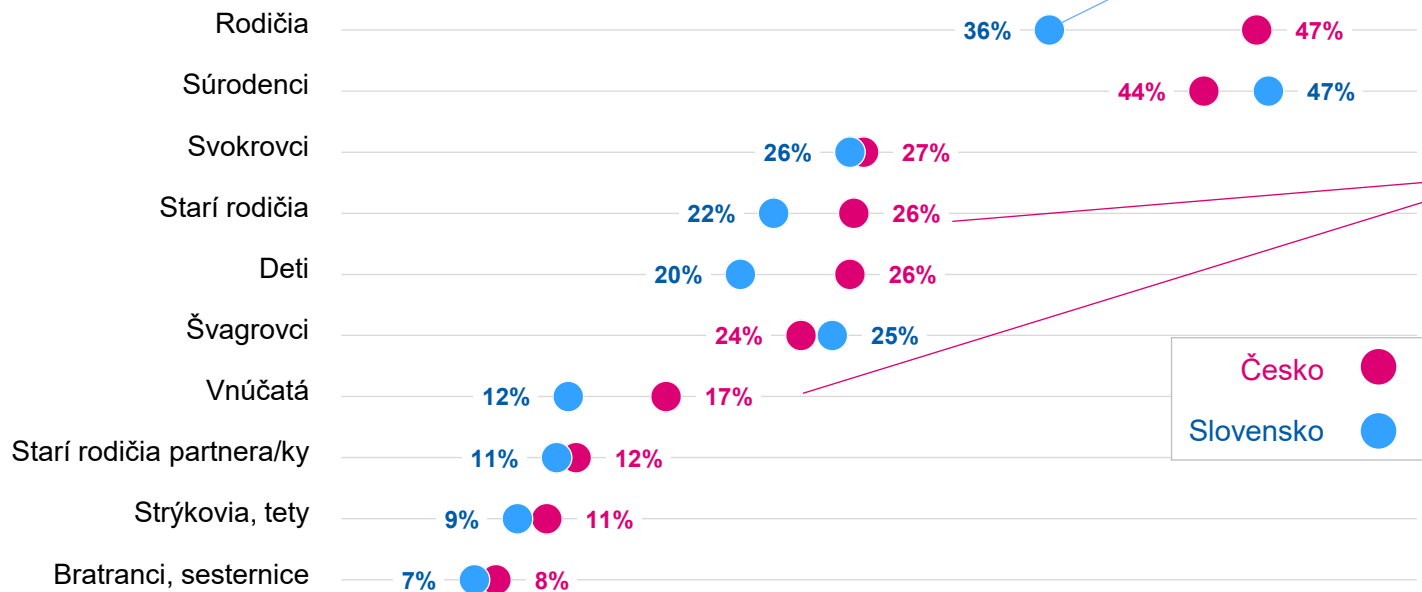
86%
(autom 65%)

85%
(autom 60%)

Nižší podiel Slovákov pravidelne navštevujúcich svojich rodičov je daný častejším viacgeneračným spolužitím: za rodičmi teda nemusia nikam chodiť.

Z rovnakého dôvodu sa aj v Česku častejšie navštevujú starí rodičia, rodičia a deti. Chodiť pravidelne za deťmi je presne rovnako rozšírené (26 %), ako že deti chodia za starými rodičmi.

Za rodičmi to priemerný Čech má 59 km, priemerný Slovák 57 km

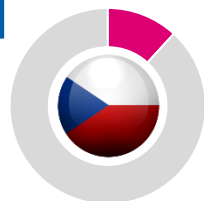
	N	Priemerná vzdialenosť	Chodia nad 100 km	Chodia aspoň 1x mesačne	N	Priemerná vzdialenosť	Chodia nad 100 km	Chodia aspoň 1x mesačne
Rodičia	449	59 km	16%	80%	349	57 km	15%	82%
Súrodenci	418	68 km	20%	51%	413	57 km	16%	57%
Svokrovci	260	63 km	19%	65%	257	58 km	14%	68%
Starí rodičia	253	57 km	16%	65%	220	58 km	17%	67%
Deti	235	68 km	20%	70%	153	82 km	22%	76%
Švagrovci	221	63 km	17%	48%	234	62 km	17%	47%
Vnúčatá	153	61 km	17%	78%	95	66 km	17%	86%
Starí rodičia partnera/ky	115	48 km	14%	56%	109	67 km	17%	61%
Celkový priemer		62 km				61 km		

V rámci vnútroštátneho cestovania v oboch krajinách najďalej chodíme za deťmi: v Česku v priemere 68 km, na Slovensku dokonca 82.

Z navštevovaných príbuzných chodíme najčastejšie za rodičmi a vnúčatami – aspoň raz mesačne ich navštívia 4 z 5 Čechov i Slovákov, čo za nimi pravidelne chodia.

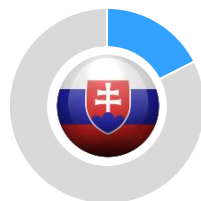
Slováci cestujú za príbuznými do cudziny častejšie, hlavne za súrodencami

Cestuje za príbuznými do zahraničia

12%

N=123

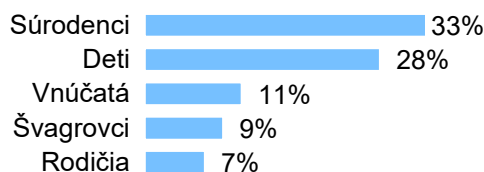
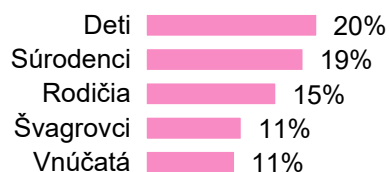

18%

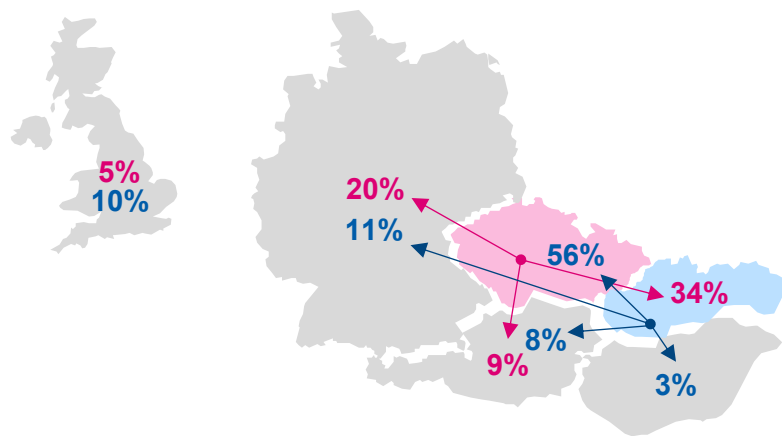
N=183

Za kým

Kam

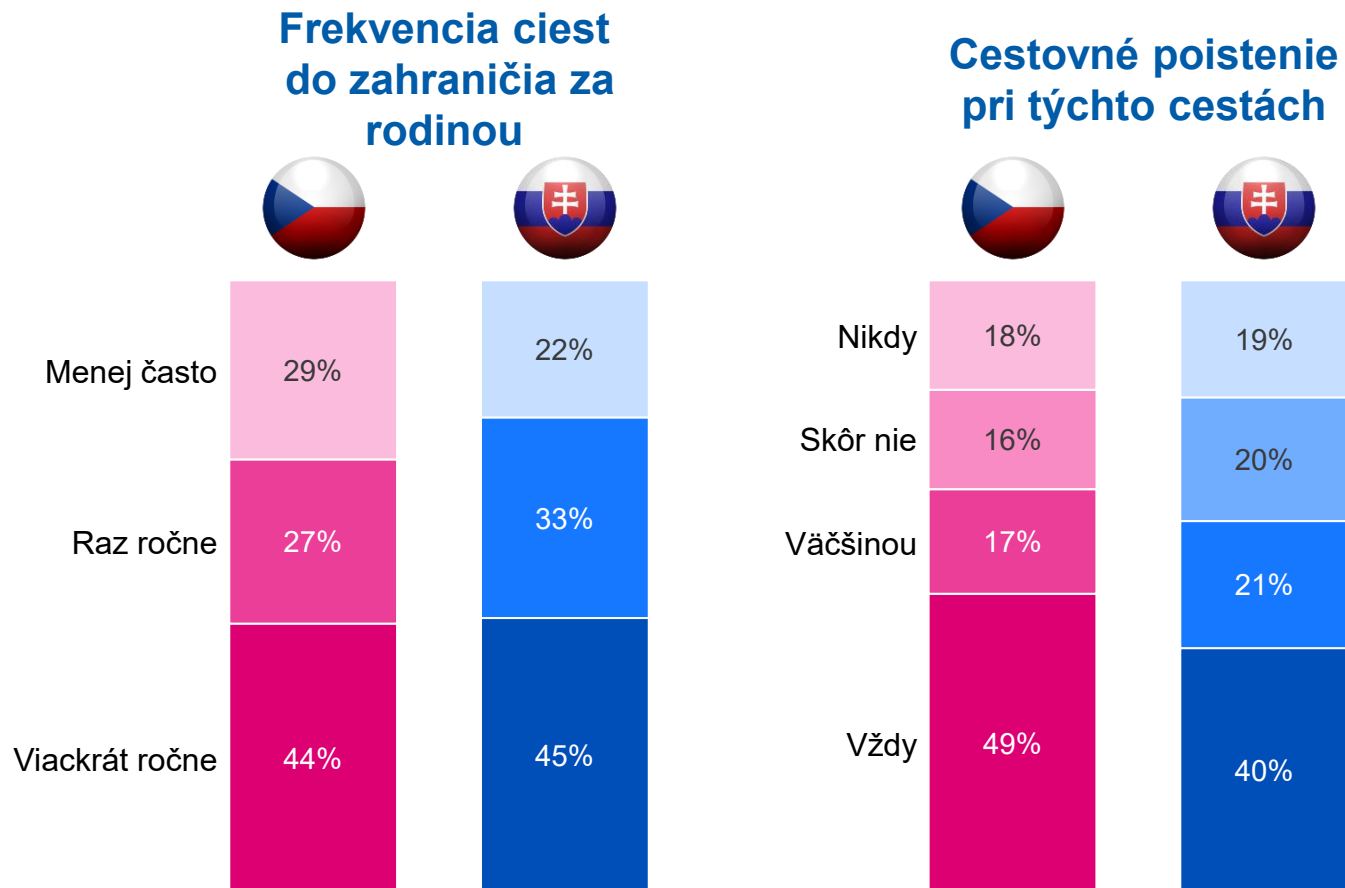
Slovensko, ktoré sa dlhodobo potýka s emigráciou (najmä mladých ľudí na západ), svojich príbuzných v zahraničí navštevuje viac.

Česi za príbuznými cestujú **väčšinou na Slovensko** (54 %), pretože migrácia zo Slovenska do Česka je častejšia než opačne. 20 % ich tiež chodí do Nemecka. Každý tretí (34 %) Slovák cestujúci za príbuznými do zahraničia chodí do Česka.

V oboch krajinách častejšie cestujú **rodičia za deťmi než deti za rodičmi**.

Zahraníčne cestovanie za rodinou prevádzkujú domácnosti všetkých príjmových kategórií podobne.

Česi si cestovné poistenie do zahraničia uzatvárajú častejšie

Polovica Čechov (49 %) si poistenie uzatvorí na každú zahraničnú cestu.

Odmietajúcich, ktorí si cestovné poistenie nikdy neuzatvárajú, je v oboch krajinách približne pätina (18 % v Česku, 19 % na Slovensku).

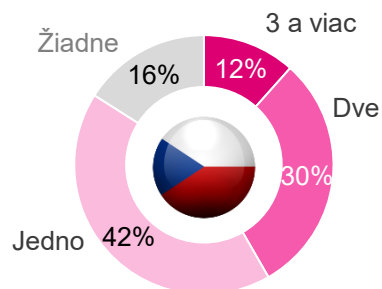

Empty Nesters si výrazne častejšie uzatvárajú na tieto cesty poistenie než ostatní.

Auto v životě rodiny

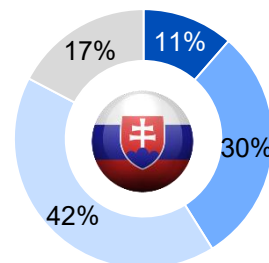
V aute spolu trávime v priemere takmer 3 hodiny týždenne

Vlastníctvo auta

84%

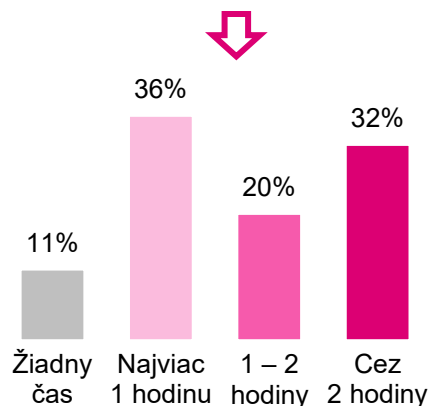
N=742
(užšia rodina)

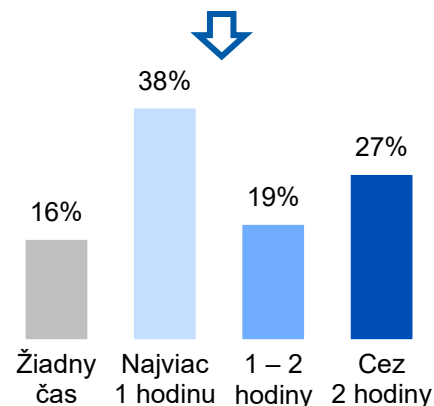
83%

N=779
(užšia rodina)

Spoločný čas v aute

Ø **2:55** týždenne

Ø **2:45** týždenne

Neúplné rodiny sa častejšie musia zaoberať aj bez automobilu.

Štyri z piatich českých (84 %) i slovenských (83 %) rodín majú auto. Vyše 40 % ich má dve a viac.

V Česku spolu v aute trávime o niečo viac času (priemer 2:55), než na Slovensku (2:45).

Vyše 2 hodín týždenne spolu v aute trávi tretina českých (32 %) a štvrtina slovenských (27 %) rodín s autom.

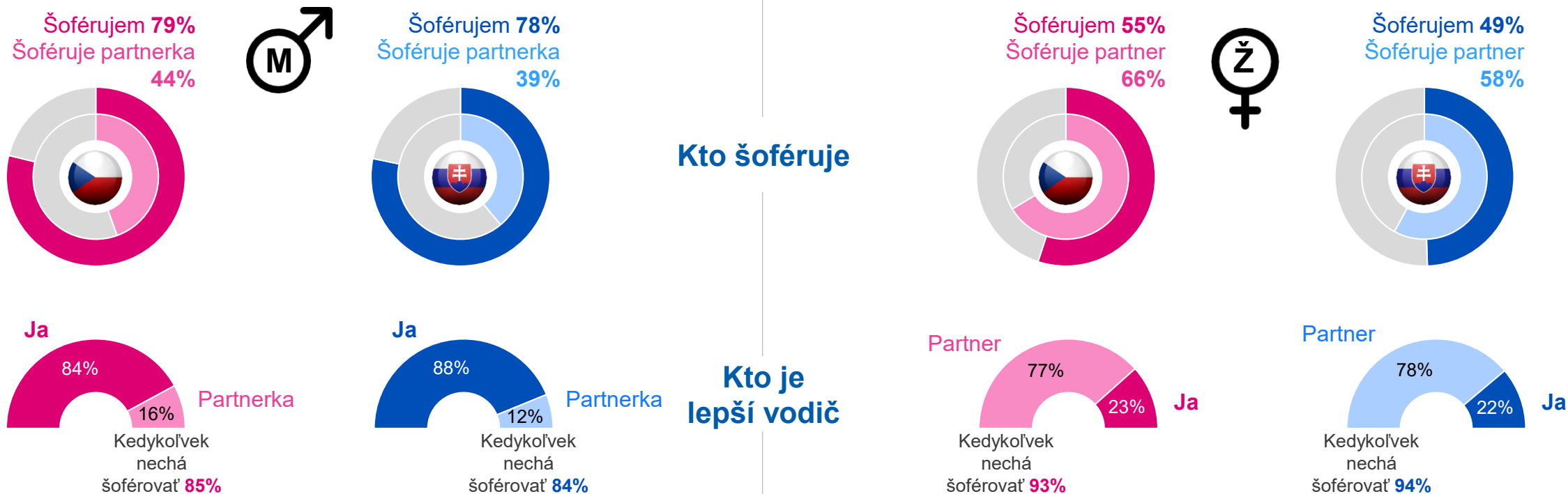
Priemer teda výrazne ťahajú nahor rodiny, ktoré spolu v aute týždenne strávia mnoho hodín.

Najviac času v aute spolu trávia patchworkové rodiny – zrejme kvôli potrebe odovzdávať si deti v striedavej starostlivosti

Ženy si za volantom veria menej, častejšie nechávajú šoférovať svojich partnerov

Muži šoférujú v štyroch z piatich viacčlenných domácností s autom. Ženy približne v polovici z nich. V Česku šoférujú ženy častejšie než na Slovensku.

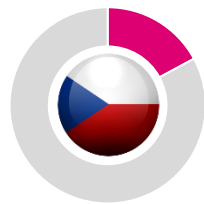
V tradičných rodinách najčastejšie šoféruje muž aj žena. Výhradne muž šoféruje najčastejšie u starších ročníkov

Typ rodiny	Kto (niekedy) šoféruje auto				Kto (niekedy) šoféruje auto			
		♂♀	♂	♀		♂♀	♂	♀
	<i>N</i>	Obaja partneri	Iba muž	Iba žena	<i>N</i>	Obaja partneri	Iba muž	Iba žena
Nukleárna	230	48%	38%	13%	337	42%	40%	18%
Patchworková	44	45%	45%	9%	31	48%	42%	10%
Empty nesters	138	41%	51%	7%	67	28%	66%	6%
Viacgeneračná	38	32%	34%	34%	73	30%	40%	30%
Bezdetný pár	93	51%	38%	12%	59	31%	53%	17%

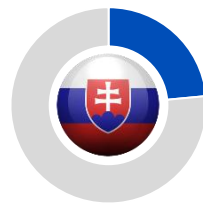
Ked' už dospelé dieťa smie šoférovať, necháme ho jazdiť kdekoľvek a kedykoľvek

Dospelé deti šoférujú

17%

N=127

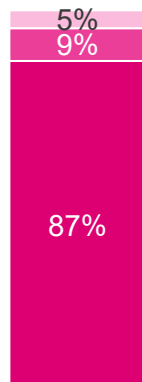

18%

N=183

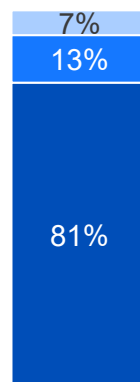

Kedy môžu šoférovať

Keď ja nemôžem
Na známych cestách

Kedykoľvek

V približne každej šiestej domácnosti s autom aspoň niekedy za volant zasadne plnoleté dieťa rodičov.

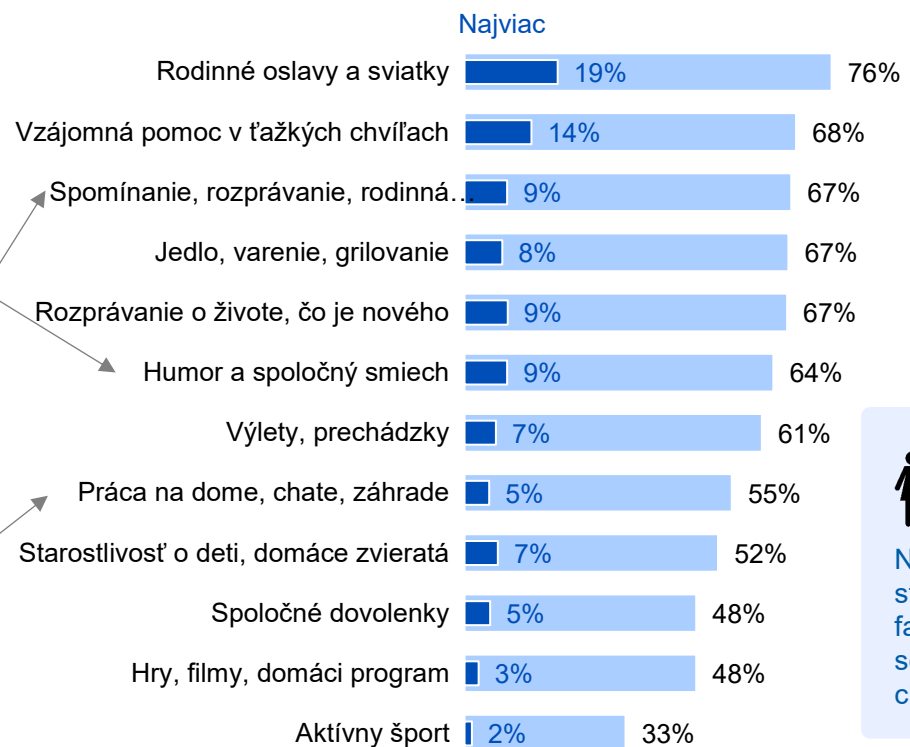
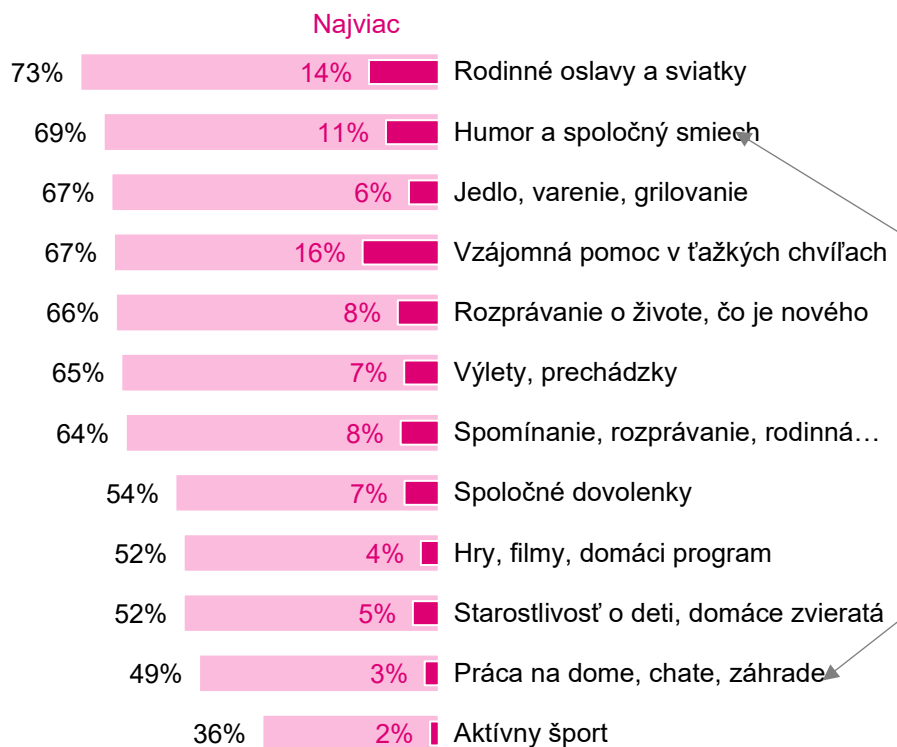
Čím bohatšia rodina, tým skôr v nej smú šoférovať aj plnoleté deti. Najmä na Slovensku je rozdiel obrovský: v 38 % vysokopříjmových domácností deti šoférujú.

Dôvodom môže byť jednak to, že sa menej boja prípadných škôd na aute spôsobených juniorným vodičom. Ale aj to, že vysokopříjmové rodiny majú typicky viac áut a (aspoň niektoré z nich) nechávajú šoférovať deti.

04

Medzigenerační dialóg

Slovákov viac stmeľuje odovzdávanie histórie a identity, Čechov zase humor. Rituály hrajú úlohu v stmeľovaní troch zo štyroch rodín

Neúplné rodiny stmeľuje najmä fakt, že tu pre seba sú v ťažkých chvíľach.

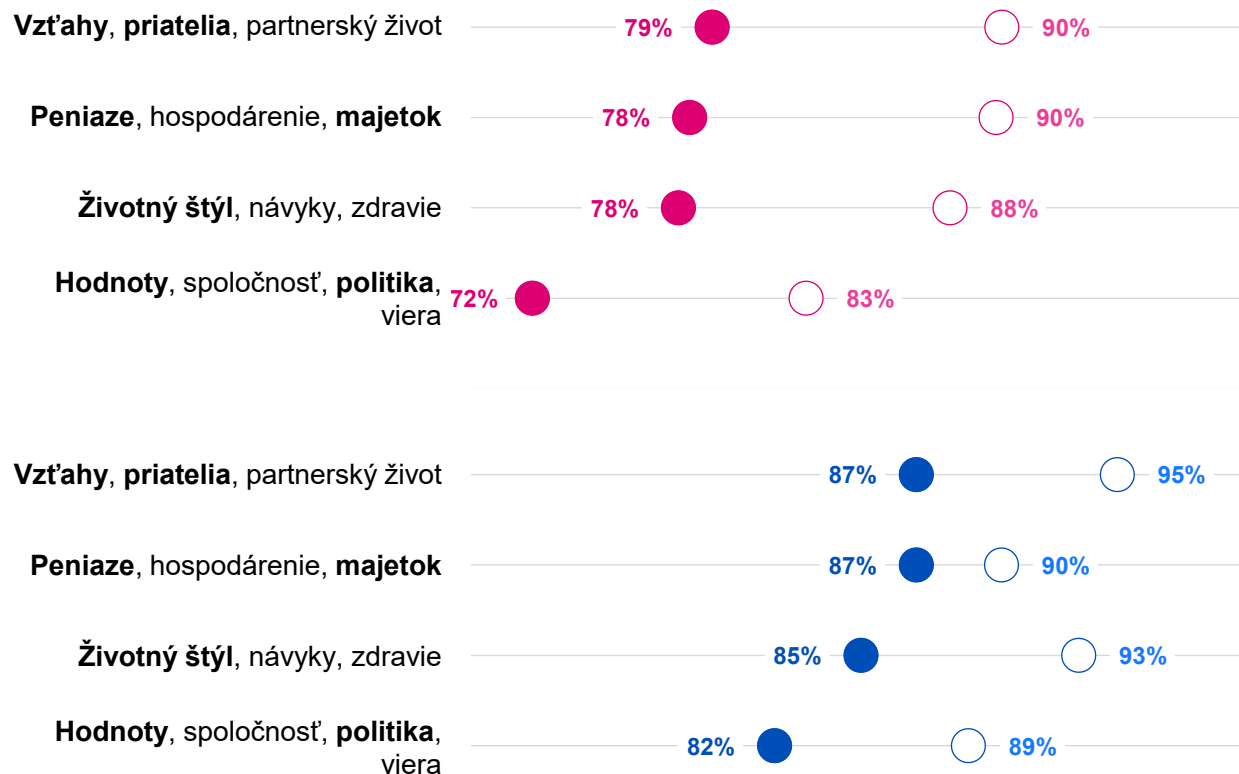
Rodičia si so svojimi deťmi rozumejú viac než deti s nimi

Ohľadom hodnôt a pohľadu na spoločnosť si obe strany uvedomujú, že k sebe majú najďalej.

Na Slovensku je priepasť v porozumení plytkejšia, najmä ohľadom praktických vecí, ako je hospodárenie.

Top-2-box (rozhodne + skôr áno)

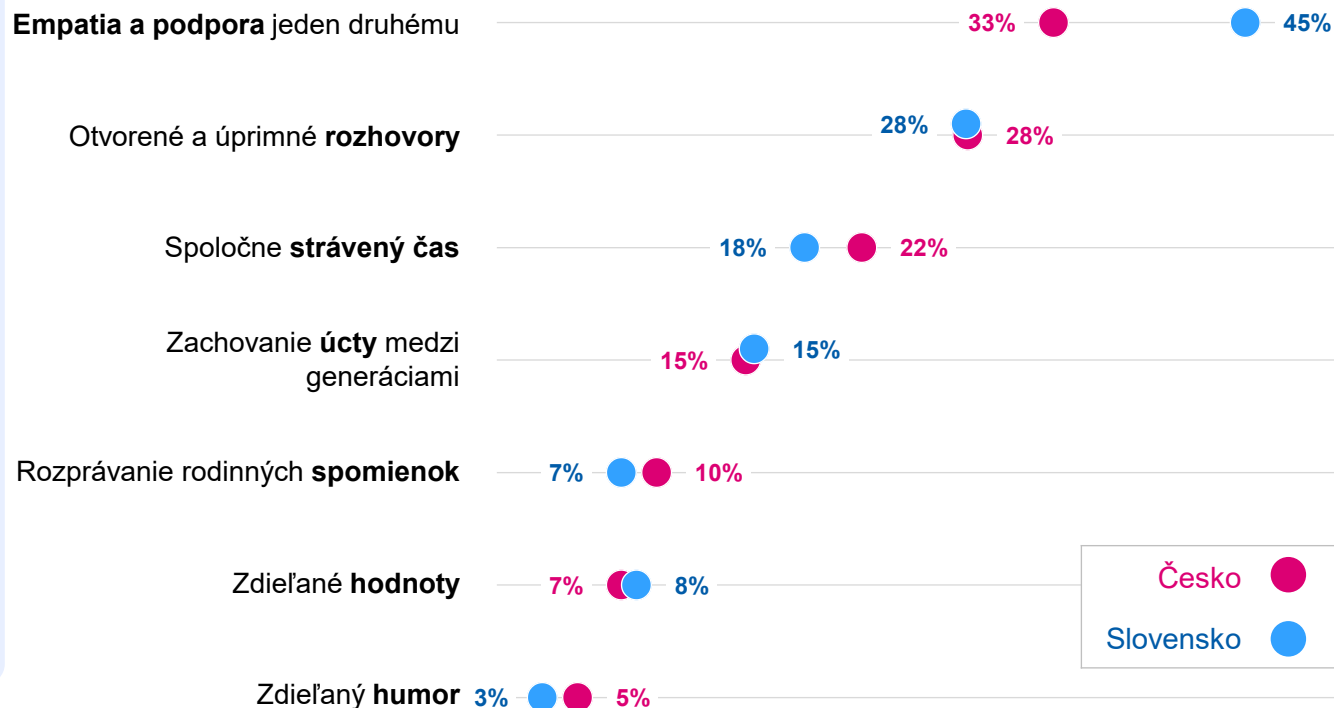

Deti si rozumejú s rodičmi ● Rodičia si rozumejú s deťmi ○

Porozumenie naprieč generáciami prehlbuje vzájomná empatia a podpora

Pre mladšej generácii (do 34 rokov) v Česku, ale najmä na Slovensku hrá oveľa väčšiu úlohu **možnosť hovoriť o veciach otvorene** – mladá generácia je zvyknutá na menší odstup.

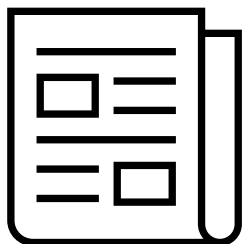
Pre starších (nad 55 rokov) je naopak signifikantne dôležitejšie práve zachovanie medzigeneračnej **úcty**.

Empty nesters si signifikantne viac vážia empatie a vzájomnej podpory.

Frekvencia podľa veku

Česko		Slovensko	
15–34	55–70	15–34	55–70
29%	38%	39%	55%
36%	21%	40%	16%
21%	19%	22%	17%
11%	18%	12%	19%
11%	5%	11%	4%
7%	10%	7%	11%
6%	4%	5%	1%

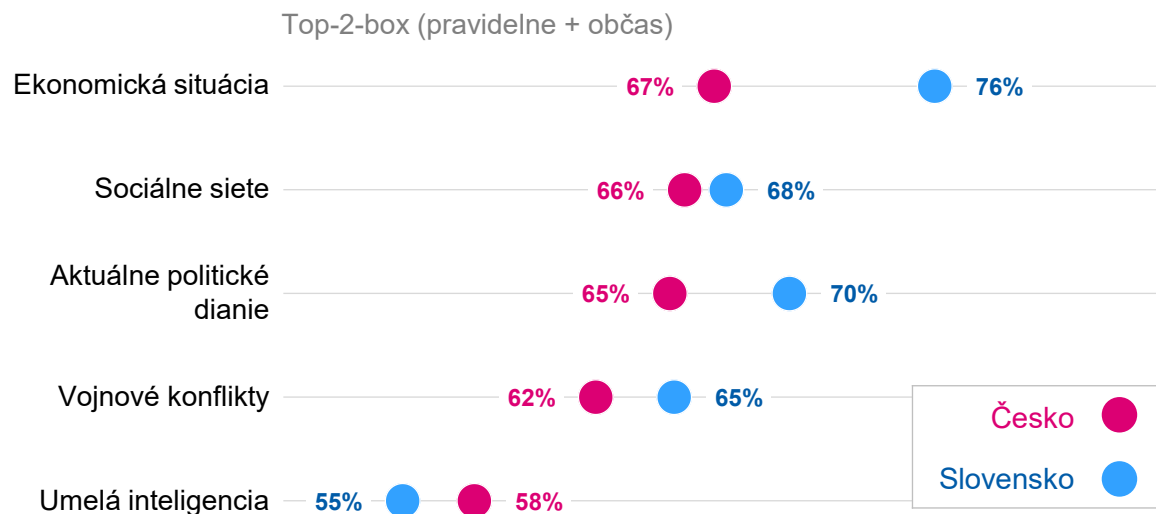

„Mladý názor je pre mňa strašne dôležitý. My to vidíme inak, pretože sme vyrastali v pokoji. Za nás bola práca, nejaké peniaze a nehrozilo nám tu nič. A teraz sú tu hrozby z každej strany, zľava, sprava. Keď vás stále strašia, tak aby sa zišla rodina a navzájom sa pobavila.“

**V záplave
negatívnych správ
môže
medzigeneračný
rozhovor uľaviť od
strachu**

Na Slovensku je ekonomická a politická situácia aktuálnejšou témou, aj pri rodinných stoloch

V oboch krajinách potom platí, že kým k témam súvisiacim s veľkými svetovými dejinami inklinuje najmä staršia generácia, témy spojené s novými technológiami k stolu prinášajú primárne mladí.

Vo viacgeneračných rodinách je častejšie téma ekonomickej situácie tabu.

Frekvencia podľa veku

	Česko		Slovensko	
	15-34	55-70	15-34	55-70
Ekonomická situácia	60%	76%	72%	83%
Sociálne siete	66%	63%	67%	66%
Aktuálne politické dianie	59%	78%	62%	80%
Vojnové konflikty	62%	67%	60%	70%
Umelá inteligencia	63%	54%	57%	51%

Pri rozhovoroch o politike je najdôležitejšie naučiť sa nereagovať

Pozor, konfliktné!

„Čím som starší, tým viac si uvedomujem, že ani žiaden politik, ani žiadna téma nestojí za to si rozhádať tie väzby s tou rodinou.“

„Pretože samozrejme máme v rodine, že áno, dedo je úplne iný politický názor než ja a než aby som sa s ním hádala, tak radšej to možno neotvárame, tú tému. Pre mňa je dôležité mať tú harmóniu v tej rodine.“

Taktika: nauč sa nereagovať

„Dokážem tých ľudí vypočuť, že ja mám iný názor, pod' mi na inú tému a radšej to neriešiť. A to mi tiež príde dôležité, to bezpečie, že sa tam človek môže otvorene vyjadriť, čo chce, ale nemali by byť tí ľudia do toho stretu zbytočne.“

„Chvíľu sa bavíme normálne, výborne, výborne. A teraz začne. Proste ako úplne z inej témy prepne politika. Ja som sa musela naučiť nereagovať. Príde mi, že proste je veľmi rád, keď ma môže týmto vytočiť.“

Až babi zmíni
politiku:

1. nereaguj!
2. změň téma
3. mlč

„Keď chcete usporiadať oslavu, tak si musíte napísať do poznámky: žiadna politika!“

Babička nám do výdavkov nemá čo hovoriť!

Rozhodovanie o peniazoch je vnímané ako vec partnerov, širšia rodina sa o nich má dozvedieť až keď je všetko hotové. **Výdavky sú pre pár vlastnou zodpovednosťou aj potvrdením, že sa stávajú vlastnou rodinnou jednotkou.**

„My to riešime tiež len vo dvojici, vždy keď vyriešime niečo ako auto keď sme riešili, tak tiež len spolu, kým sme nepovedali, že budeme mať auto.“

„Bavili sme sa o stavbe domu spolu a rodičom sme to len potom oznámili a plán sme si urobili sami, takže nikoho sme do toho nezaťahovali. Bola to proste naša záležitosť a my sme to brali ako problém nás dvoch a my sa s tým proste budeme musieť nejako popasovať.“

05

Rodiny, peniaze a majetok

„Ako mama budem na domácnosť vždy prispievať viac než deti.“

Dospelé deti v Česku často ďalej žijú s rodičmi, veľkou témou je preto **prispievanie na spoločnú domácnosť**. Rola rodiča ako **opatrovateľa** však aj tak **pretrváva**, príspevok má skôr výchovnú funkciu a trvať by sa naň malo **až po doštudovaní dieťaťa** – v tom čase je až priestor na podobnú debatu.

„Platiť rodičom, keby som u nich bývala, by mi prišlo fér tým, že zarábam rovnako alebo viac. Proste sa podieľajme, kto môže.“

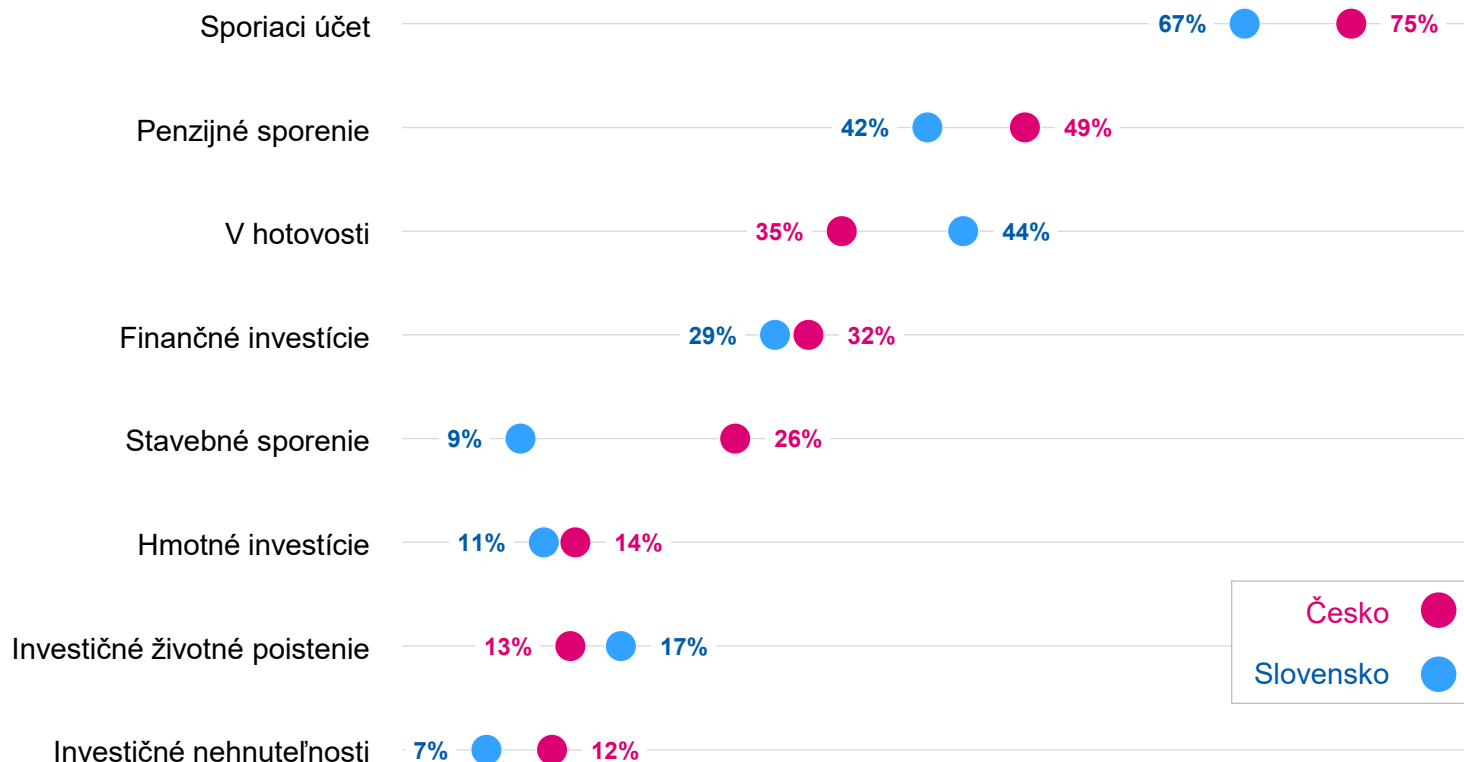
„Je zbytočné ich pripravovať na to, že napríklad o 6 rokov, keď sa skončí vysoká nejaká alebo skôr, keď si tak nejako začneš zarábať, tak že potom budeš prispievať. To mi príde, že nie je absolútne na poriadku dňa.“

„Keď dcéra bývala ešte s nami, tak sme povedali: daj nám len 2 tisíc z toho. Aby to bolo trochu „symbolické“, pretože sme chceli, aby vedela, že keď už teda chodí do tej práce, že má aj nejaký záväzok za to bývanie.“

Tri štvrtiny českých rodín majú sporiaci účet, na Slovensku dve tretiny – častejšia je hotovosť

Najsilnejším prediktorom akéhokoľvek spôsobu vytvárania rezervy je, že nejaké peniaze vôbec zostanú: vysokopříjmové rodiny majú charakteristicky diverzifikované spôsoby.

Nechávanie si peňazí v hotovosti však nie je doménou nízkopříjmových: najčastejšie tak činia rodiny so stredne vysokými príjmami.

Viacgeneračné rodiny stavajú na stavebné sporenie, ktoré využíva až dve pätiny z nich.

Mladí sa rozdeľovania majetku boja, starším sa javí ako jednoduchý proces

Dedičské konanie a rozdeľovanie majetku po smrti je vnímané dosť protichodne: starším ľuďom, často v pozícii majiteľov, sa situácia javí jednoduchá a prehľadná, nevidia v nej problém, ktorý je potrebné reflektovať.

Mladší ľudia, ktorým môže naopak byť niečo odkázané, si dedičstvo spájajú s konfliktmi v rodine, zlými predchádzajúcimi skúsenosťami a neistotou, ako vôbec konanie prebieha.

„Babička napísala dom na brata, ale pred smrťou mu hovorila, nech sa so mnou rozdelí... no nerozdelil.“

„O delení majetku sa veľmi nebavíme, ale bude to asi veľmi zložité a náročné, ani neviem, ako to presne prebieha.“

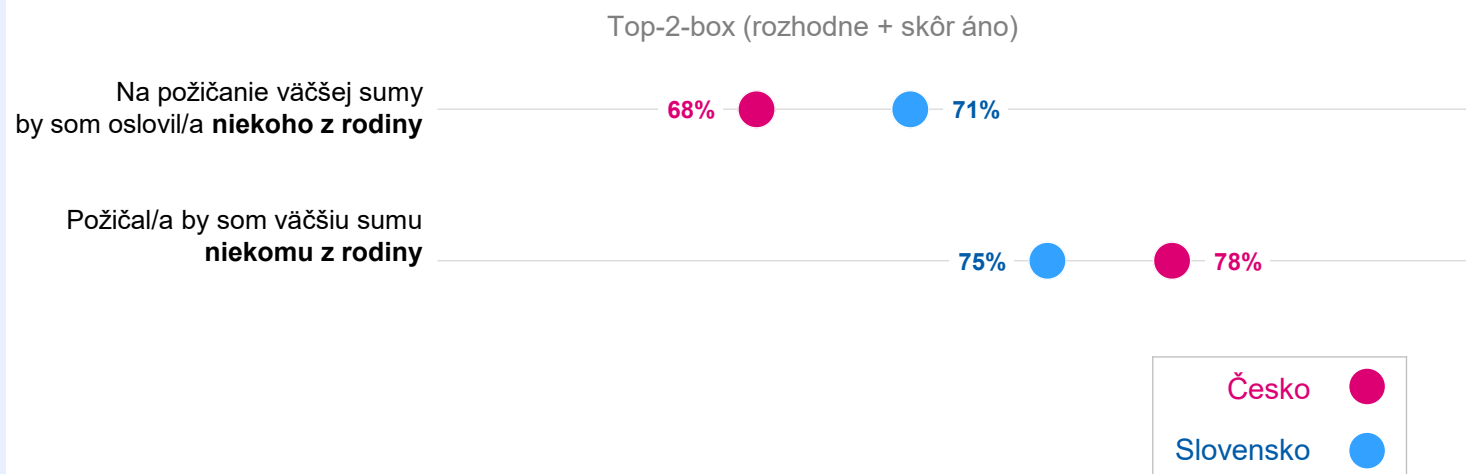
„Vám to príde zložité? Proste na niekoho prepíšem dom a je to!“

Téma financií však nemusí byť v rodinách vždy opradená konfliktmi.
Rodiny si často aj finančne vypomáhajú a nemajú problém si navzájom
požičiavať.

Sme ochotnejší požičovať než si požičovať.

Zatiaľ čo „požičať niekomu“ je prejavom vlastného finančného zabezpečenia a v rámci rodiny môže byť chápané ako prejav veľkorysosti, „požičať si od niekoho“ môže byť stále ešte chápané ako prejav slabosti alebo neschopnosti.

Nie každému sa tiež chce ísť do pocitu záväzku voči inému členovi rodiny, ktorý sa v prípade rodinného sporu môže obrátiť proti nemu/nej.

V patchworkových rodinách ľudia menej žiadajú príbuzných o pôžičku, ale zároveň vykazujú vyššiu ochotu požičovať. Vzťahy so širšou rodinou sú tu menej samozrejmé a ľudia si sú menej istí tým, čo od ostatných môžu očakávať – pričom tí sú ochotnejší, než sa zdá.

Obojstranne („požičal/a by som“ aj „oslovil/a by som“) sú v Česku k pôžičkám ústretivejší ľudia z rodín so stredným príjmom. Nízkopríjmoví nemajú čo požičať a nikto im nepožičia, vysokopríjmoví sú opatrnejší a povedať si o pôžičku sa hanbia.

O finančnej núdzi sa totiž neradi bavíme s partnerom, nieto ešte so širšou rodinou

O problémoch s peniazmi **sa v pároch hovorí len v nevyhnutnej miere**, pretože je to deprimujúca téma, ktorá narúša vzťahovú pohodu.

„Nie je to tabu, ale je to také kyslé. Začne ju deprimovať to, že vlastne nemáme toľko peňazí, na ktoré sme zvyknutí...“

Riešiť to denne nechceme a nepotrebujeme.“

Financie nie sú téma ani k rodinnému obеду, pri návšteve širšej rodiny zostávajú za dverami. **Vnímame ich ako nepríjemnú tému, ktorou sa nechválime – obzvlášť keď je situácia zlá.**

„No našim sa určite nezdôverujeme s tým, že neviem, nemôžeme tam ísť na večeru, pretože áno, ale ale to nie je tabu, ale je to proste nepríjemné.“

Tri štvrtiny rodín sú ochotné požičať väčšiu sumu peňazí niekomu zo širšej rodiny.

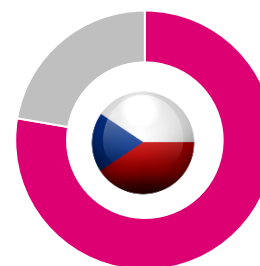
Požičal/a by som

Sumu nad 50 tis. Kč / 2 tis. Eur sú **ochotní požičať najmä Empty Nesters** (ČR: 66 %, SR: 64 %), ktorí sú na vrchole (alebo za vrcholom) svojich kariér, po odchode detí z domácnosti majú menšie nutné výdavky a majú k dispozícii celoživotné úspory.

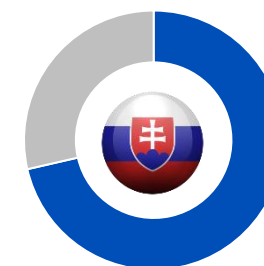
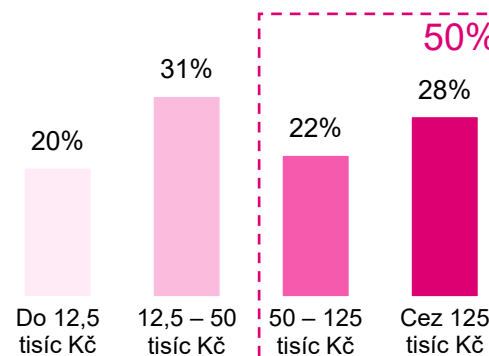
Požičal/a by som väčšiu sumu niekomu z rodiny

Som ochotný/á požičať najviac

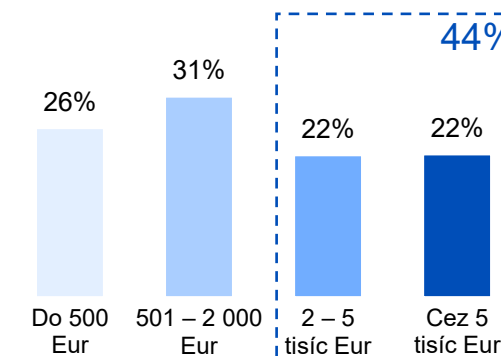
78%

Ø 210 tisíc Kč

75%

Ø 7400 €

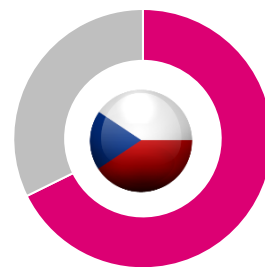

V prípade potreby pôžičky väčšej sumy peňazí by niekoho zo širšej rodiny oslovilo sedem z desiatich rodín.

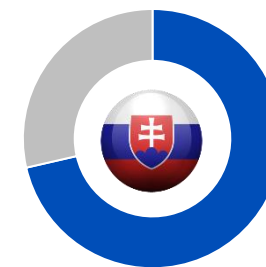

Požičať si väčšiu sumu od príbuzných sú ochotné najmä Nukleárne rodiny.

Na požičanie väčšej sumy by som oslovil/a niekoho z rodiny

68%

71%

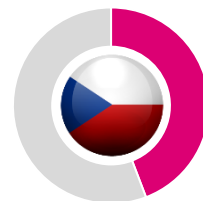
Priemer najväčšej pôžičky v rámci rodiny je 150 tisíc / 4250 EUR

Takmer polovica Čechov (44 %) i Slovákov (47 %) už niekedy niekomu z rodiny požičala väčšiu sumu.

V Česku je najsilnejším prediktorom **vek**: starší ľudia majú s požičiavaním častejšie skúsenosť.

Na Slovensku zase **príjem**: medzi nízkopríjmovými sú pôžičky v rámci rodiny normalizovanejšie

Poskytol/a pôžičku

44%

Najviac požičal/a

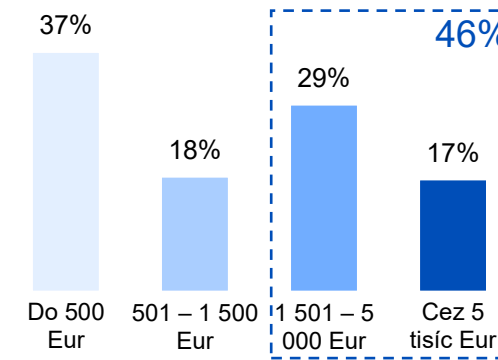
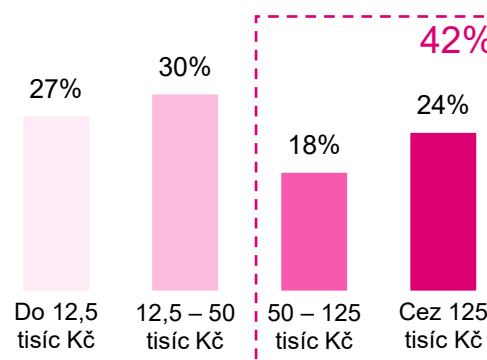
Ø 150 tisíc Kč

47%

Ø 4250 €

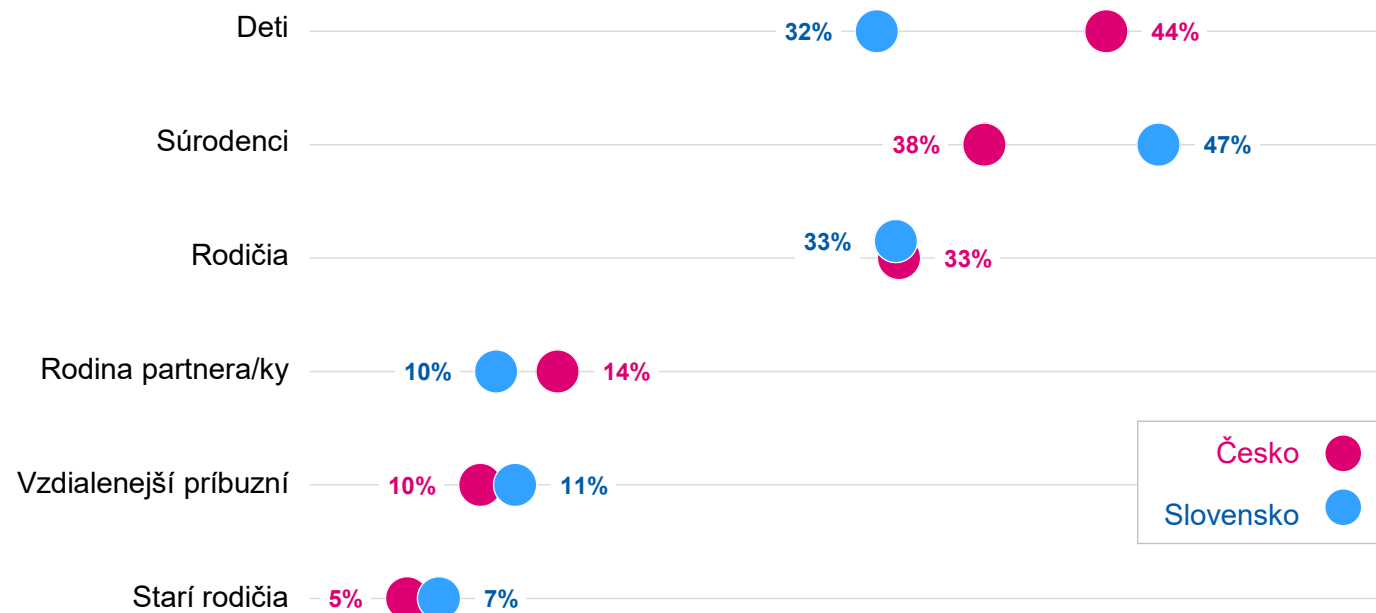

Príjemca a účel pôžičky vid' ďalšie strany

Česi najčastejšie požičali deťom, Slováci súrodencom

Väčšina pôžičiek väčších súm prebehla v najužšej rodine – medzi deťmi, rodičmi a súrodencami.

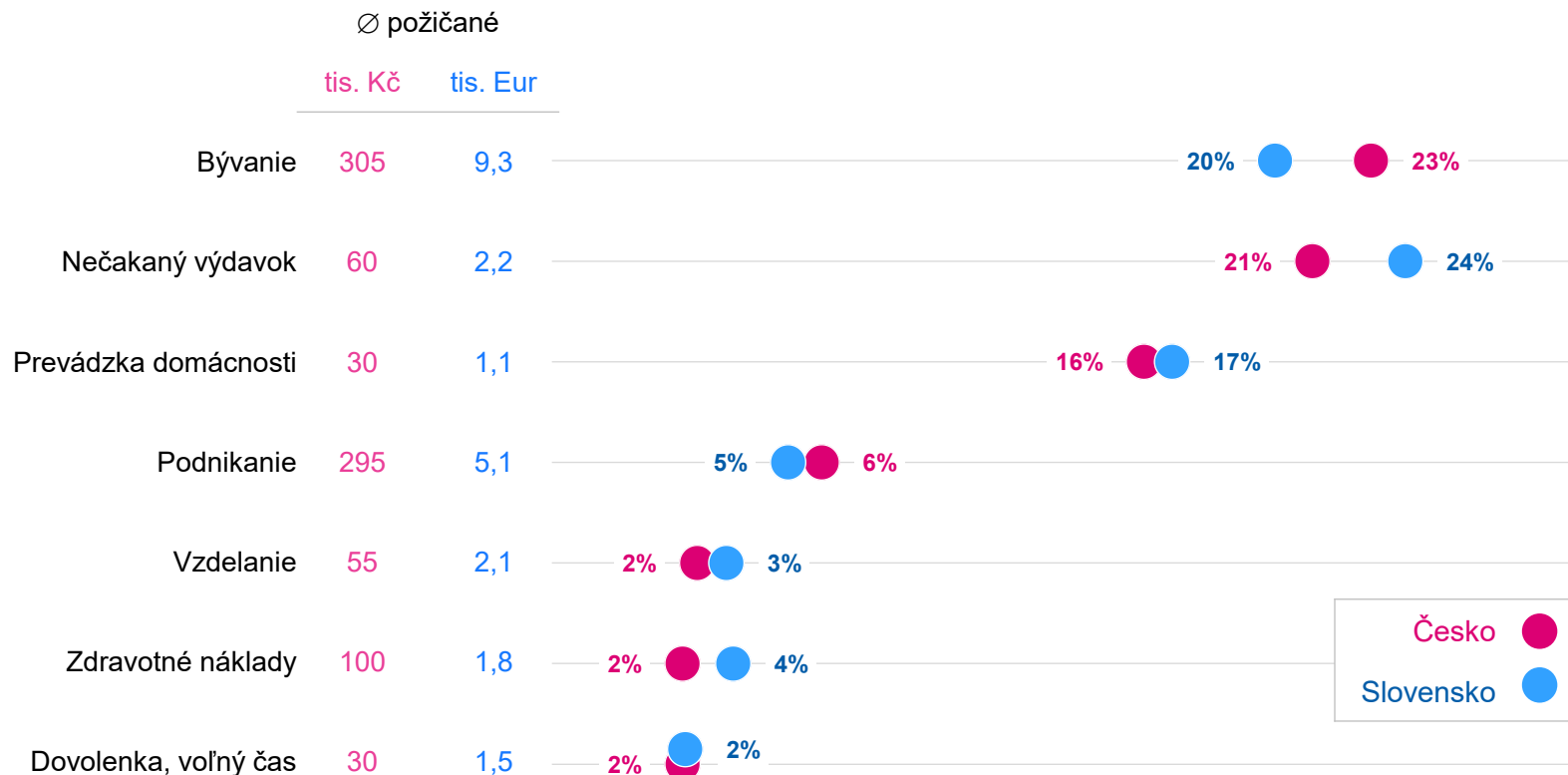
Pôžička svokrovcom alebo vzdialenejším príbuzným je relatívne okrajová záležitosť.

Najviac a najčastejšie sa požičiava na bývanie, alebo keď je zle a stane sa niečo nečakané

Možnosť požičať rodine (typicky deťom) na zaobstaranie **bývania** je devízou **vysokoprijmových** rodín.

Naopak pôžičky na bežnú **prevádzku domácnosti** sú dominantne záležitosťou **nízkoprijmových**.

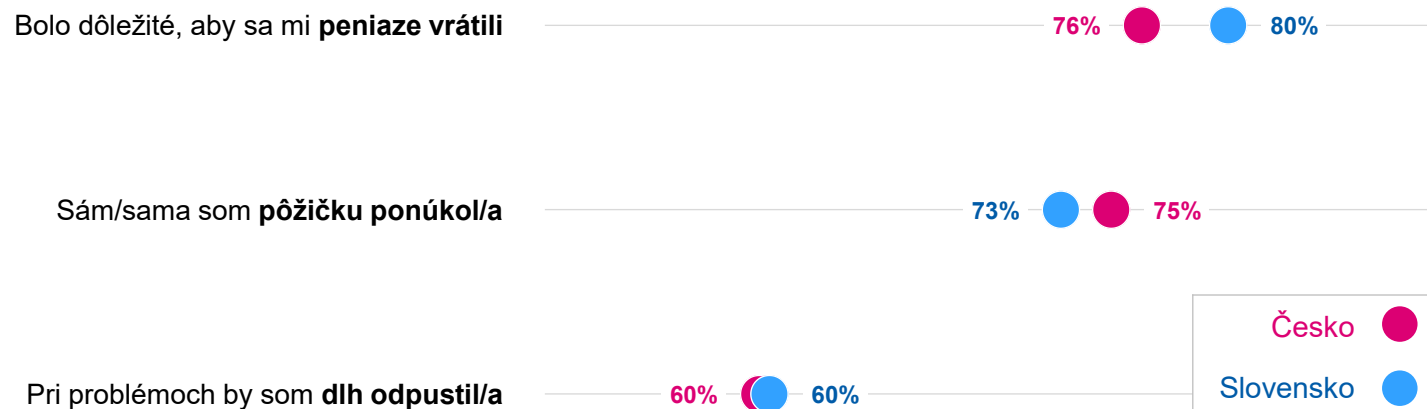
Ľudia chcú, aby sa im peniaze vrátili. Väčšina je však napokon pri problémoch ochotná dlh odpustiť

Empty nesters sú najčastejšie ochotní dlžnú sumu pri problémoch **nakoniec odpustiť**.

Naopak rodiny s **tradičným zložením**, ktoré aktívne živia deti a rozvíjajú svoju budúcnosť, sú k odpusteniu najmenej ochotné.

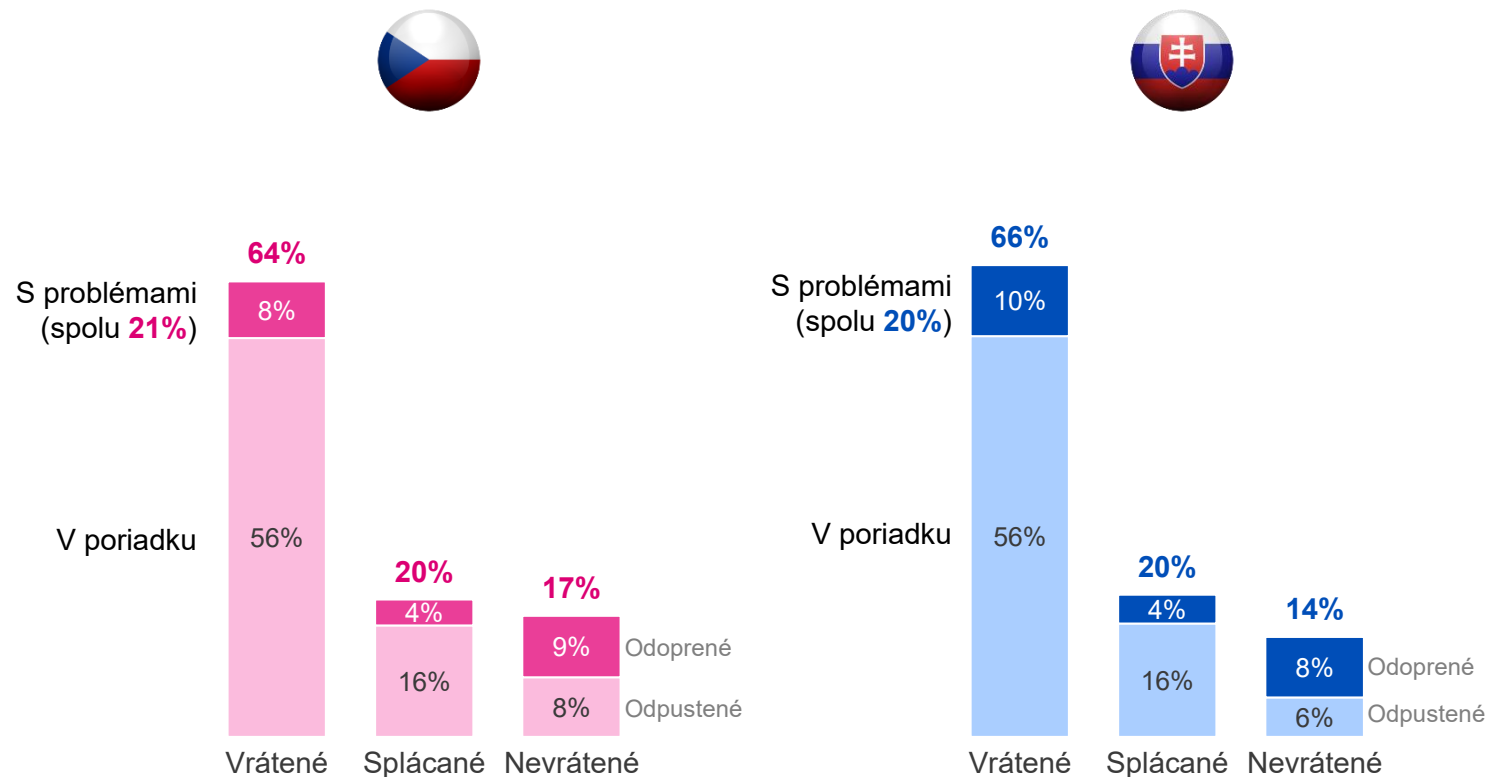
Top-2-box (rozhodne + skôr áno)

Väčšina pôžičiek sa splatí, pätina však s problémami.

Každá piata v súčasnosti splácaná pôžička je zaťažená problémami so splácaním.

Keď už splácanie úplne zlyhá, nepatrne častejšie ide o jednostranné upustenie od splácania, než o odpustenie.

06

Posledná kapitola – odchádzanie

Na starostlivosť rodiny sa spoliehame viac než vlani

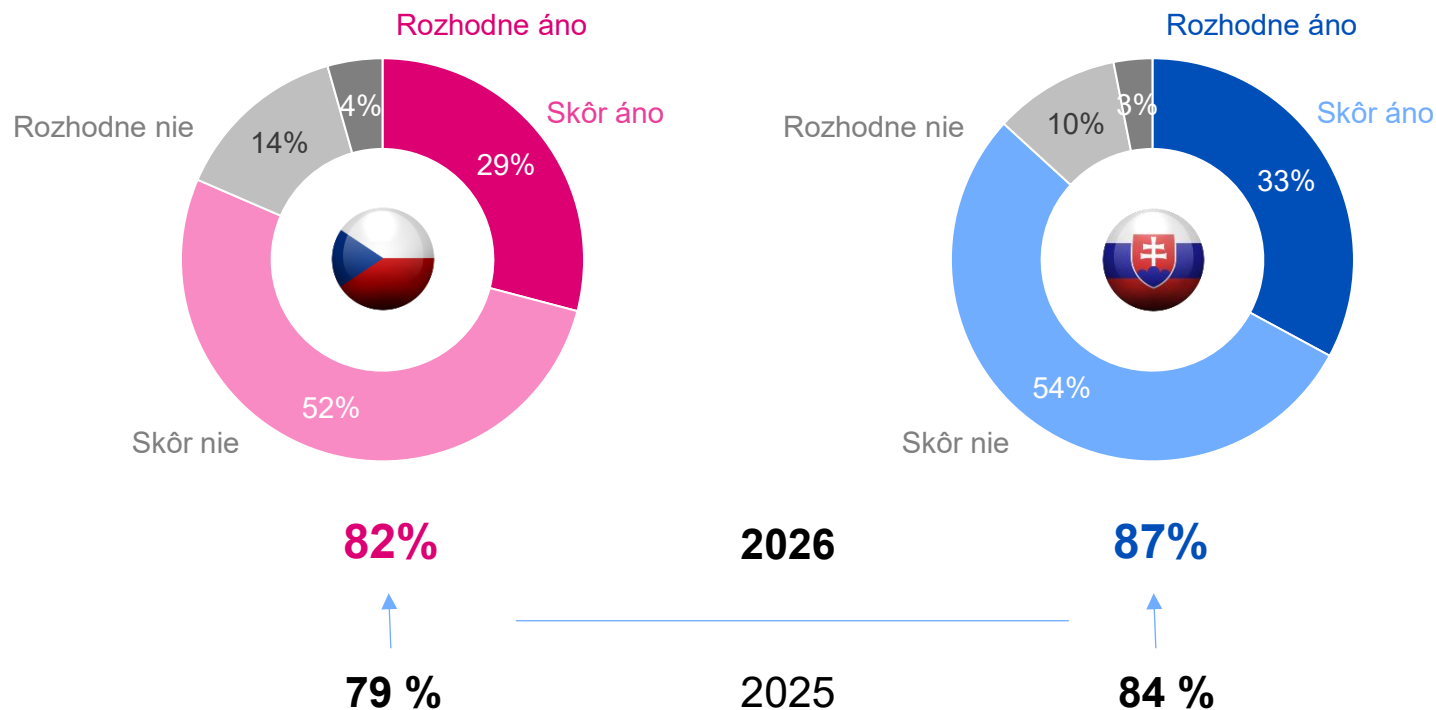
Zvyšujúce sa očakávania sú plošné naprieč generáciami: vzhľadom na to, že vzťahy v rodinách sú podľa meraných oblastí skôr horšie, tento nárast očakávaní bude pravdepodobne súvisieť s tým, že stále menej sa spoliehame na inštitucionálnu podporu.

Starostlivosť od členov rodiny o niečo viac očakávajú členovia Nukleárnych rodín.

Naopak menej členovia Neúplných rodín.

Starí síce predpokladajú starostlivosť, mladí však nevedia, v čom bude spočívať

Budúca starostlivosť o nevládneho sa skôr **automaticky predpokladá, než aby sa zdĺhavo vyjednávala**. Vnímame ju ako súčasť rodinnej reciprocity. Ľuďom ale chýba predstava, ako bude samotná starostlivosť prebiehať, čo bude potrebné zariadiť a akým spôsobom to ovplyvní budúci život.

„Neviem, ako bude starostlivosť o mamu, keď sa o seba nebude môcť postarať, vyzeráť. Vravím si, že to vyriešim, keď to príde.“

„Rodičom by sme raz chceli pomôcť, ale neviem si predstaviť, čo to znamená... nemáme žiadne konkrétne plány, ako by tá starostlivosť mala vyzeráť.“

„Babička chce zostať doma, tak sa o ňu chceme starať, ale človek je hrdina, a potom keď dôjde na lámanie chleba, tak si na starostlivosť o staršieho človeka nemusí trúfnuť.“

Zlé rodinné vzťahy obmedzia, kto sa môže o nevládneho starať

1

Odmietnutie ponúkanej pomoci

Starostlivosť je pre rodinu **záťaž** a ešte viac ju českým rodinám komplikuje usporiadanie vzťahov ešte pred nutnosťou sa o niekoho starať. Nie je nezvyčajné, že **sám nevládny má výrazné preferencie, kto sa oňho môže a nesmie starať**.

„Môj chlap sa s mojou mamou neznášali, mama ani nechcela s ním byť. Vždy hovorila: nie, nie, neposielaj ho tam, nie, nie, nech príde Pavel alebo Monika. Keď s ním mala byť v malom priestore, tak to pre ňu bol stres.“

2

Odmietnutie starostlivosti o nevládneho

Vyhnutie sa starostlivosti o nevládneho v rodine je vnímané ako previnenie sa proti rodinnej reciprocite a **prenášanie záťaže nerovnomerne na ostatných**.

„Dve jej dcéry sa o ňu starajú častejšie a berú si ju domov, ale tá tretia ide úplne bokom, ide mimo to. A ja vidím ten konflikt v tom, že (ona) nepomáha.“

„Otec chodil oveľa menej než ja, pretože s otcom spolu neradi trávili čas len vo dvojici. Otec ju vlastne de facto vozil len párkrát, keď vedel, že ja som naozaj nemohol.“

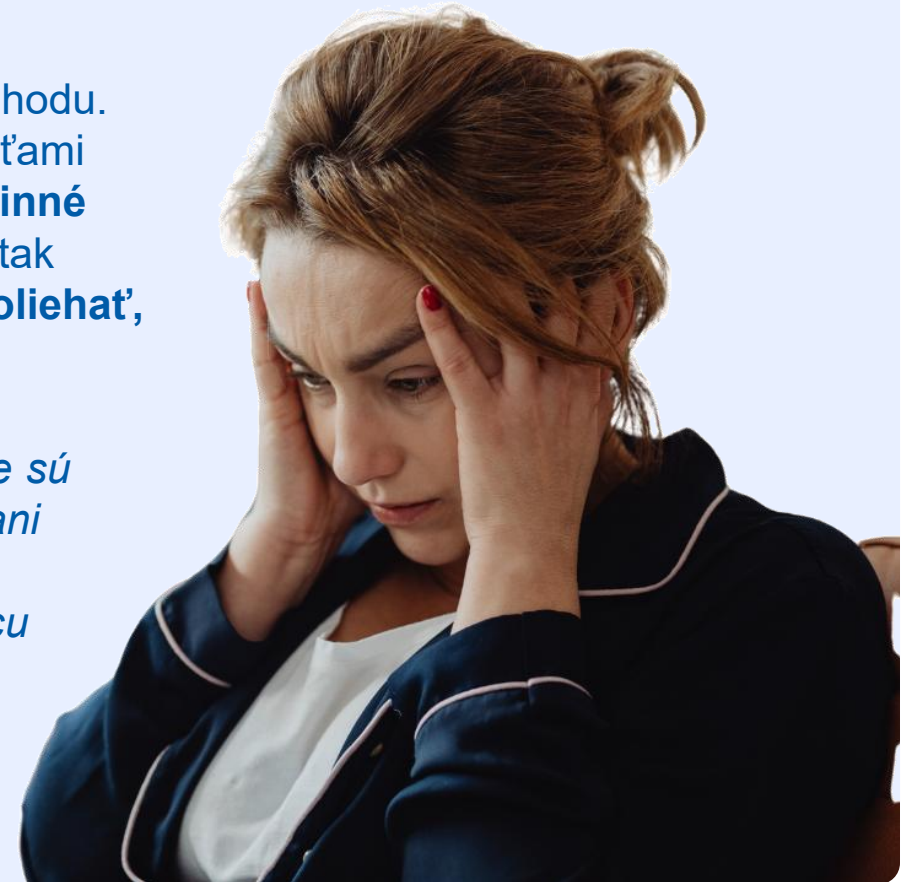

Starostlivosť o nevládných je fyzicky náročná a môže narušiť vzťahy medzi opatrovatel'mi

Starat' sa o nevládných nie je ľahké a dopadá to na psychickú pohodu opatrovujúcich – zhruba štvrtine rodín táto starostlivosť narúša psychickú pohodu. Starostlivosť o nevládneho človeka so zhoršenými kognitívnymi schopnosťami okrem **časovej tiesne a fyzickej náročnosti práve môže narušiť aj rodinné vzťahy medzi opatrovatel'mi**, vplyvom senilných, mylných informácií. Tí tak musia overovať všetky obvinenia a **informačne sa na nevládneho nespoliehať**, čo ešte zvyšuje psychickú náročnosť.

„Prídete tam a babička je úplne hotová, hovorí, že tu bol brat a že jej niečo vzal, potom tam prídem nabudúce a ona hovorí, že za ňou dva mesiace nebol. Tak je to psychicky náročné, že človek sa nemôže na nič spoľahnúť a nevie, čo si myslieť.“

„Moja babička sa rozčuľovala, že sú na ňu zlí synovia, že si nesmie ani uvariť čaj. Ukázalo sa, že je to preto, aby už rýchlovarnú kanvicu nestrkala na plynový varič, ale človek sa musí uistiť.“

Generácie sa zhodnú: domov dôchodcov nie je zanedbaním. Emocionálnu pachuť to však stále má

Povedať, že človek umiestnil svojho rodiča do domova dôchodcov, so sebou nesie **pocity hanby, pretože signalizuje zlyhanie v kolobehu vzájomnej starostlivosti**

„Je náročné a ťažké predstaviť si, že by si sa nevedela postarať o rodičov.“

„Len povedať to nahlas je pre mňa absolútne hrozné.“

Rozhodnutie je však väčšinou **racionálnym vyhodnotením časových možností a schopností potomstva** – preto by sa téma mala **detabuizovať**

„Prečo by to mala byť hanba, keď sa o nich tí ľudia vedia postarať veľmi dobre a sú na to vyškolení, postarajú sa o tých vašich rodičov, prečo ich tam nedať?“

Domov dôchodcov môže ponúknuť aj **viac než izolovaná domáca starostlivosť** a seniorovi naopak **prospievať**

„Stále, keď sa povie domov dôchodcov, tak si každý myslí, že tam má človek svoju izbičku a nič nerobí. Ale nie, pretože ten personál sa im snaží pomôcť tým, že im robí program. Oni si tam potom pripadajú plnohodnotní.“

27%

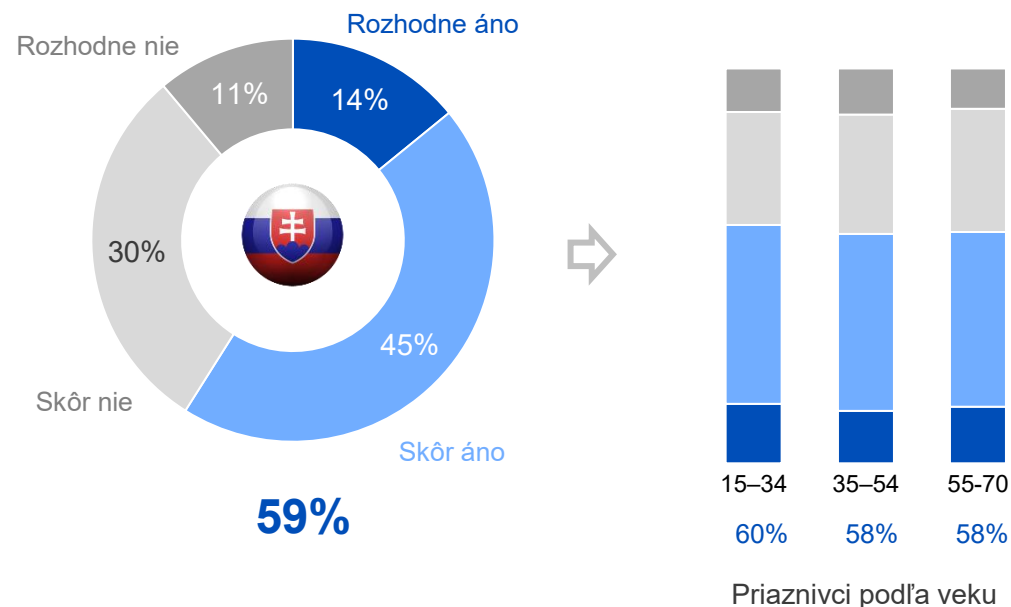
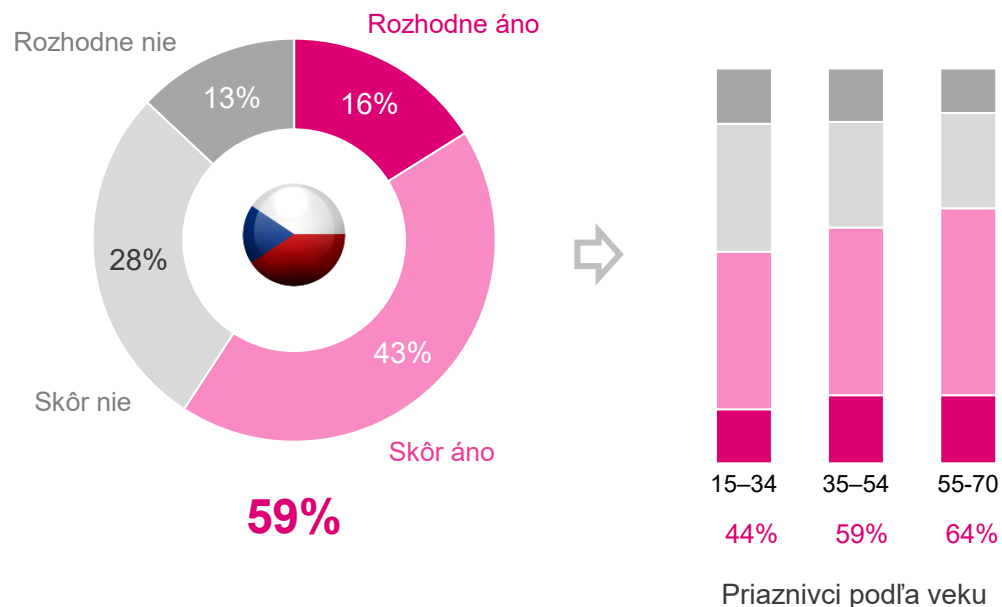
20%

Každá štvrtá slovenská rodina je vyčerpaná starostlivosťou o nevládneho, v Česku každá piata.

Existujú cesty, ako rodinám napríklad cez technológie od starostlivosti uľaviť?

Väčšina Čechov i Slovákov je robotizácii starostlivosti o nevládných naklonená. V Česku náklonnosť rastie s

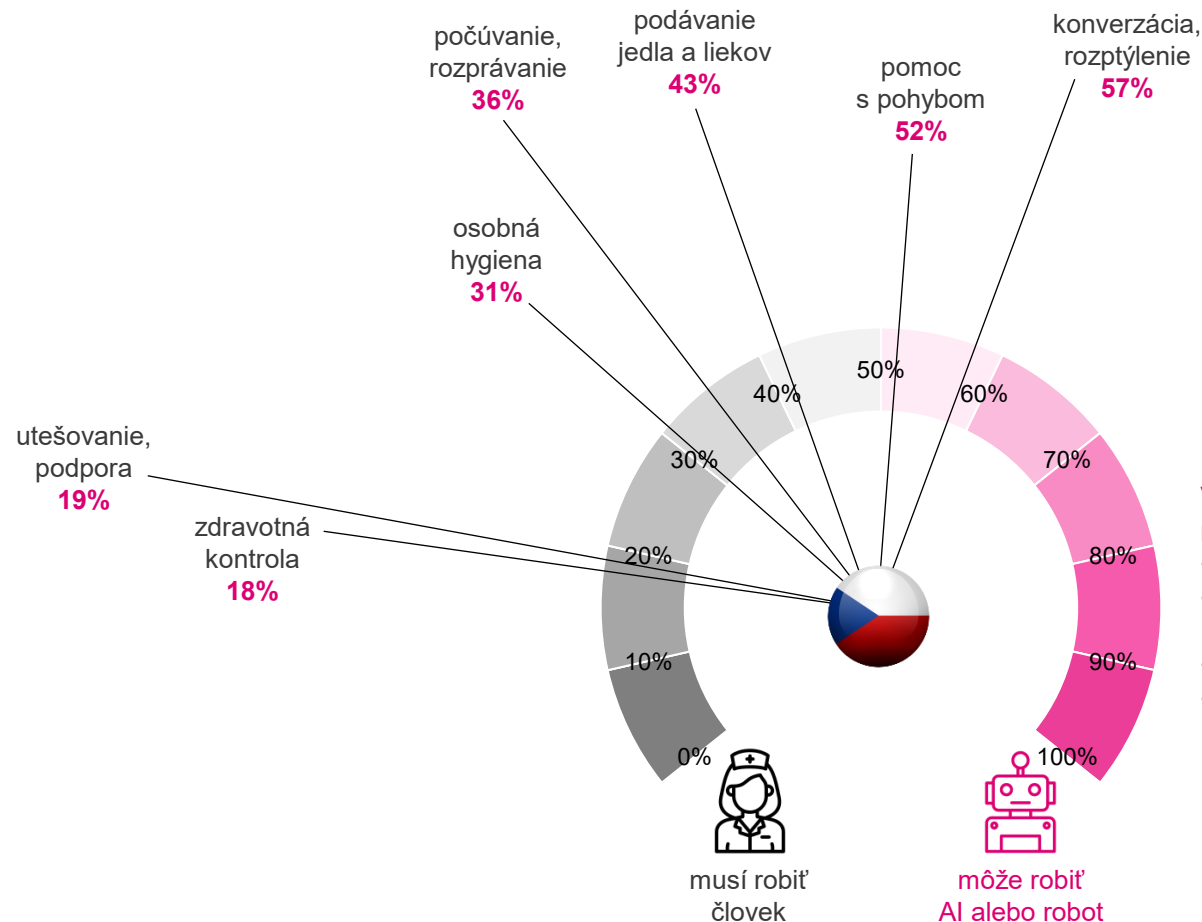
Odkázaných je mnoho a ľudských kapacít je málo. Sektor starostlivosti o chorých a umierajúcich trpí už dnes nedostatkom ľudských zdrojov a so starnutím populácie sa tento nedostatok bude prehľbovať. Jedinou možnosťou je väčšie využitie technológií v starostlivosti o odkázaných.

Je zrejmé, že afinita k využitiu technológií pri starostlivosti o starých a chorých nemá tú závislosť na veku, akú by sme pravdepodobne očakávali – teda že mladí budú priaznivcami tejto myšlienky (technológiám fandi, rozumejú, navyše by im to „ušetrilo prácu“), starí odporcami („nikoho neuvídím, bude sa o mňa starať robot...“). V skutočnosti si staršia generácia pravdepodobne uvedomuje, že práve vo využití technológií môže byť jej jediná šanca na dôstojnú starostlivosť, ktorá je dnes veľmi nedostatkovým „tovarom“.

Nie je konverzácia ako konverzácia: veríme, že AI zvládne rozptýliť, možno aj počúvať – ale nie utešiť

V Česku panuje väčšinová zhoda na dvoch oblastiach, v ktorých technológie môžu zastať človeka pri starostlivosti o chorých: rozptýlenie a pomoc s pohybom (polohovanie apod.)

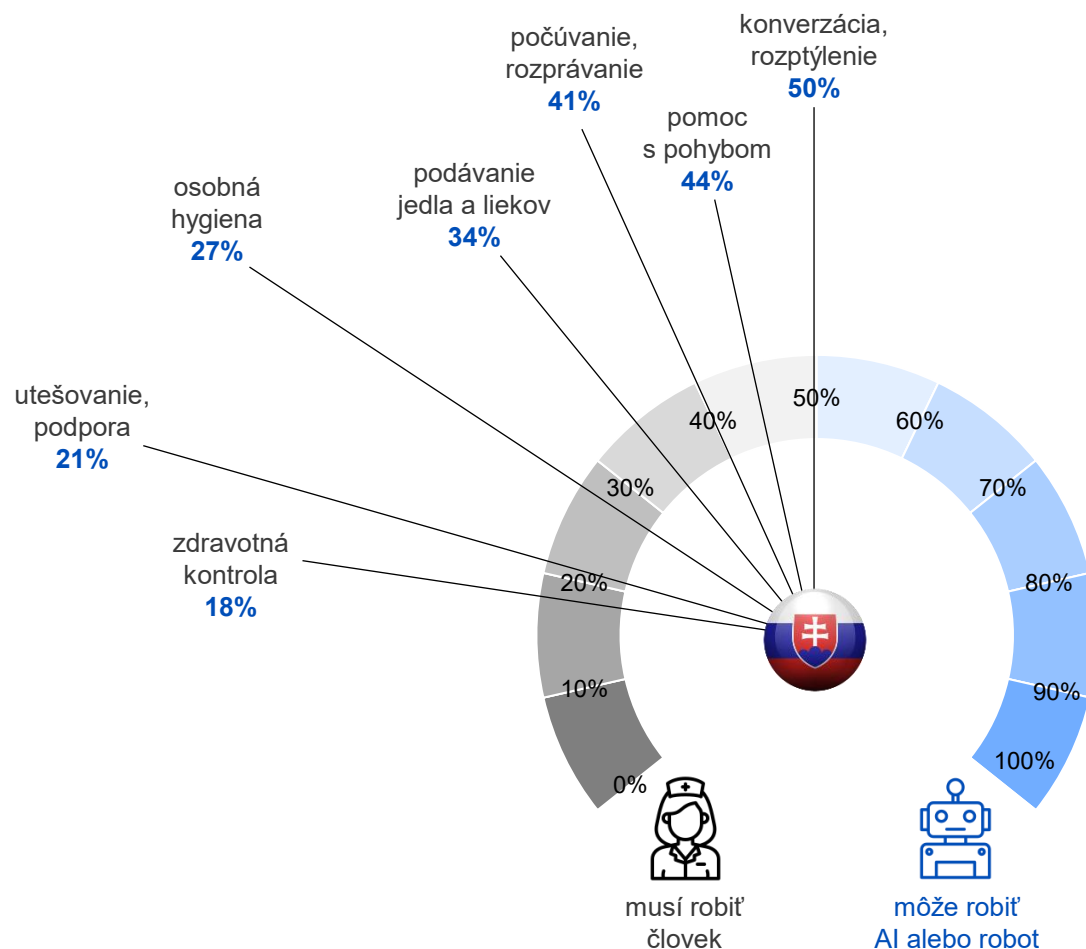

V možnosti technológií veria skôr rodiny s vyššími príjmami:

- 60 % pomoc s pohybom,
- 52 % podávanie jedla a liekov,
- 40 % s osobnou hygienou,
- 25 % zdravotná kontrola.

Doktor musí byť človek, zhodnú sa 4 z 5. Slováci sú voči technológiám v sociálnej práci opatrnejší

Slováci sú optimistickejší ohľadom možnosti delegovať na technológiu možnosť počúvať a rozprávať si.

V možnosti technológií veria skôr rodiny s vyššími príjmami:

- 59 % konverzácia, rozptýlenie
- 53 % pomoc s pohybom,
- 46 % podávanie jedla a liekov,
- 35 % s osobnou hygienou,
- 25 % zdravotná kontrola.

Hlavným limitom využívania robotizácie v starostlivosti o odkázaných však zostáva stav technológie, ktorá zatiaľ nedokáže plne nahradiť opatrojúceho človeka – jeho podobu, citlivosť, pocit starostlivosti, teplo ľudského kontaktu.

„Myslíte si, že pre vás bude lepší kontakt s robotom alebo kontakt s nejakou opatrovatelkou, ktorá vám občas naklepe vankúš a bude to oveľa lepšie než naklepanie vankúša nejakým robotom! A prehovorí na vás, opýta sa: tak čo, ako sa máte?“

„Myslím si, že to nie je o tom, či by starý človek robota vnímal dobre alebo nie, ale že on potrebuje aj ten fyzický kontakt.“

„Pre človeka, ktorý je na technológii zvyknutý, to môže byť za tých 40 rokov úplne v pohode, ale predstaviť si svoju babičku, že k nej teraz príde robot, prinesie jej čaj a bude sa s ním môcť rozprávať, tak to vôbec.“

Ešte potrvá, kým roboty zvládnu starostlivosť tak ako ľudia

Nezastupiteľnosť človeka v starostlivosti o nevládných je videná najmä v odbornej lekárskej starostlivosti, kde v možnosti technológií verí len necelých 20 % rodín.

Ľudia majú len obmedzené informácie o narastajúcich možnostiach technológie v oblasti lekárskej diagnózy. Možno ale tiež citlivo vnímajú problematiku rozhodovania v oblasti starostlivosti o umierajúcich – kto nesie zodpovednosť za neľahké rozhodnutie, že končiaci život už nemá byť umelo predlžovaný?

Nezastupiteľnosť človeka je vnímaná rovnako v útěche a podpore, ktoré vychádzajú z ľudského súcitu a ľudskej blízkosti. Len každá piata rodina verí, že aj stroj by mohol byť schopný niečoho podobného.

Ale veselo si pokecať a rozptýliť? To je niečo iné. Viac než polovica respondentov verí, že umelá inteligencia niečo takéto ľahko zvládne.

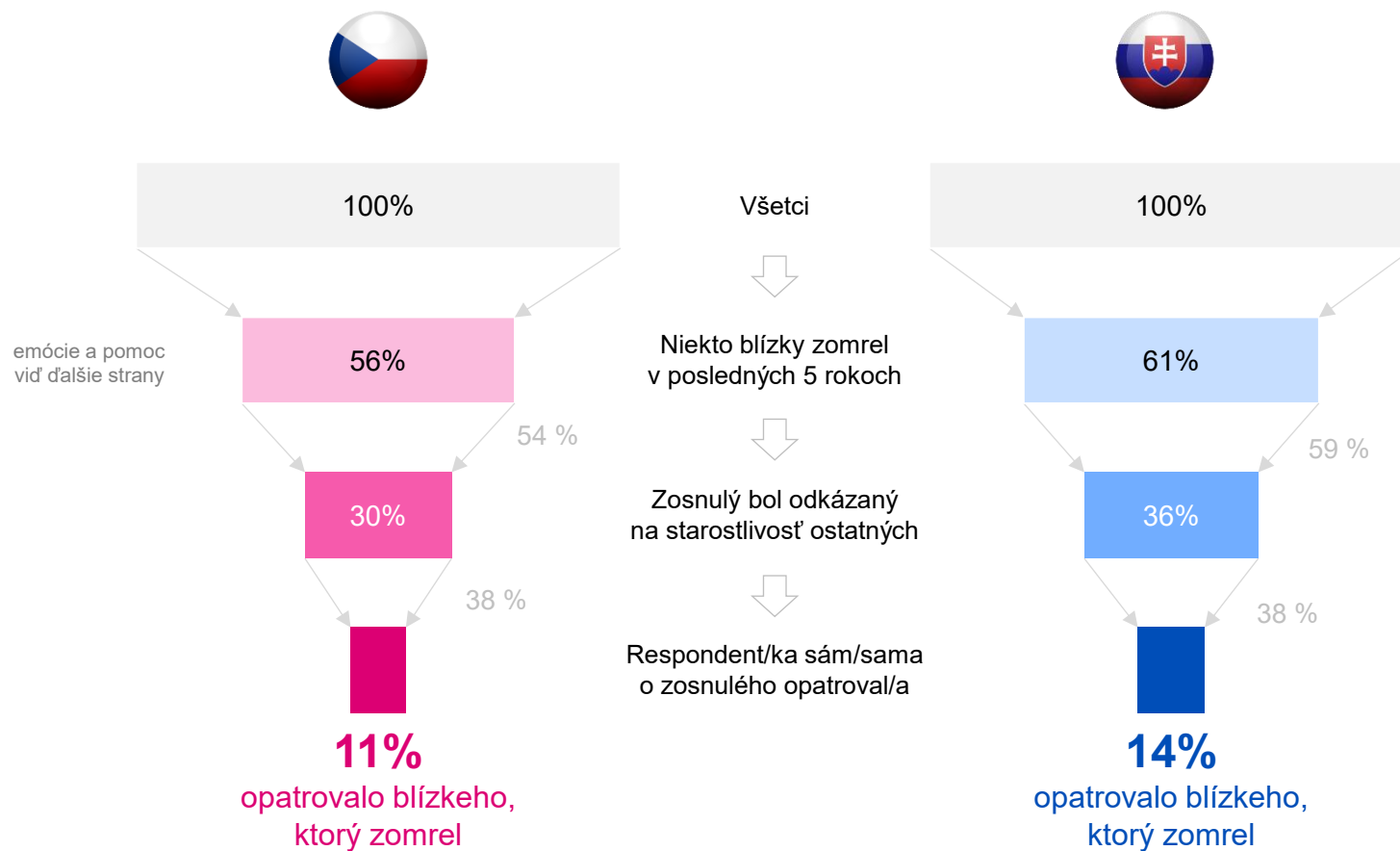

**Ľudia majú
nepresné predstavy
o možnostiach
technológií**

90% v oboch krajinách súhlasí s vetou, že so smrťou blízkeho človeka sa každý v rodine vyrovnáva sám.

Téme smrti sa vyhýbame, kým to len ide, aj napriek tomu, že je prítomná v našej každodennosti.

Desatina ľudí osobne opatrovala umierajúcu blízku osobu

Úmrtie v rodine

Smrť je tu stále s nami.

Skúsenosť s nedávnou smrťou blízkej osoby má viac ako polovica ľudí.

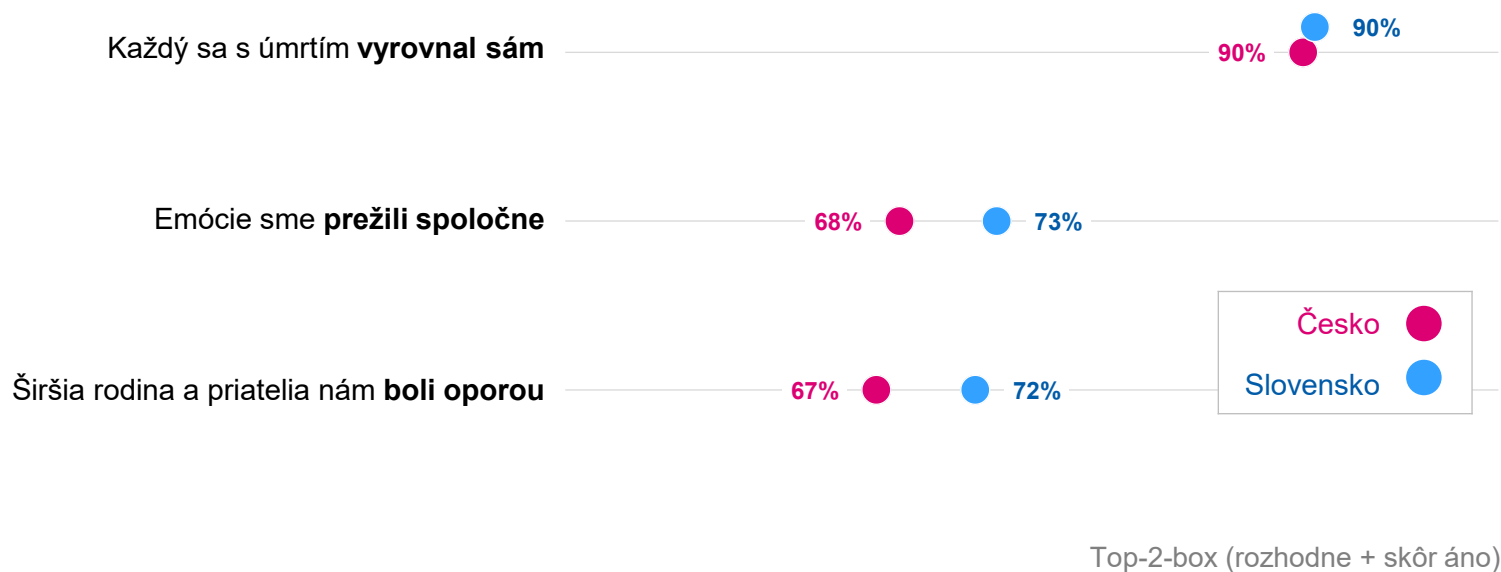
O niečo viac ako polovica ľudí je pred svojou smrťou závislá od starostlivosti druhých. Vzhľadom na zvyšujúci sa priemerný vek sa bude tento podiel zvyšovať.

Q93: Zažili ste v posledných piatich rokoch smrť niekoho blízkeho? $N=2 \times 1000$, reprezentatívna vzorka

Q95: Bola táto nedávno zosnulá blízka osoba pred smrťou odkázaná na starostlivosť druhých? $N_{CZ}=564$, $N_{SK}=610$, tí, ktorí zažili smrť niekoho blízkeho

Q96: Opatrovali ste vy osobne túto nedávno zosnulú blízku osobu? $N_{CZ}=303$, $N_{SK}=359$, tí, ktorým zomrel blízky odkázaný na starostlivosť

So smrťou sa musí každý vyrovnat' sám, smútok je však dobré prežívať s ostatnými.

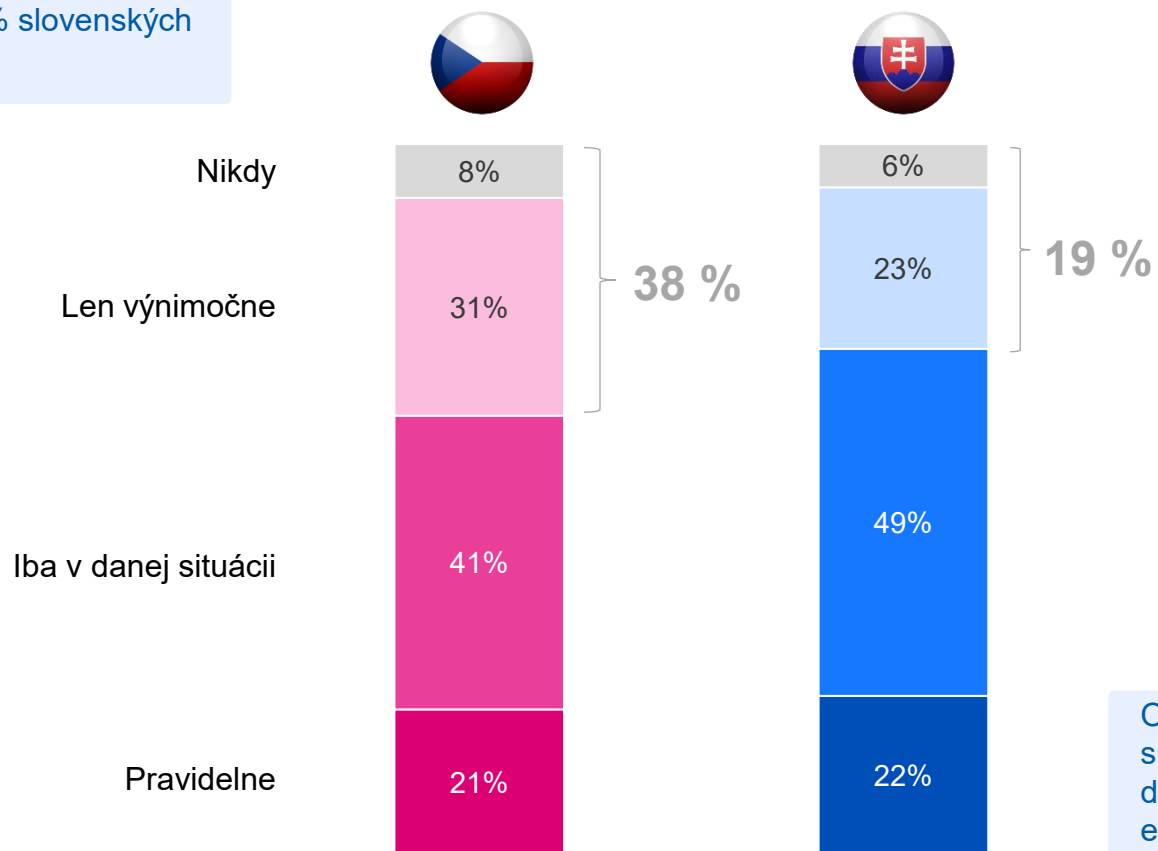

Drvivá väčšina členov rodín sa so stratou blízkeho musí vyrovnat' sama, napriek tomu takmer tri štvrtiny zdieľajú svoje emócie s ostatnými členmi rodiny alebo majú oporu v širšej rodine či medzi priateľmi.

Slovenské rodiny o smrti hovoria častejšie než tie

české

Téme smrti sa vyhýba 38 % českých a 19 % slovenských domácností

Téme smrti sa väčšinu času vyhýbame a hovoríme o nej až vtedy, keď smrť zasiahne niekoho z našich blízkych či príbuzných. V mnohých domácnostiach sú iniciátorom rozhovorov o smrti deti: „Mami, keď babička zomrela, tak sa už neprebudí?“.

O smrti v rodinách častejšie hovoria ženy než muži. To súvisí jednak s tým, že ženy častejšie odpovedajú na otázky detí, jednak s tým, že ženy viac v rozhovore zdieľajú svoje emócie vrátane bolesti, ktorá je s úmrtím spojená.

V tretine domácností sa o smrti radšej nehovorí ani v prípade straty niekoho blízkeho.

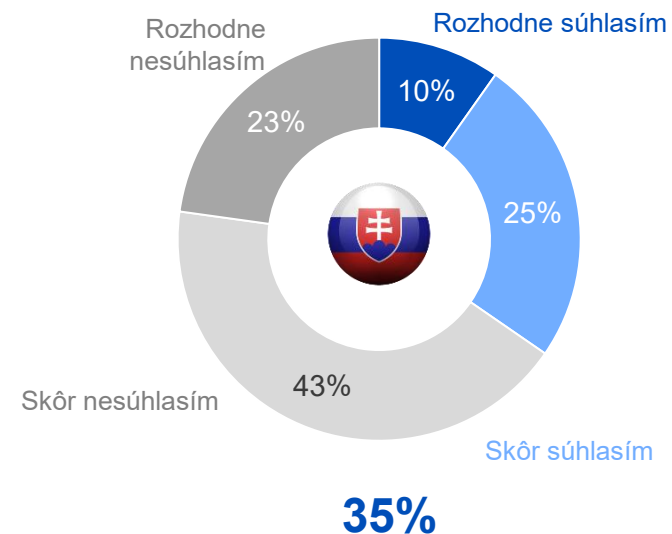
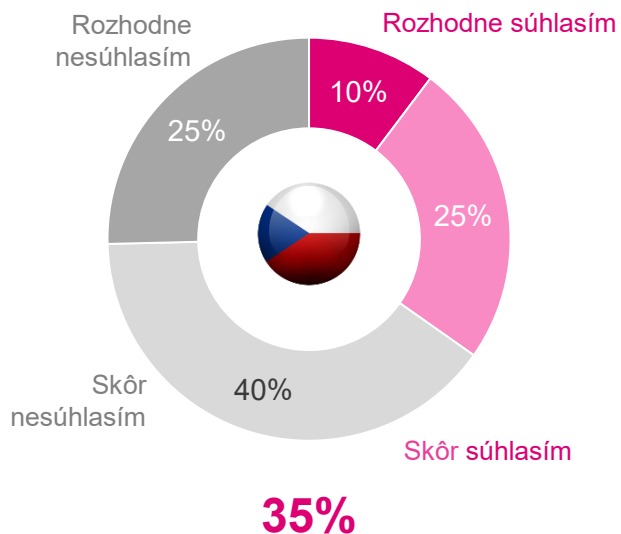
Vyhýbanie sa téme smrti

Tretina domácností sa téme smrti vyhýba aj v situácii úmrtia blízkej osoby.

Častejšie sú to Neúplné rodiny, v ktorých rodičia nevedia, ako o umieraní, smrti a smútku s tým spojenom s deťmi hovoriť.

V týchto rodinách tiež chýba druhý dospelý, s ktorým by bolo možné bolesť spojenú so stratou blízkeho zdieľať a ktorého blízkosť by pomohla v období smútku.

Téme úmrtia sme sa vyhýbali, bola príliš bolestivá

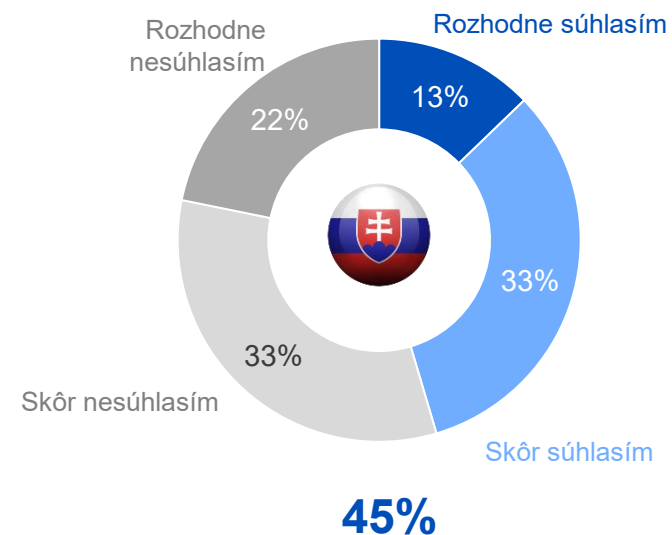
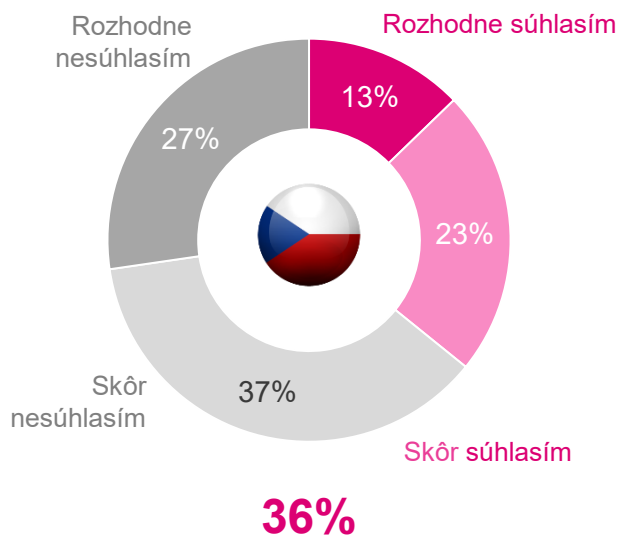
Tretina Čechov a takmer polovica Slovákov, ktorým odišiel niekto blízky, sa s úmrtím doteraz nevyrovnala

Významná časť rodín sa stále ešte nezmierila so stratou niekoho blízkeho v rodine. V Českej republike je to 36 % rodín z tých, ktorí v posledných piatich rokoch zažili úmrtie v rodine, na Slovensku je to viac, 45 %.

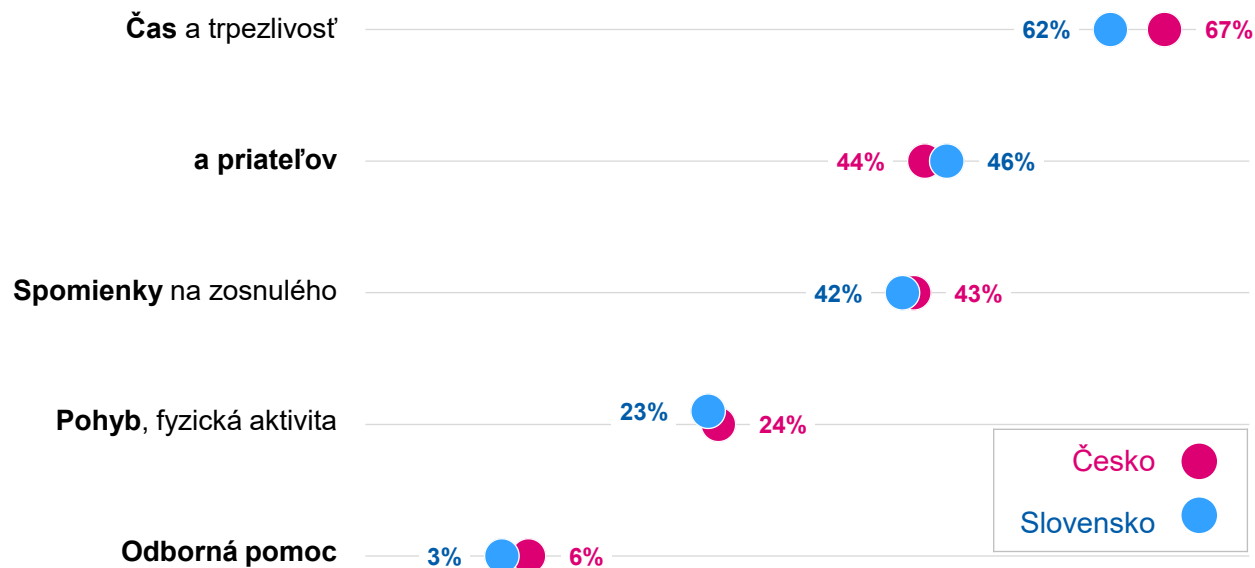
Sú to skôr ženy (42 % v ČR a 50 % v SR) než muži, ktorým trvá vyrovnávanie sa so smrťou v rodine dlhšie a stále sa so stratou ešte nevyrovnali.

Vyrovnávanie sa trvá rovnako dlhšie v rodinách s nižšími príjmami (51 % v ČR a 55 % v SR).

So stratou sme sa v rodine doteraz nevyrovnali

So stratou blízkeho nám najviac pomáha čas a trpezlivosť.

Na vieru sa najčastejšie obracali ľudia z viacgeneračných rodín.

Pomoc po úmrtí

Zármutok a bolesť, ktoré sú spojené so stratou blízkeho, sú považované za niečo prirodzené, niečo, čo v priebehu času odznie. To, že „čas je najlepší lekár“, si myslia dve tretiny rodín.

Tomuto „lekárovi“ pomôžu a priateľov, spomienky na zosnulého alebo fyzická aktivita.

Len zlomok rodín predpokladá, že by hľadali odbornú psychologickú pomoc.

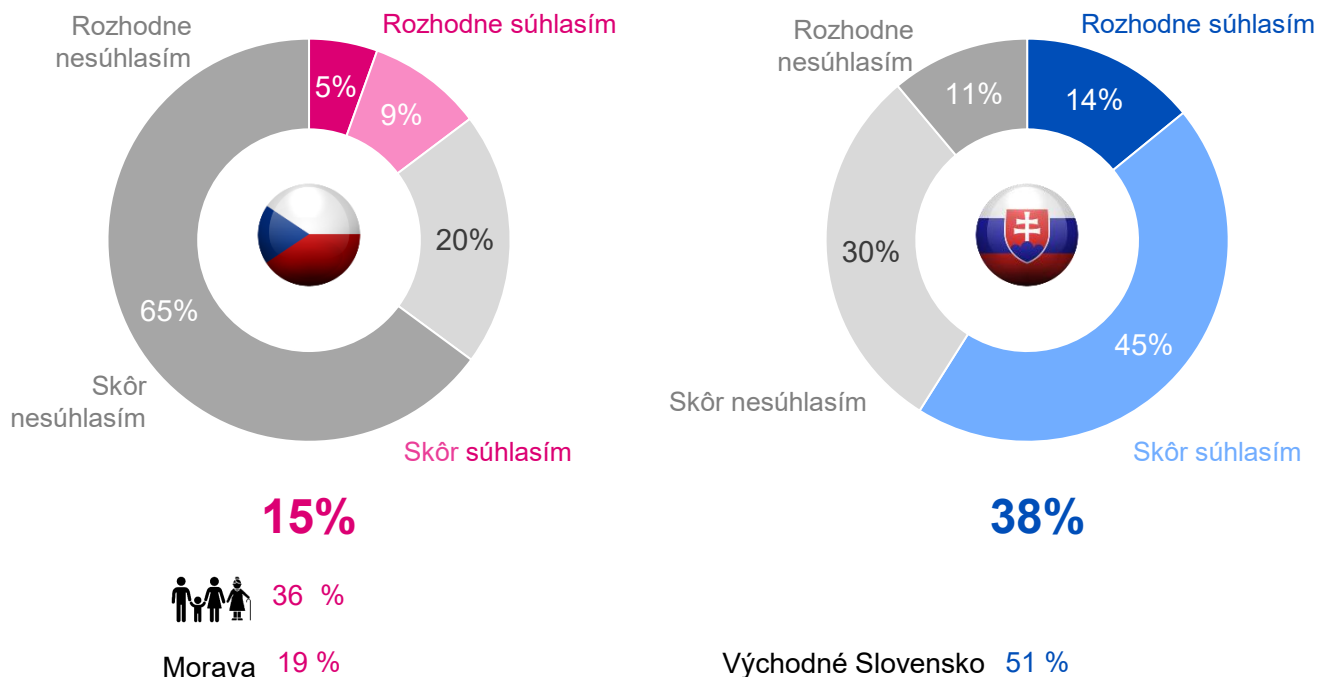
Náboženstvo pomáha vyrovnať sa so stratou hlavne na Slovensku – z Česka vo viacgeneračných rodinách

Náboženské a kultúrne rituály

Náboženské a kultúrne rituály a tradície pomáhajú pri spracovaní straty blízkej osoby len 15 % českých rodín oproti 38 % slovenských rodín.

Rozdiel je daný rozdielnou silou náboženskej tradície. Podľa výsledkov Eurobarometru je Česká republika s 56 % neveriacich najateistickejšou krajinou Európy, Slovensko s iba 11 % neveriacich patrí ku krajinám so silnejším postavením náboženstva v každodennom živote.

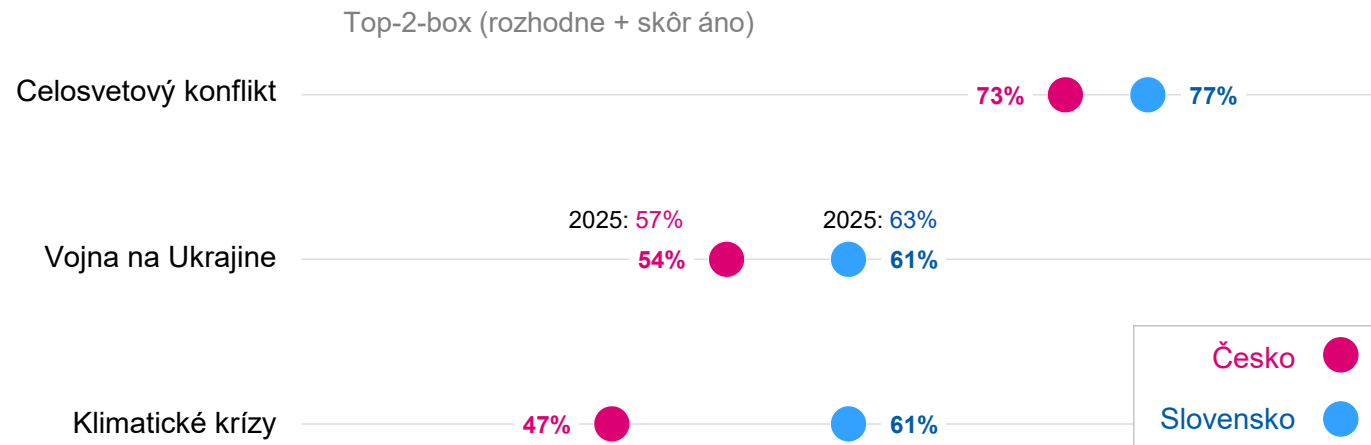
Spracovať stratu blízkeho nám výrazne pomohli náboženské alebo kultúrne rituály a tradície

07

Čo sa na rodiny valí zvonka

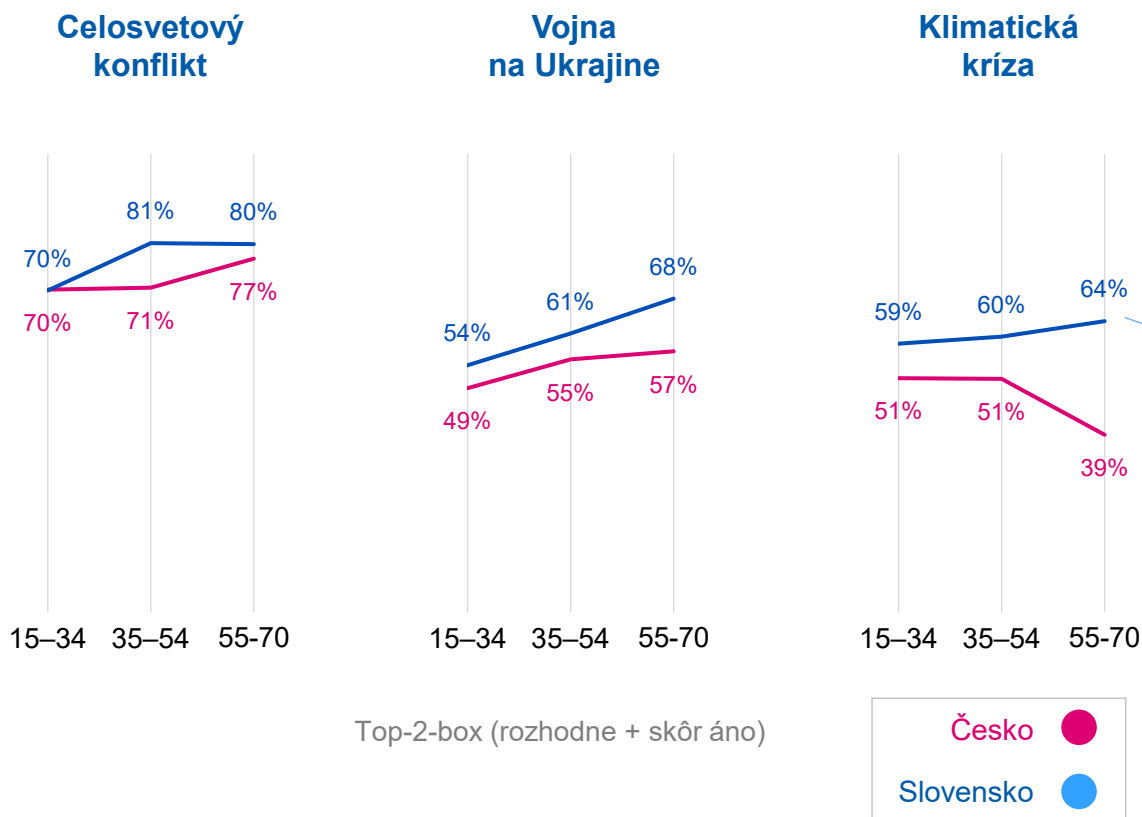
Väčší strach z globálnych kríz cítia Slováci. Zhodne najviac strašiakom je celosvetový konflikt

Globálne obavy

Z ničoho nemá obavy v ČR iba 19 % ľudí, na Slovensku 16 %.

Najviac strachu je v staršej generácii. Výnimkou je klimatická kríza, pri ktorej je trend v Česku opačný

Vyššia obava z klimatickej krízy u slovenských starších môže byť do istej miery ovplyvnená sociálnou konformitou voči ideológii vnímanej ako hlavná systémová.

Najčastejšou závislosťou v rodinách je závislosť od sociálnych sietí. Rodinnú pohodu už narúšajú rovnako ako

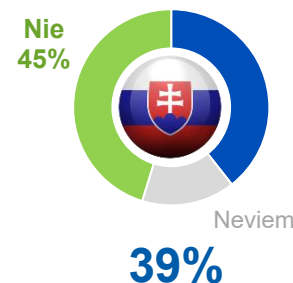
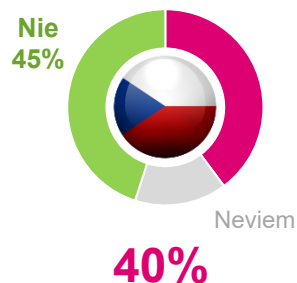
Od minulého roka v Česku i na Slovensku vzrástol podiel domácností, kde je niekto závislý od sociálnych sietí, o 4 p.b. (v Česku) a 3 p.b. (na Slovensku). V oboch krajinách tiež o 3 p.b. stúpol podiel rodín, kde táto závislosť spôsobuje rodinnú nepohodu. V oboch krajinách tiež zhodne o 4 p.b. stúpol podiel rodín, kde rodinnú pohodu narúša niekoho pitie alkoholu.

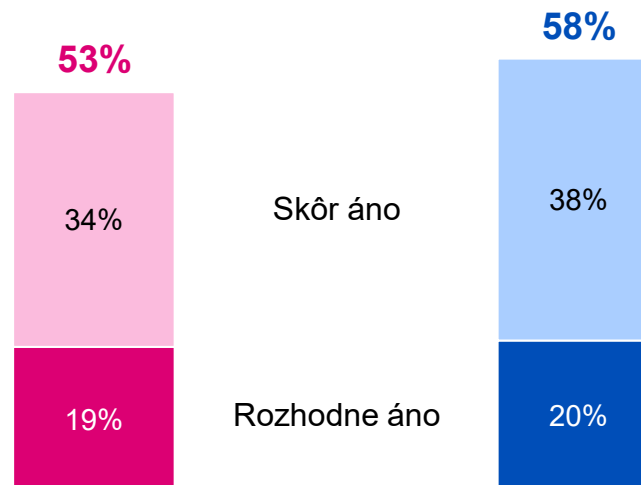
V patchworkových rodinách najviac narúša pohodu závislosť niektorého člena rodiny od alkoholu.

Väčšina rodičov sa zhodne, že deťom sami nemôžu ísť príkladom ohľadom používania sociálnych sietí

V rodine je problém s mobilom či sociálnymi sieťami

V používaní mobilu či sociálnych sietí je ťažké byť deťom príkladom

Spravidla však ide o problém, nad ktorým mávnu rukou – radšej riešia vapovanie a kratom

Česi sa zhodujú, že v rodinách by si mali pomôcť aj so závislosťami – drogy, vaporizácia, kratom – a najmä **mladších členov navigovať smerom k správne životnému štýlu.**

O sociálnych sieťach sa však v rodinách hovorí **ako o závislosti málo:** navyše ju často zdieľajú deti, rodičia i starí rodičia.

„Ja nefajčím, nepijem, jediná moja nerest je teda ten Facebook. Ale čo s tým? Ja aj mám čo iné robiť, ale ja to robiť nechcem. Doma ani nie je s kým sa o tom poradiť, pretože všetci na tom sedia.“

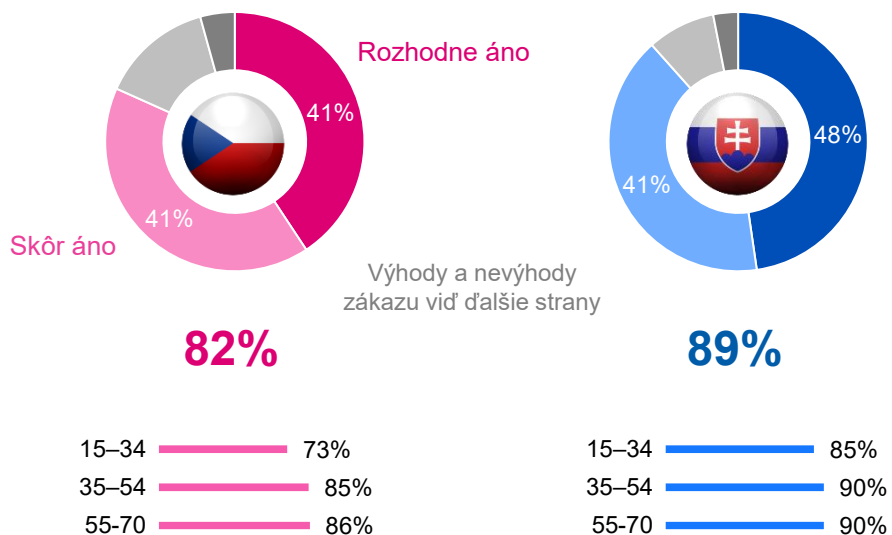
„Či sú sociálne siete závislosť? No asi áno, ale tak o tom nehovoríme.“

„Ja im siete napríklad zakážem, alebo im poviem, nech si prídu hrať, nech odložia telefóny. No a potom si sama ten telefón vezmem do ruky a oni u mňa vidia to isté správanie. Ale v tej chvíli si to neuvedomím.“

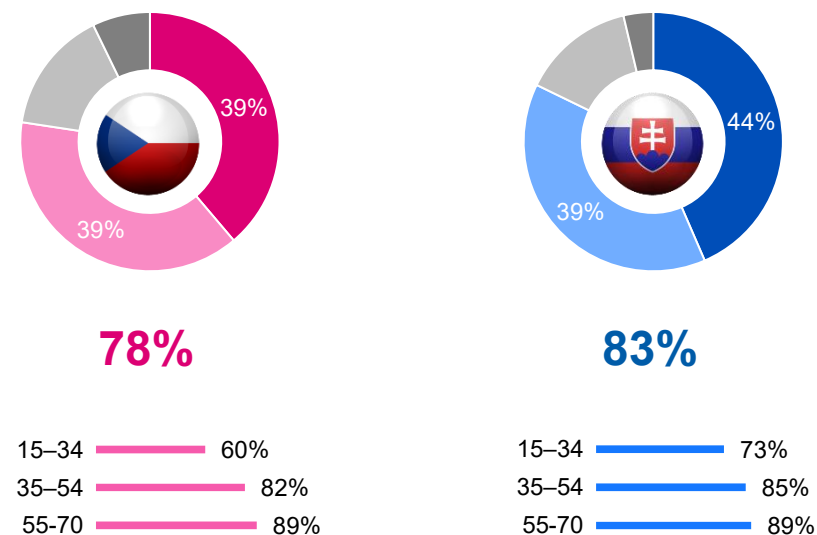

Odpoved'ou na závislosť môžu byť zákazy: so zákazom sociálnych sietí do 15 rokov súhlasí vyše tri štvrtiny populácie

Zákaz sociálnych sietí do 15 rokov

Zákaz mobilov v školách

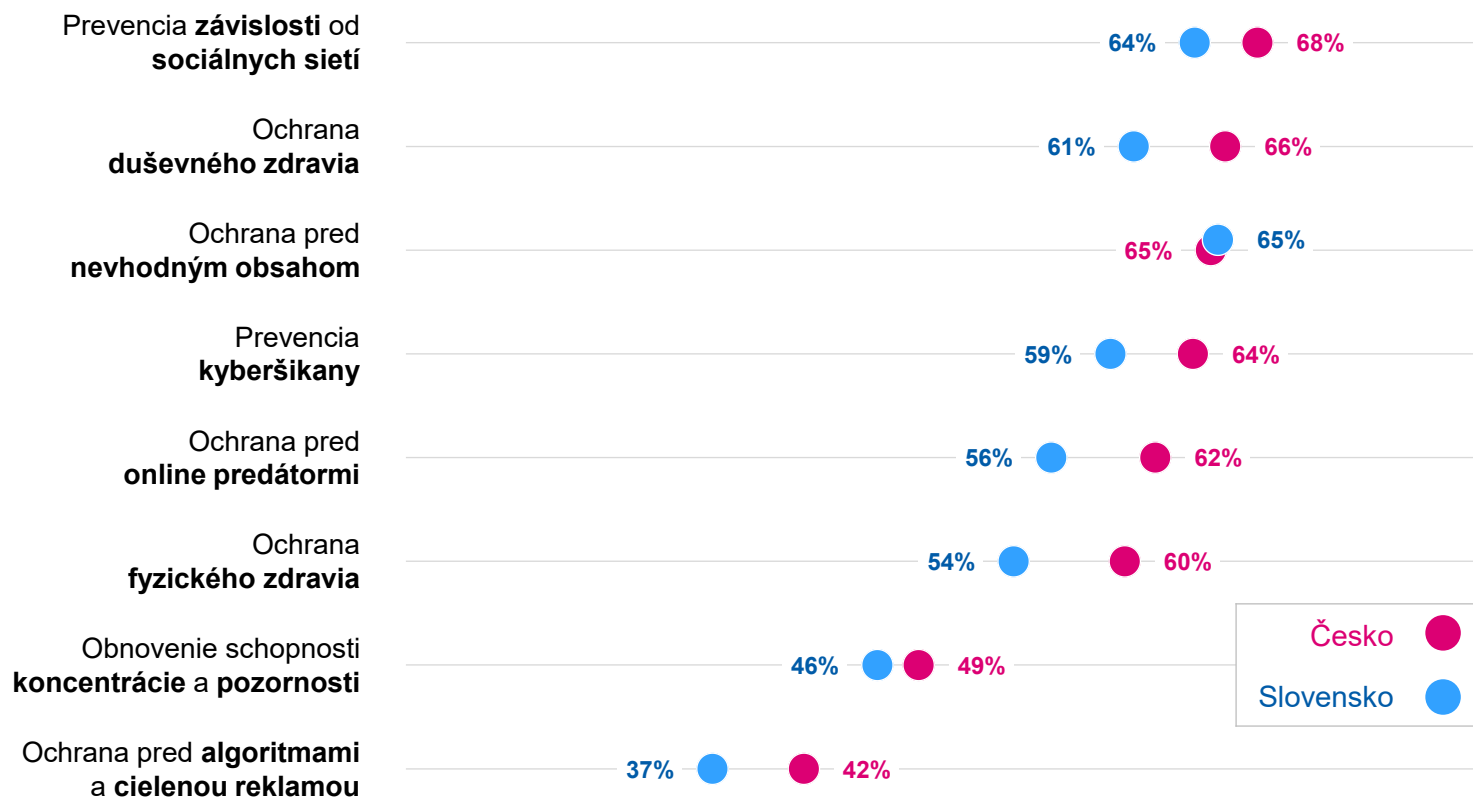
Súhlasí so zákazom

Súhlas podľa veku

So zákazom súhlasí **44%** (ČR), resp. **60%** (SR) mladých v školskom veku (15 – 24 rokov).

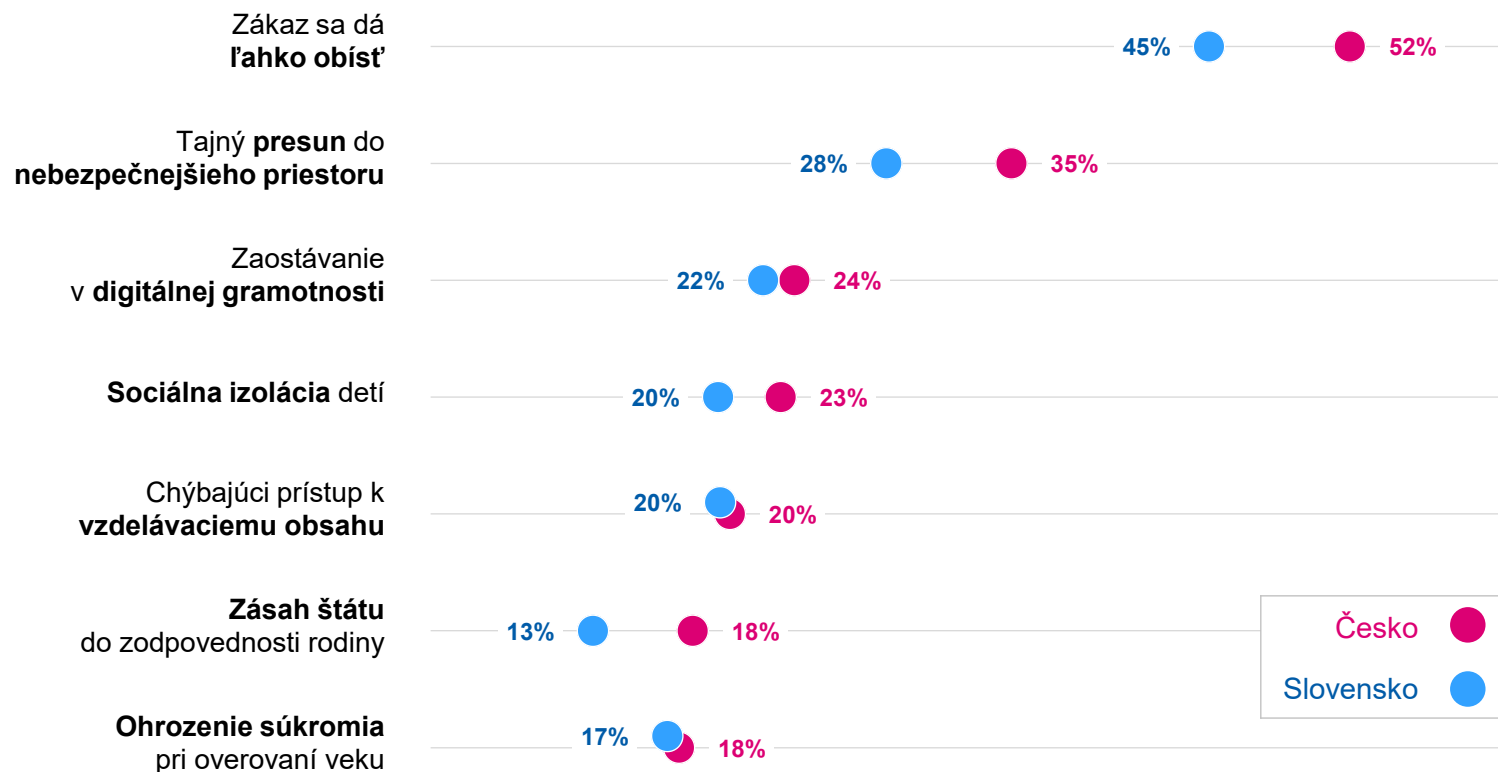
Česi vnímajú argumenty pre zákaz silnejšie, na Slovensku je hlavným argumentom kontrola obsahu

Žiadnu výhodu zákazu nenachádza v ČR i v SR zhodne 6 %

Mladí vidia prínosy zákazu vo vyššej ochrane pred predátormi a v obnovení schopnosti sústredenia, zatiaľ čo starší vnímajú zákaz ako prevenciu pred tvorbou závislostí od sociálnych sietí.

Celkovo sú však Česi voči zakazu zdržanlivejší, pretože intenzívnejšie vnímajú riziká a nedostatky

Mladí ľudia ako nevýhodu zmieňujú ľahké obídenie zákazu, sociálnu izoláciu detí či zaostávanie v digitálnej gramotnosti. Starší ľudia žiadnu nevýhodu nezmieňujú.

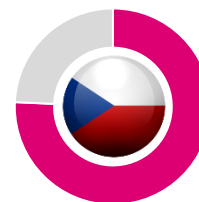
08

Založit' rodinu alebo nie?

Deti by chceli tri štvrtiny českých a dve tretiny slovenských bezdetných párov

V oboch krajinách platí, že čím menšie mesto, tým skôr by bezdetný pár deti niekedy chcel.

Chcú mať deti

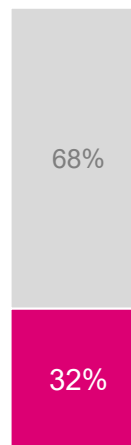

76%

N=243

Snažia sa teraz mať dieťa

68%

32%

69%

N=204

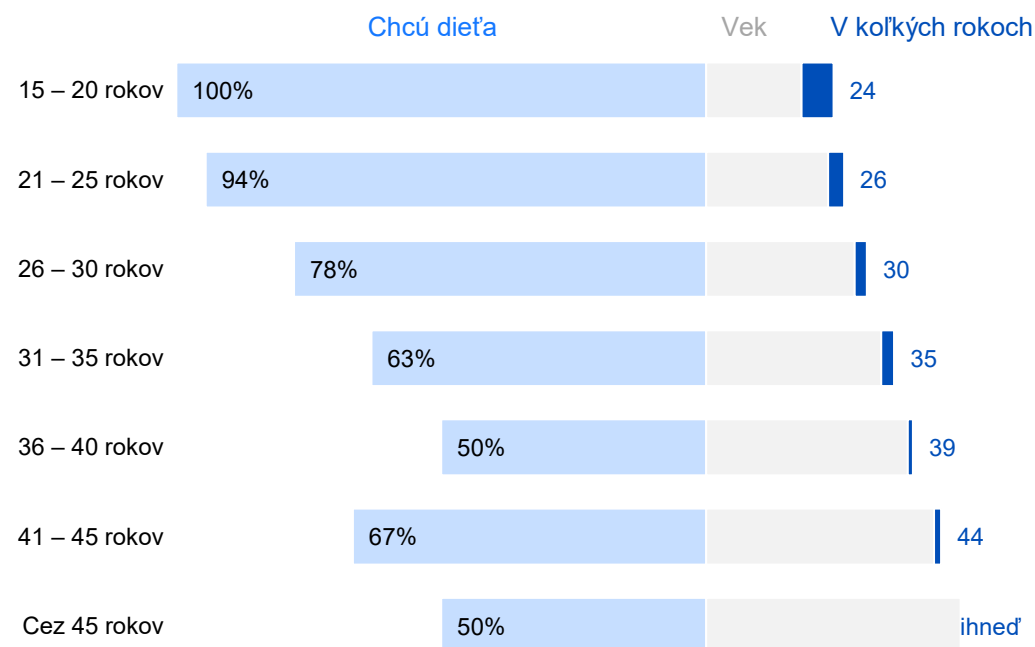
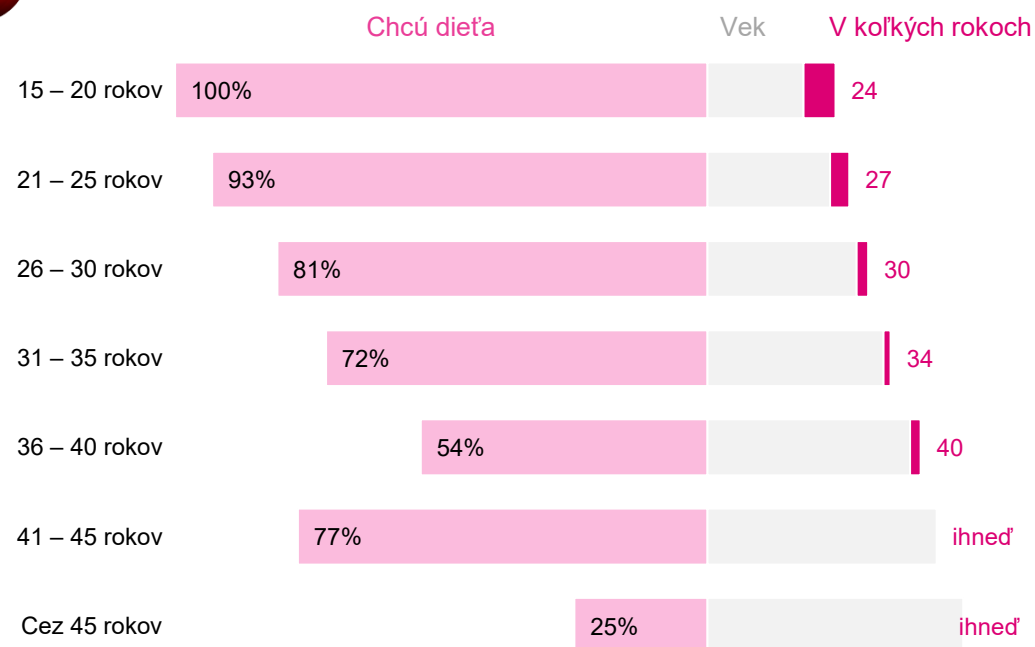
56%

44%

Áno

Túžba po dieťati u tých, čo si ho nezaobstarajú, s vekom klesá.

Okolo 40. narodenín si doteraz bezdetní často uvedomia, že majú poslednú šancu na potomstvo. V mnohých prípadoch sa to však už nepodarí a zhruba vo veku 45 rokov prichádza zmierenie s realitou, že o deti už nemá zmysel sa pokúšať.

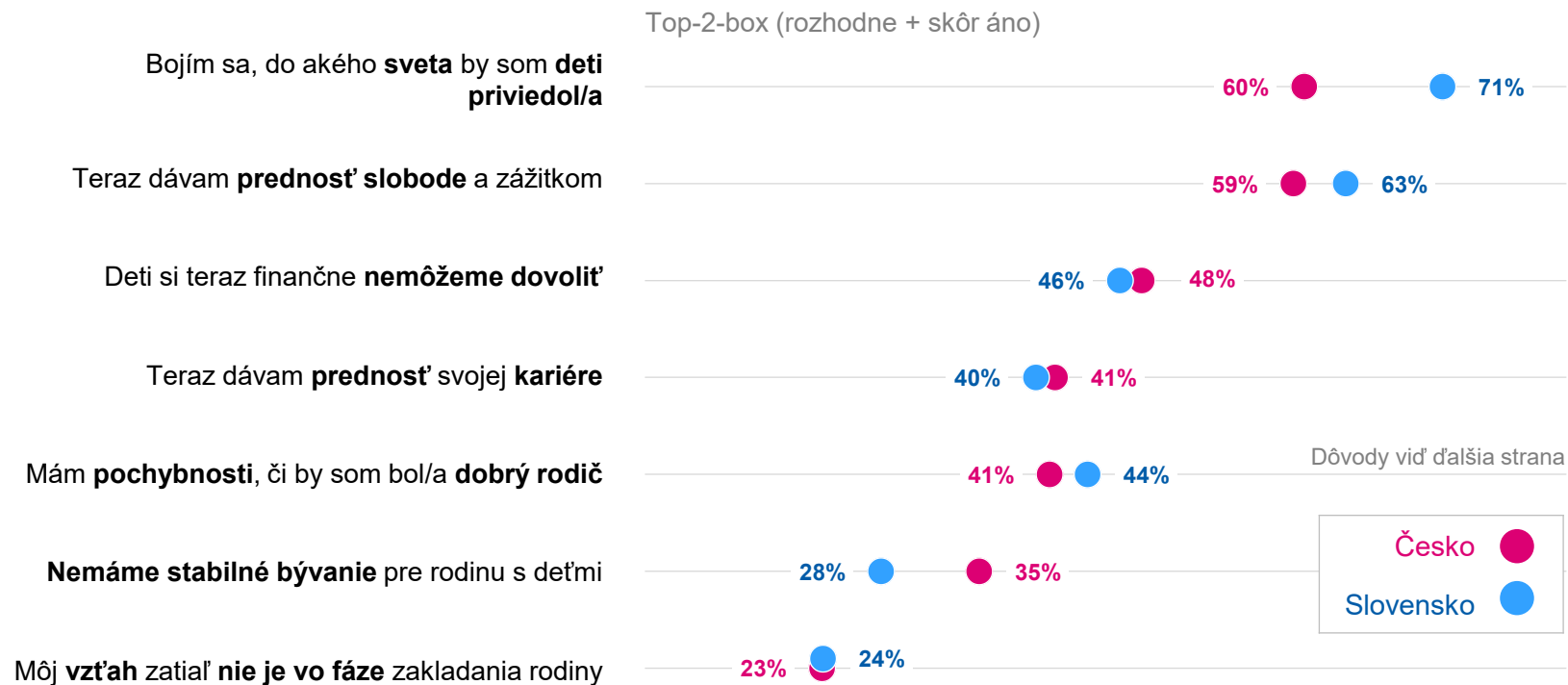
Q82: Chceli by ste niekedy v budúcnosti mať deti? $N_{CZ}=243$, $N_{SK}=204$, bezdetné páry, kde žena má do 45 rokov

Q84: V koľkých rokoch by ste vy osobne chceli mať prvé dieťa? $N_{CZ}=96$, $N_{SK}=59$, bezdetné páry (žena do 45 rokov), ktoré chcú dieťa a majú predstavu kedy

V rodičovstve bráni stav sveta, túžba po slobode a finančná situácia

Na **Slovensku** je signifikantne rozšírenejší strach z toho, do akého sveta by súčasné bezdetné páry deti priviedli.

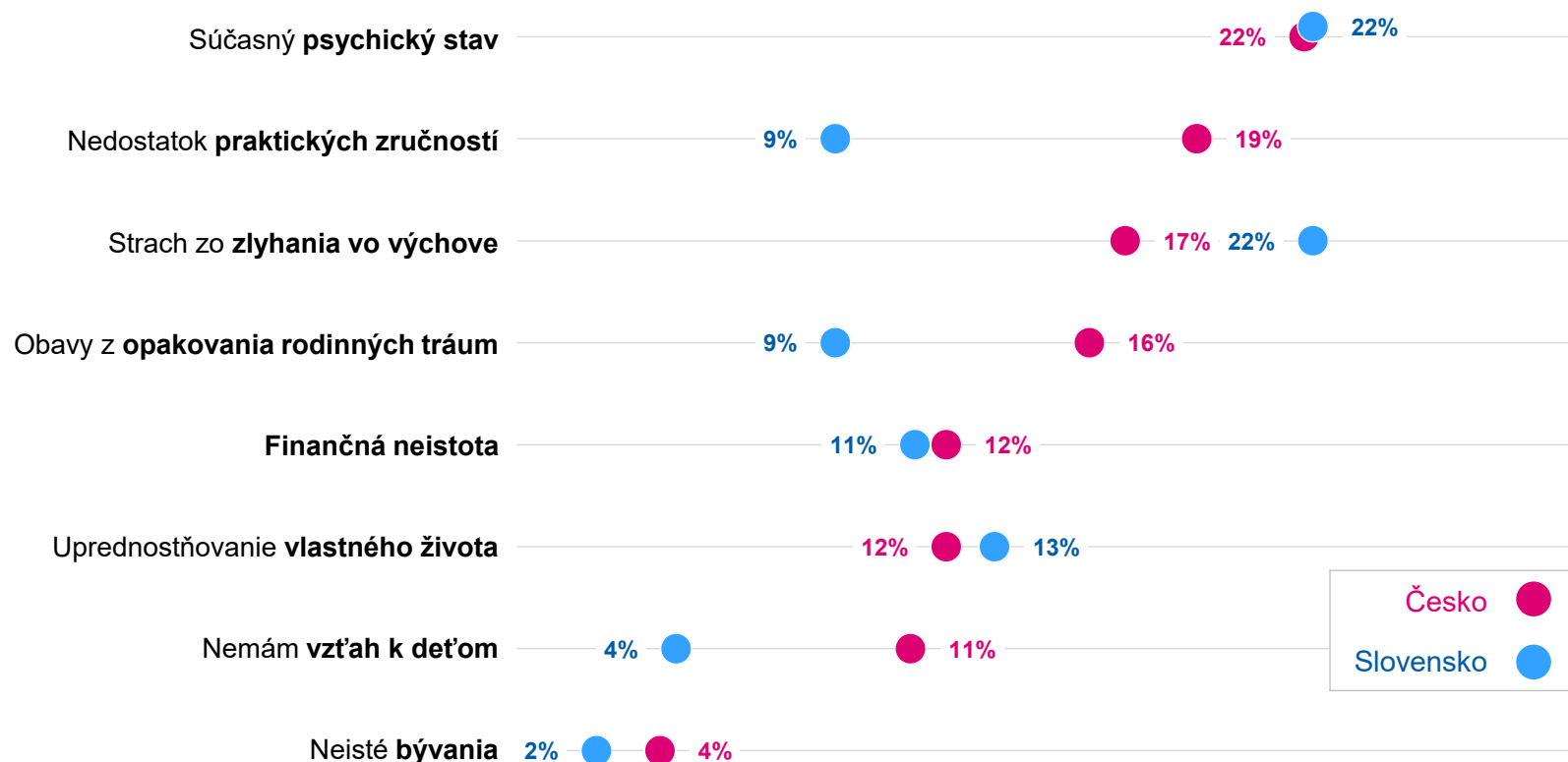
V **Česku** je zase väčším problémom bývanie: nedostatočne stabilnú bytovú situáciu uvádza ako bariéru rodičovstva každý tretí bezdetný pár.

Za pochybnosťami o schopnosti byť dobrým rodičom je najčastejšie vlastný psychický stav.

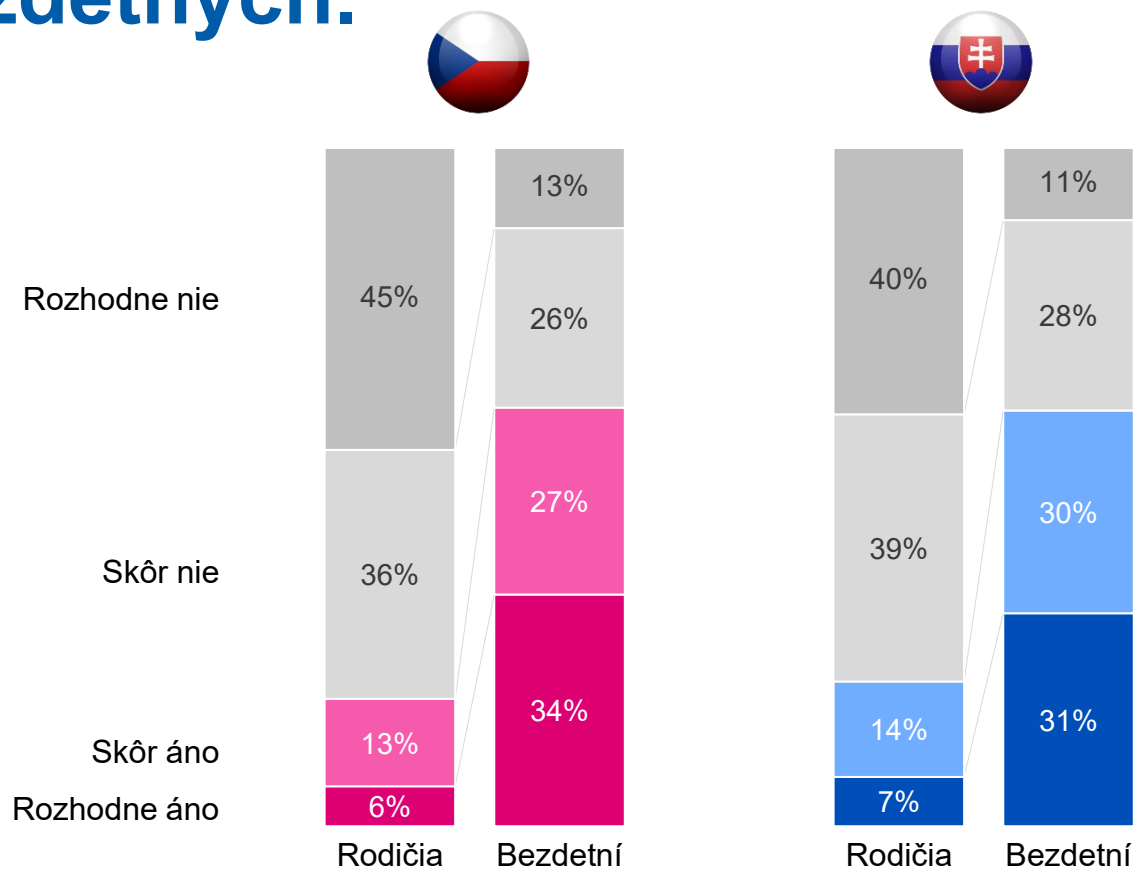
V Česku hrá podobne silnú úlohu aj vnímaný nedostatok praktických zručností.

16 % bezdetných českých párov pochybujúcich o svojich kapacitách k rodičovstvu sa tiež obáva, že sú natoľko poznamenaní vlastným (nedostatočným) vedením od svojich rodičov na to, aby sami mali deti.

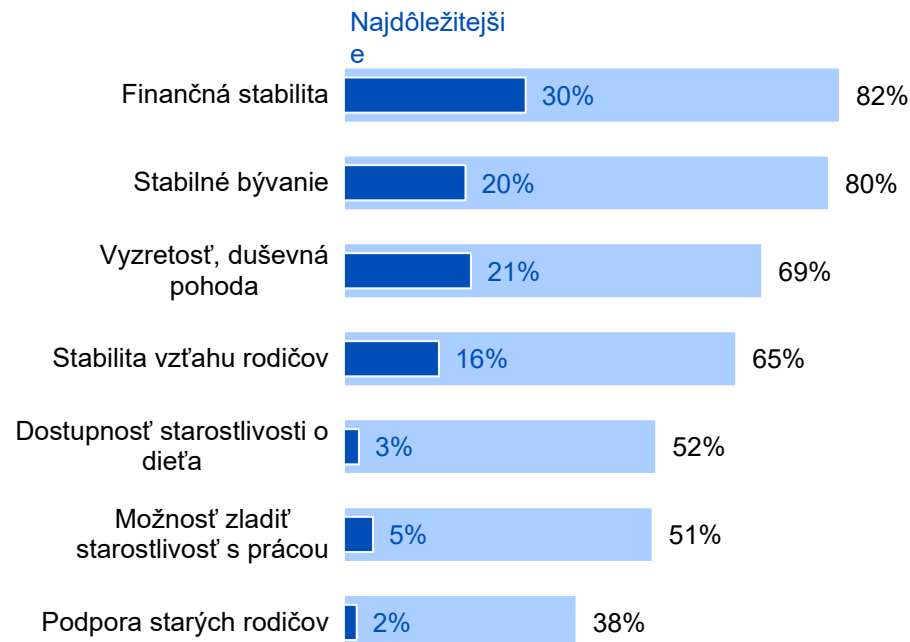
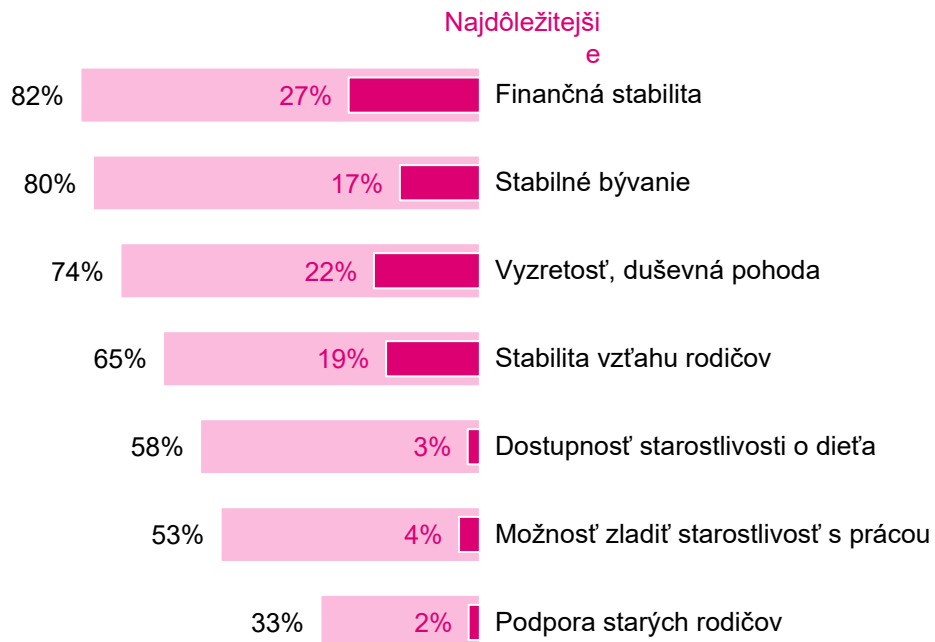

Bez detí si šťastný život vie predstaviť pätina súčasných rodičov a dve tretiny bezdetných.

Spokojný život bez detí si dokážu primárne predstaviť LGBTQ+ páry, ktoré čelia pri zakladaní rodín väčším prekážkam a s bezdetným životom častejšie počítajú.

Založenie rodiny sa nezaobíde bez financií a bývania.

Pohľad na najdôležitejšiu podmienku sa v ČR líši podľa príjmu rodiny. Ľudia s vyšším príjmom majú za najdôležitejšie **vyzretosť a pohodu** (29 %), nízko príjmoví zase chcú najprv finančnú stabilitu (29 %).

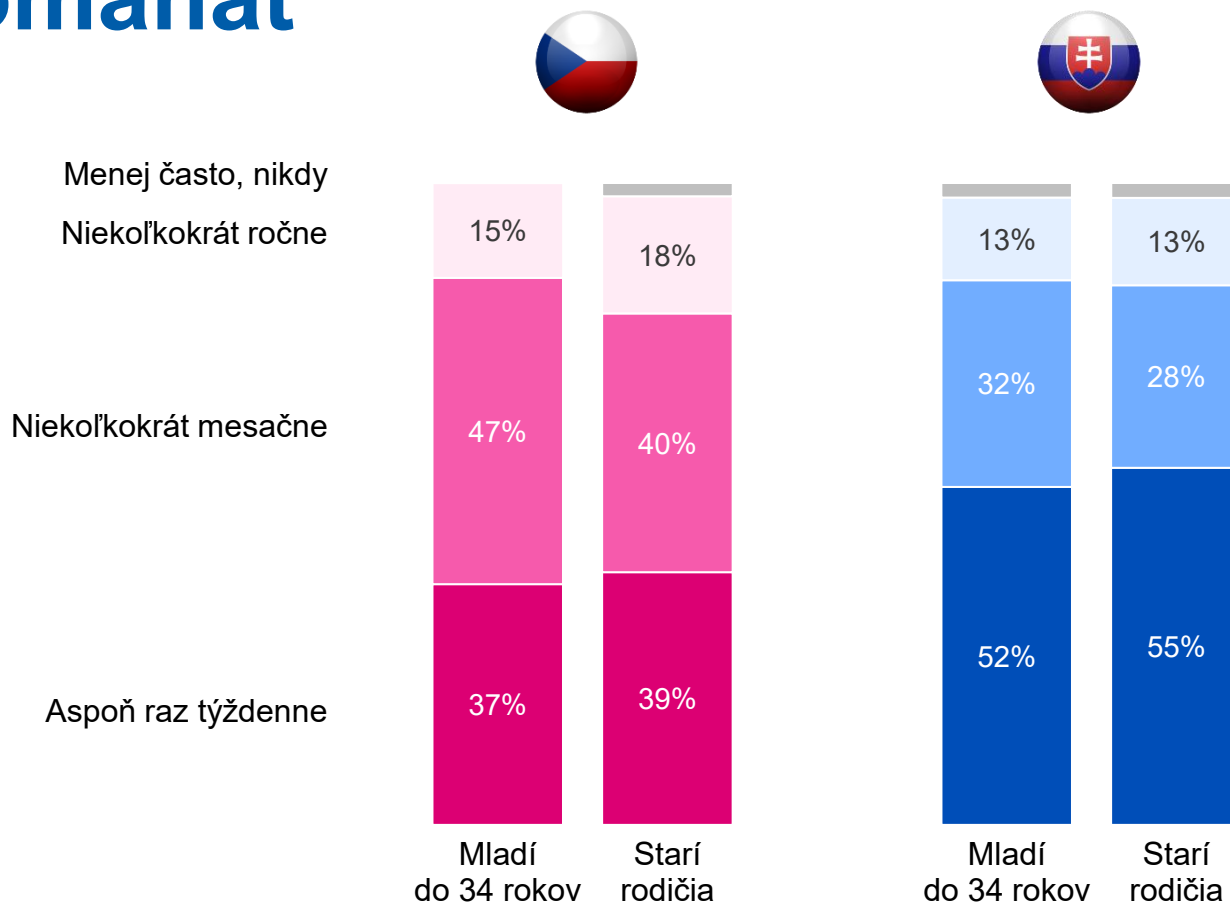
Na Slovensku je istým deliteľom veľkosť obce. Zatiaľ čo ľudia z dedín považujú **finančnú stabilitu** za kľúčovú (37 %), v menších mestách nemá toto kritérium taký význam (26 %).

Medzigenerační výpomoc při rodičovství

Naprieč generáciami sa zhodneme v tom, ako často majú starí rodičia pomáhať

Na Slovensku ide o výrazne častejšie hodnoty: tesne nadpolovičná väčšina mladých ľudí i súčasných starých rodičov sa zhodne, že starí rodičia by mali nejakou formou pomôcť so starostlivosťou o svoje vnúčatá každý týždeň.

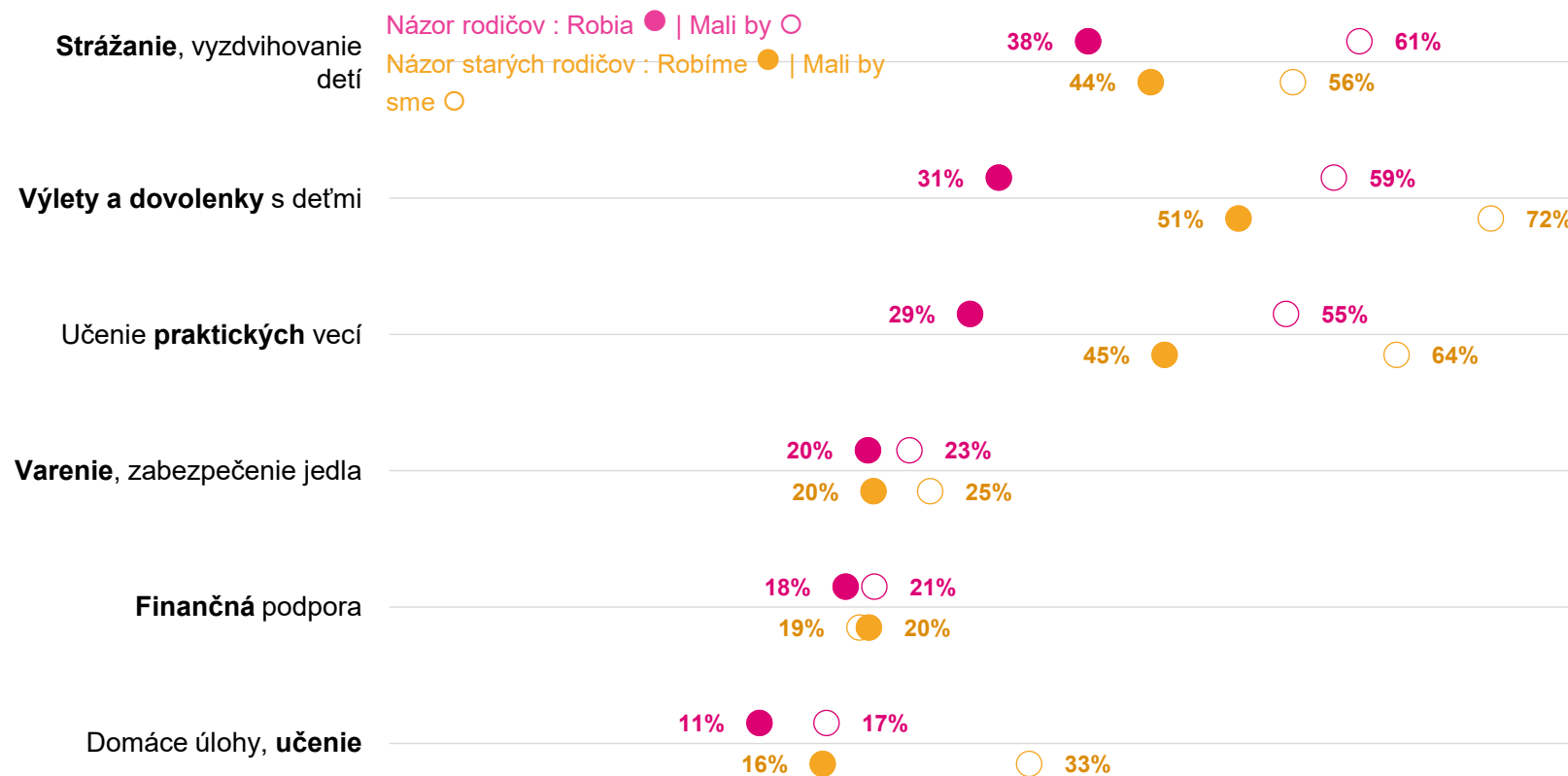
To si v Česku myslia len necelé dve pätiny zástupcov oboch generácií.

Generácie sa zhodnú: starí rodičia by mali viac strážiť, brať deti na výlety a učiť praktické veci

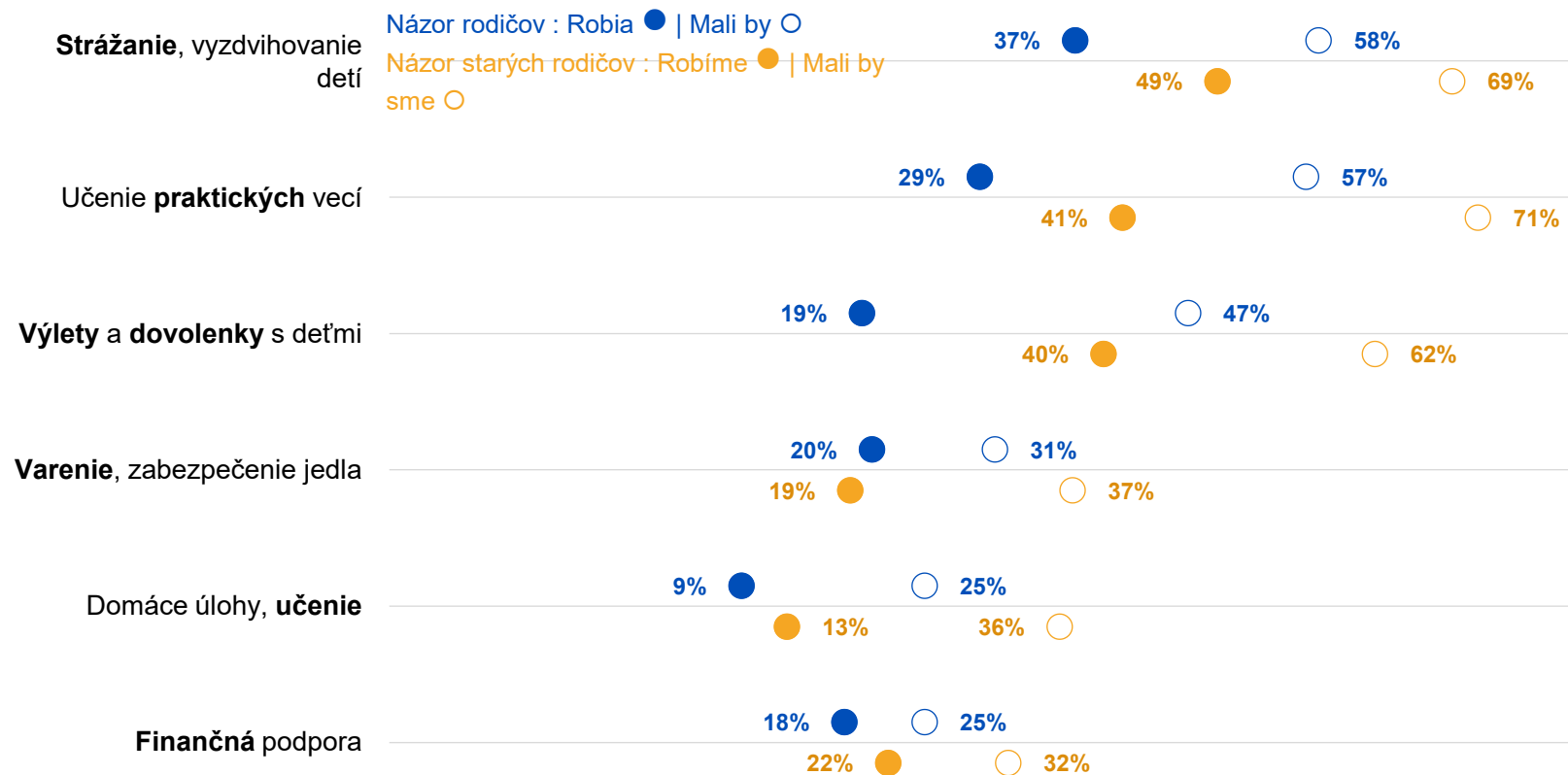
Českí rodičia sú od starých rodičov v súčasnosti tak akurát saturovaní, čo sa týka varenia a finančnej podpory – v týchto ohľadoch o väčšiu výpomoc nestoja.

Starí rodičia celkovo uvádzajú, že toho pre svoje vnúčatá robia viac, než si myslí generácia súčasných rodičov. Zároveň majú aj vyššie očakávania od seba samotných ohľadom toho, čo všetko by mali robiť.

Slovenské rodiny by od starých rodičov chceli častejšie varenie a učenie sa s vnúčatami

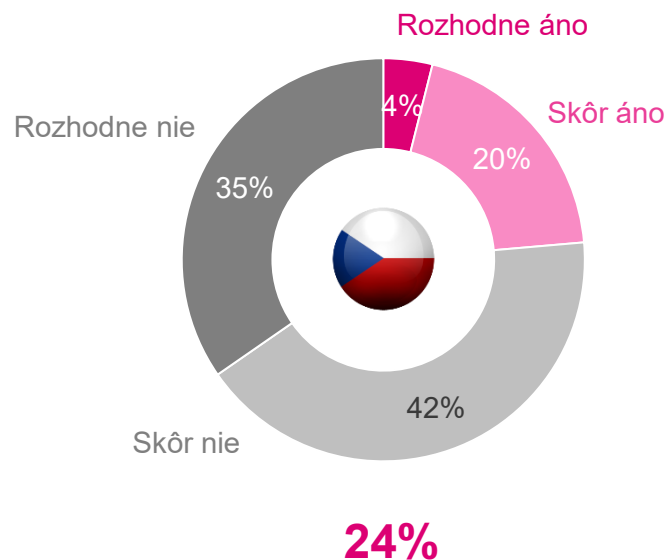
Slovenskí starí rodičia na seba kladú ešte väčšie očakávania než tí českí, ohľadom vyzdvihovania a strážania svojich vnúčat.

Každý štvrtý starý rodič je z pomáhania s vnúčatami vyčerpaný

Starostlivosť je v Česku o niečo viac vyčerpávajúca pre **dedkov** (27 %), na Slovensku zase pre **babičky** (27 %).

Najmä na Slovensku miera vyčerpania zo starostlivosti o vnúčatá rastie úmerne s klesajúcim príjmom: z **chudobnejších starých rodičov** je vyčerpaných 30 %. Okrem psychiky a energie zjavne môžu častejšie pociťovať vyčerpanie aj finančne.

Starostlivosť o vnúčatá je menej vyčerpávajúca pre starých rodičov z veľkých miest, čo môže byť preto, že tieto mestá ponúkajú viac možností, ako čas s vnúčatami stráviť.

09

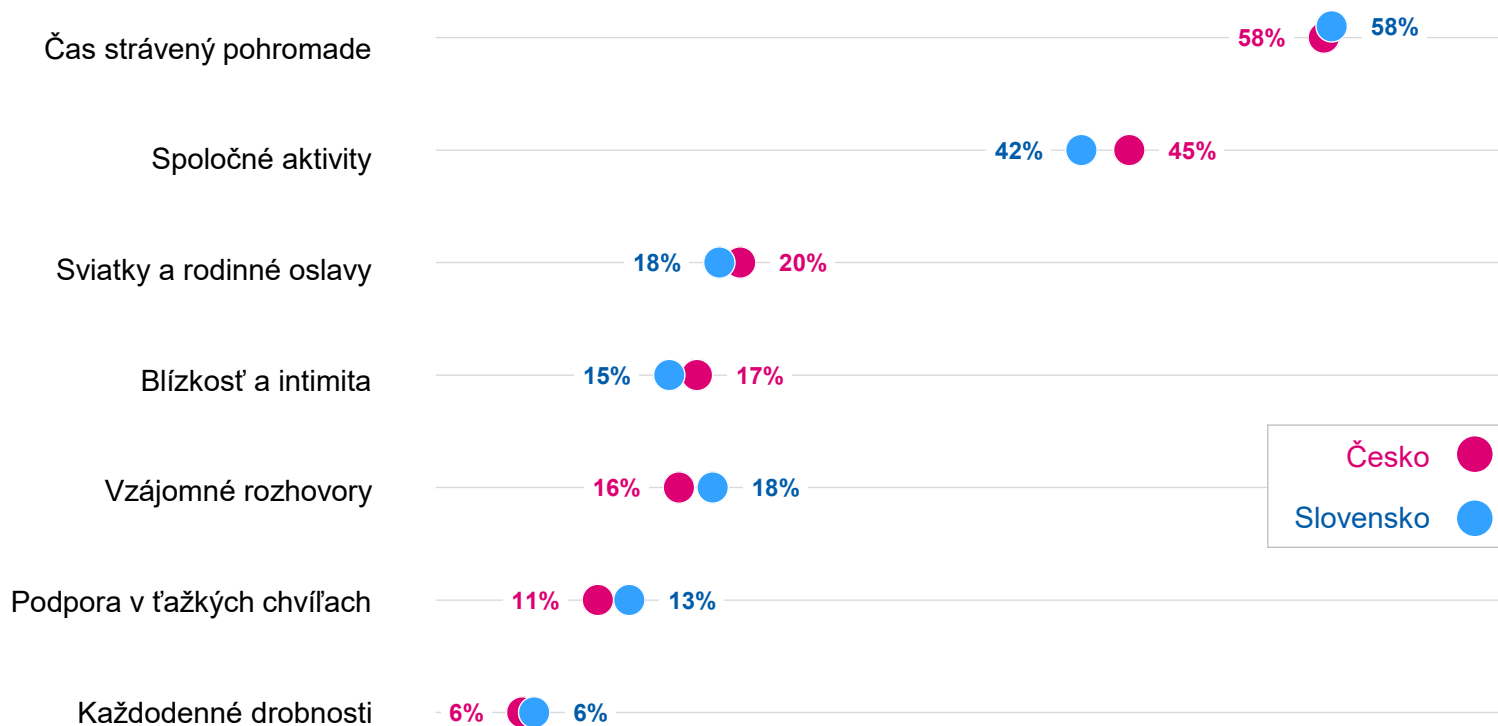
Blízkost' v rodine

Polovici rodín k vzájomnosti stačí byť spolu. Druhá polovica potrebuje spoločné aktivity.

Spoločné aktivity sú dôležité hlavne pre mladších

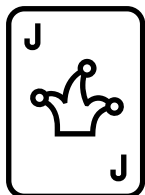
Starším (55+) Čechom i Slovákom k blízkosti spravidla stačí byť spolu na jednom mieste.

Aktivity pre vzájomnosť vyžaduje oveľa menší podiel z nich (26 % v Česku / 30 % na Slovensku).

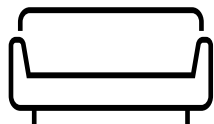
Počas sviatkov nám zhon a tlak na dokonalosť bránia byť skutočne spolu

Navštevy rodiny často spájame s Vianocami, Veľkou nocou či dušičkami, tlak na uskutočnenie všetkých tradícií nám však **znemožňuje stráviť spolu kvalitný čas.** To sa darí skôr pri bežnejších činnostiach.

„Ja si užívam také to, že s bratom a priateľom sa proste vytiahnu karty a je to strašne fajn, aj také tie bežnejšie týždne mám rada.“

„Keď cez víkend sedíme doma na gauči, bavíme sa o tom, že budeme niečo plánovať, kedy pôjdeme na nejakú dovolenku, alebo si len spolu rozprávame, už vtedy sa cítime byť spolu.“

„Počas sviatkov mám pocit, že je to viac o tom, že mama pobehuje a niektorí ďalší ľudia v širšej rodine chcú všetko stihnúť a chcú, aby všetko bolo perfektné, a je to skôr na škodu.“

Súdržnosť v rodine nie je len o bezpodmienečnej láske, vo všetkých rodinách fungujú paralelne dva princípy:

1 Solidarita

Nezištná záchranná sieť je to, čo rodinu odlišuje od čohokoľvek iného. Prirodzená, nevynucovaná solidarita sa prejavuje v krízach aj vzájomnej starostlivosti, kedy **pre druhých automaticky chceme to najlepšie.**

*„Keď sa pripravovala mladšia dcéra na gypel, tak tá staršia jej automaticky pomáhala, nie že by sme jej to povedali, ona **proste tiež chcela**, aby sa tam dostala“*

2 Reciprocita

Zdôrazňovaný je však aj **prirodzený kolobeh starostlivosti** a výmeny zručností.

*„Ja myslím, že tá rodina by hlavne mala fungovať aj tak, že keď, dajme tomu napríklad z pohľadu rodiča, **ja niečo dávam** vlastne deťom, tak potom tie deti **by to mali vrátiť**, ale nehovorím, že by to malo byť finančné.“*

*„**Pomáhame** si v tom generačnom, ako to, čo tí starší nezvládajú. A my už tiež, mne zase pomáhajú deti, keď potrebujem nejakú aplikáciu.“*

Nie je to len o servisných veciach, najdôležitejšou rolou rodiny je tá emocionálna

Hoci rodiny obsluhujú mnoho potrieb v životoch svojich členov, **bezpečným prístavom ich robí až budovanie blízkosti:** vypočuť sa a naozaj sa vnímať, byť tu pre seba aj pri náročných dňoch

„Nie je to len o tom, že budeme riešiť len nejaké, ja to nazývam servisné veci, kedy koho chcete odviezť, čo kúpiť, ale nájsť si aj čas rozprávať sa o tom, čo kto prežíva.“

„No ja napríklad vnímam, keď sa správajú inak alebo začnú sa tváriť inak. To je dôležité.“

Momenty blízkosti denne zažíva tretina rodín. Ďalšia tretina niekoľkokrát týždenne

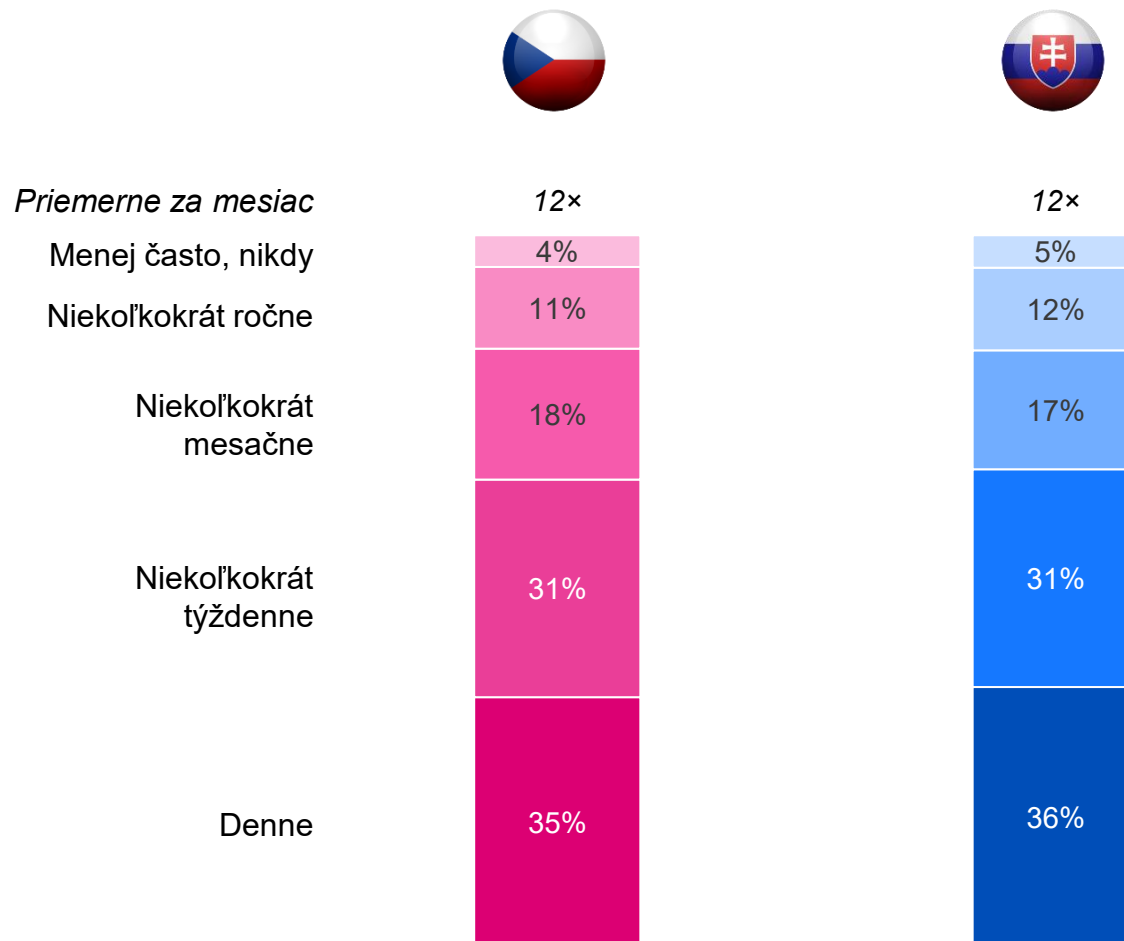

Bezdetné páry zažívajú aktívne okamihy blízkosti najčastejšie: denne ich má 43 % a 44 % slovenských párov.

Kde sa veľa zarába, tam je na vzájomnosť menej času

V bohatých rodinách Česka zažívame skutočnú blízkosť **menej často**: na dennej báze ju pociťuje len 23 % vysokopříjmových rodín.

Blízkosť v rodinách sa buduje cez rituály a prijatie

Vypočuť a prijať

„Keď prídem unavená z práce alebo zo štúdia, tak je pre mňa dôležitý ten pocit, že ma niekto vypočuje, že sa môžem vyrozprávať a tá emócia a všetko okolo je prijaté a zároveň na to dostaneš nejakú podpornú reakciu.“

Dať si navzájom desať minút plnej pozornosti

„Keď človek vycíti, že ten druhý má nejaký, nejaký napríklad zlý deň, tak naozaj všetko odložiť a venovať (obetovať) čas tomu počúvaniu, pretože tu stačí len napríklad 10 minút a človek sa tým uistí v tom, že má pri sebe niekoho, kto si ten čas urobí. A že v tej chvíli proste bude ten človek stredobodom pozornosti, bez všetkého ostatného.“

Plánovať si digitálny pôst

„Keď hráme spoločenské hry, tak je to pekné, že nie sme na mobiloch, nie je každý rozliezaný.“
„Cestujem s malou vlakom, neberieme ani telefón, ani tablet, aby sme sa pozerali von do prírody, ukazujeme si srnky – úplne totálne retro, za nás to bolo normálne.“

V rodine síce dostanete *reality check*, do veľkých životných volieb by sa však hovoriť nemalo

Úprimnosť v rodine chráni pred krutosťou názorov „tam vonku“

Členom rodiny na sebe **autenticky záleží** a kvôli nastaveniu pravdivého zrkadla sú ochotní ísť aj do konfliktu.

„Ja si myslím, že je dobrá úprimnosť, aby človek počul ten názor z inej perspektívy, aj keď ho to môže mrzieť.“

Keď neviem spievať a prihlásim sa do Superstar, tak aby mi povedali, že neviem spievať. To je všetko, všetko dôležité. Úprimnosť vytvára akoby tú ochranu nad tým človekom.“

Keď však ide o veľké životné voľby – napríklad voľbu partnera – treba ich len **rešpektovať a spoliehať sa na výsledky výchovy**

„Mohli by stretnúť napríklad zlého partnera, ale s tým nespravíte vôbec nič. Keď sa deťom podarí vštepiť tie hodnoty naším príkladom, tak si potom napríklad vedia povedať, že nejaké správanie sa im nepáči.“

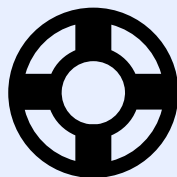
Rodinu nenahradí žiadna iná inštitúcia

Vážime si rodinu ako stabilitu, **ukotvuje nás emočne, partnersky a dáva nám priestor byť sám sebou.**

„Rodina je pre mňa naozaj také ukotvenie, že mám nejakú istotu, nejaké bezpečie a že sa môžeme vzájomne motivovať.“

„Vedomie vlastnej identity, ktorú si z nejakej rodiny vytvárame.“

Rodina je tu **pre seba v krízových situáciách** a neváha **hodiť záchranný kruh.**

„Opora, ale zároveň aj zodpovednosť. Keď tá rodina potrebuje niečo od vás, tak sa neotočím chrbtom.“

Rodina je **majákom**, radí si a vnáša **svetlo do spleti životných nástrah.**

„Môj manžel je taký môj maják cez všetky životné peripetie, vždy viem, kam sa mám vrátiť.“

„Keď s deťmi otvorene hovoríme, tak sú pripravení na nástrahy.“

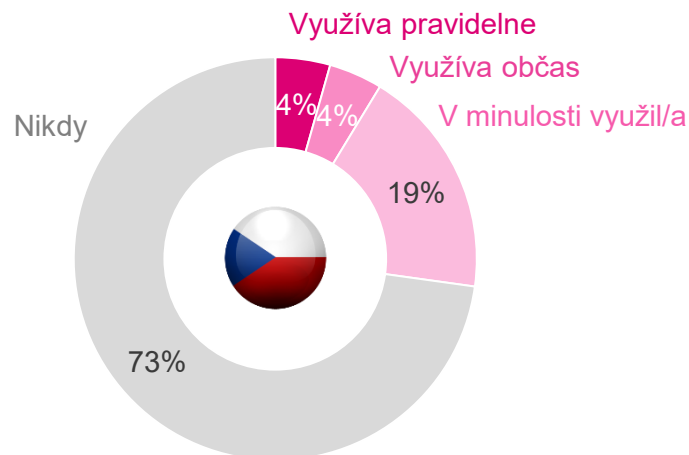
10

Priestor pre inštitucionálnu podporu

Rodinné situácie s psychológom riešilo 27 % Čechov a 22 % Slovákov

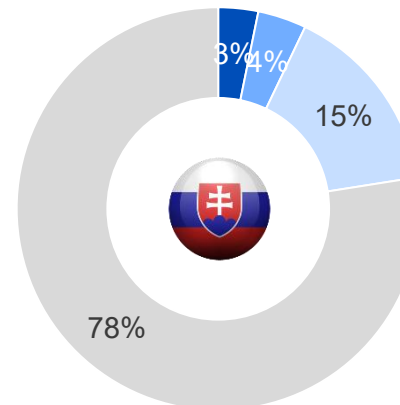
Psychologickú pomoc ohľadom rodinných tém využívajú skôr ženy než muži.

Nejakú skúsenosť s psychologickou pomocou má 33 % žien oproti 21 % mužov v Českej republike a 25 % žien a 19 % mužov na Slovensku.

Niekedy využil/a
27%

Pravidelne využívajú psychologickú pomoc skôr mladšie ročníky než staršie (7 % do 35 rokov vs. 2 % vo veku 55 rokov a viac).

Niekedy využil/a
22%

Nejakú skúsenosť s psychologickou pomocou majú skôr mladšie ročníky než staršie (28 % do 35 rokov vs. 15 % vo veku 55 rokov a viac).

Psychológa potrebujeme hlavne, keď sa rodina rozpadáva

S psychologickou pomocou má v Českej republike skúsenosť takmer polovica Neúplných rodín a 8 % ju využíva pravidelne. Na Slovensku má s psychologickou pomocou skúsenosť takmer tretina Neúplných rodín.

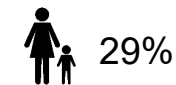
Psychologickú pomoc naopak najmenej využívajú Nukleárne rodiny. Zdá sa, že stabilné rodinné prostredie pomáha všetkým – deťom aj ich rodičom.

Niekedy využil/a psychologickú pomoc
27%

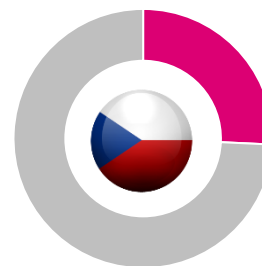
Niekedy využil/a psychologickú pomoc
22%

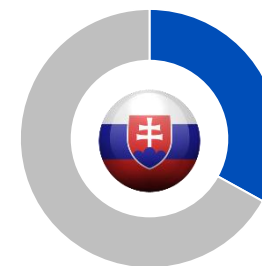
O psychologickú pomoc by bol záujem – hlavne na Slovensku, kde sú častou bariérou peniaze

Štvrtina českých a tretina slovenských rodín by rada využila možnosti psychologickéj pomoci, považujú ju však za finančne a geograficky nedostupnú a nevedia, kde by ju mali hľadať.

Využili by odbornú pomoc (súčasní neužívatelia)

26%
N=235

33%
N=307

Bariéry
(potenciálni používatelia)

Pomoc je pre mňa **finančne nedostupná**

Top-2-box (rozhodne + skôr áno)

51%

59%

Pomoc je v mojom bydlisku **zle dostupná**

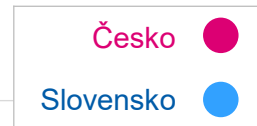
43%

46%

Neviem, **kam sa** po pomoc **obrátiť**

45%

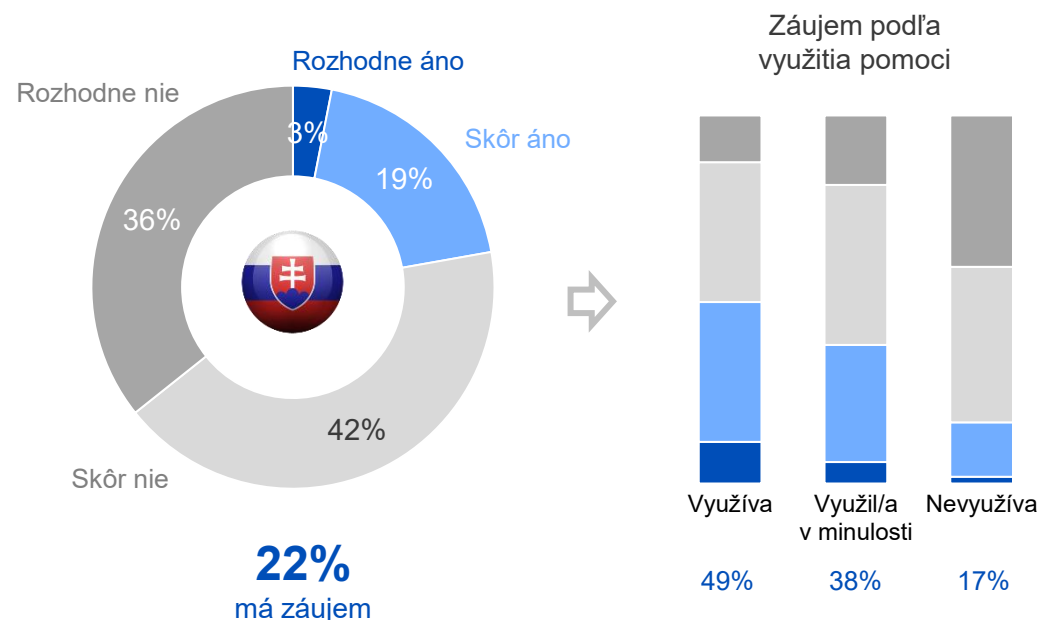
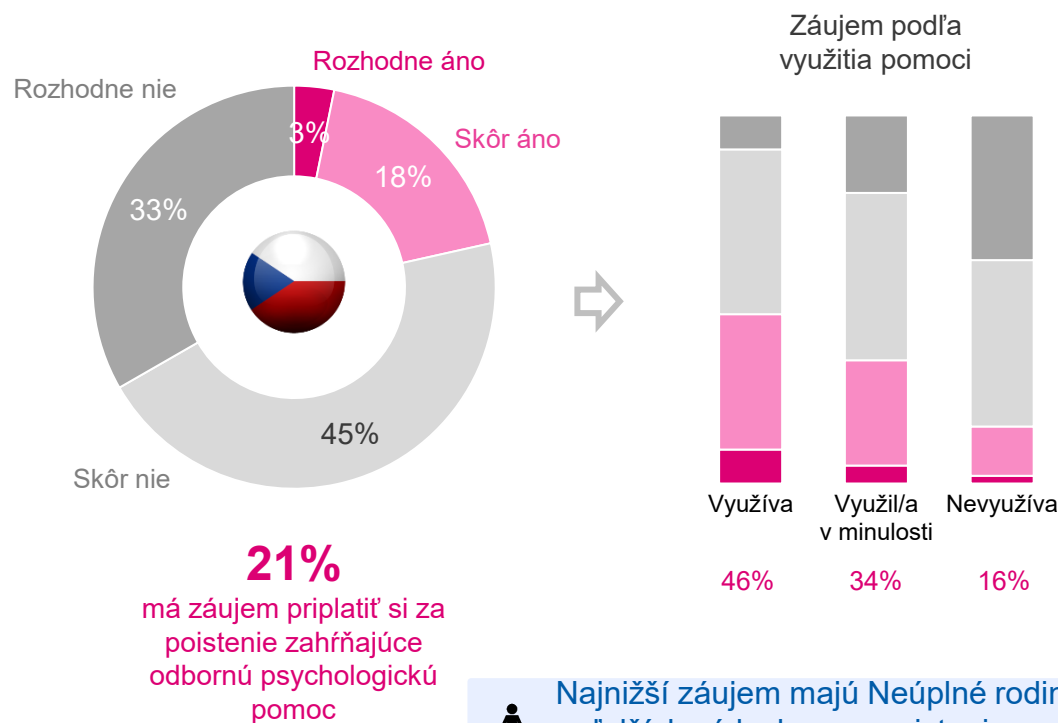
46%

Odbornú pomoc by najviac privítali ľudia z neúplných rodín, zároveň je však obzvlášť pre nich finančne nedostupná.

Poistenie zahrňajúce odbornú pomoc je zaujímavé pre pätinu rodín – nie však pre tých, ktorí ju najviac potrebujú

Pre pätinu rodín je dostupnosť psychologickéj pomoci natoľko dôležitá, že by boli ochotní si priplatiť za poistenie zaisťujúce túto pomoc. Väčší záujem majú mladšie rodiny a rodiny, ktoré majú s týmto typom pomoci skúsenosť.

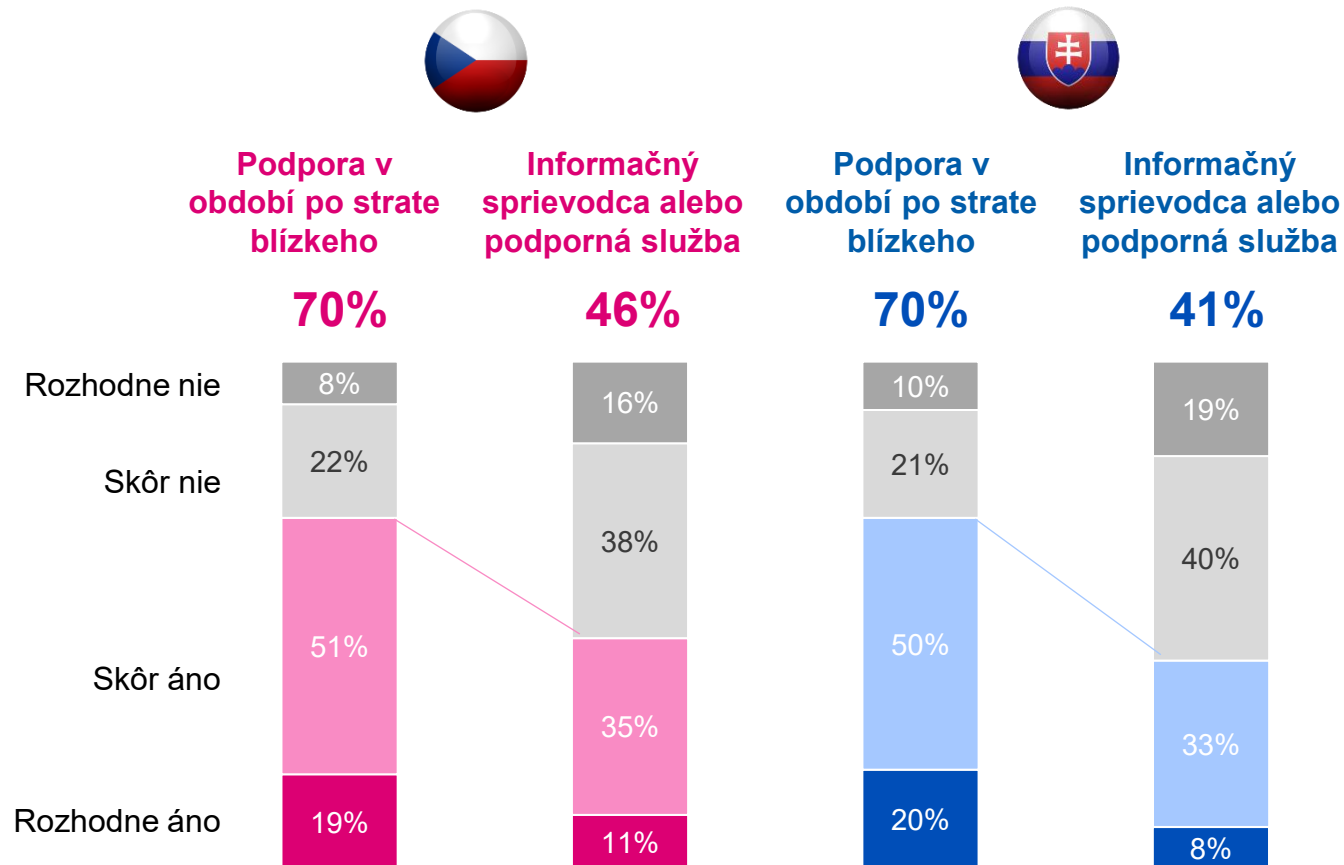
Najnižší záujem majú Neúplné rodiny. Aj keď psychologickú pomoc často vyhľadávajú, sú zároveň najviac ekonomicky ohrozené a ďalších výdavkov za poistenie sa obávajú – najmä v situácii, keď určitý objem tejto starostlivosti je hradený zdravotnými poisťovňami.

„Podpora“ znie lepšie než „podporná služba“.

Záujem o službu

Po smrti blízkeho očakávajú rodiny citlivý, osobný a nezištný prístup. Preto ponuka „podpory uľahčujúcej obdobia po strate blízkeho“ znie rodinám atraktívnejšie než „informačný sprievodca alebo podporná služba“.

„Informačný sprievodca“ môže pôsobiť ako neosobná brožúra a „podporná služba“ ako produkt za úplatu.

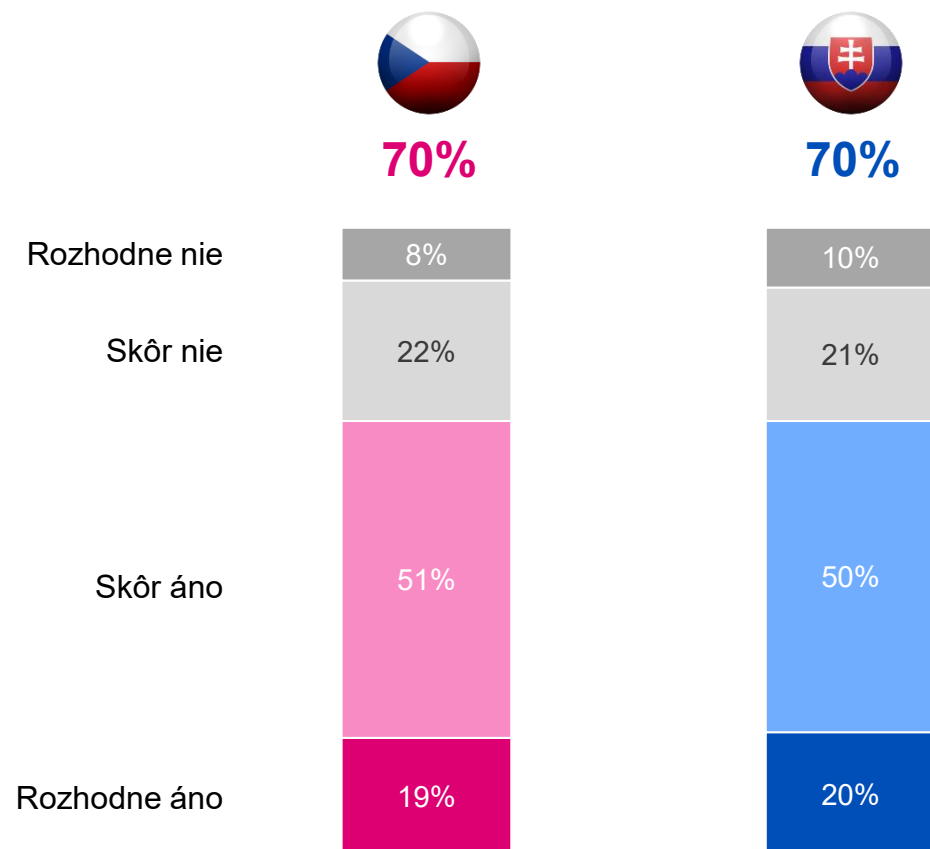

V prípade straty blízkej osoby by sedem z desiatich rodín privítalo podporu zo strany finančnej inštitúcie.

Podpora

Strata blízkej osoby nie je spojená len so zármutkom a emocionálnou záťažou, ale tiež je nutné vyriešiť veľa praktických vecí. Nie je to len organizácia a financovanie pohrebu alebo vybavovanie pozostalosti a dedičského konania, ale smrť v rodine nezriedka môže znamenať aj prenastavenie všetkých platieb, pokles príjmov a nutnosť refinancovania splátok pôžičiek.

Od finančných inštitúcií rodiny spravidla očakávajú pomoc práve v oblasti financií – napríklad odklad splátok.

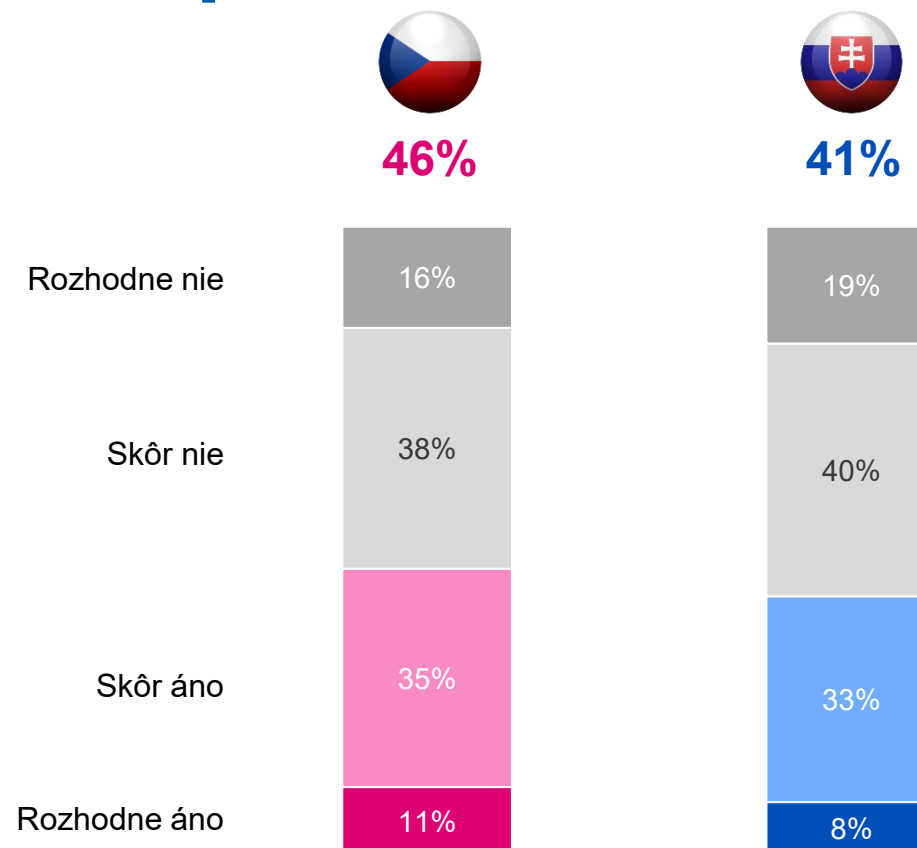

Špecifické formy podpory v období blížiacej sa straty blízkej osoby by privítala necelá polovica rodín.

Informačný sprievodca alebo podporná služba

Na smrť blízkej osoby sa pripravujeme len neradi. Býva pre nás nepríjemné si aj predstavovať, čo všetko bude potrebné zariadiť v prípade smrti člena rodiny, alebo aké náročné pre nás bude obdobie jeho umierania. Preto väčšinu rodín môže skôr potešiť ubezpečenie o tom, že finančná inštitúcia je s nimi v „dobrom aj v zlom“, než plošne komunikovať presné formy pomoci, ako je napríklad „mobilný hospic“.

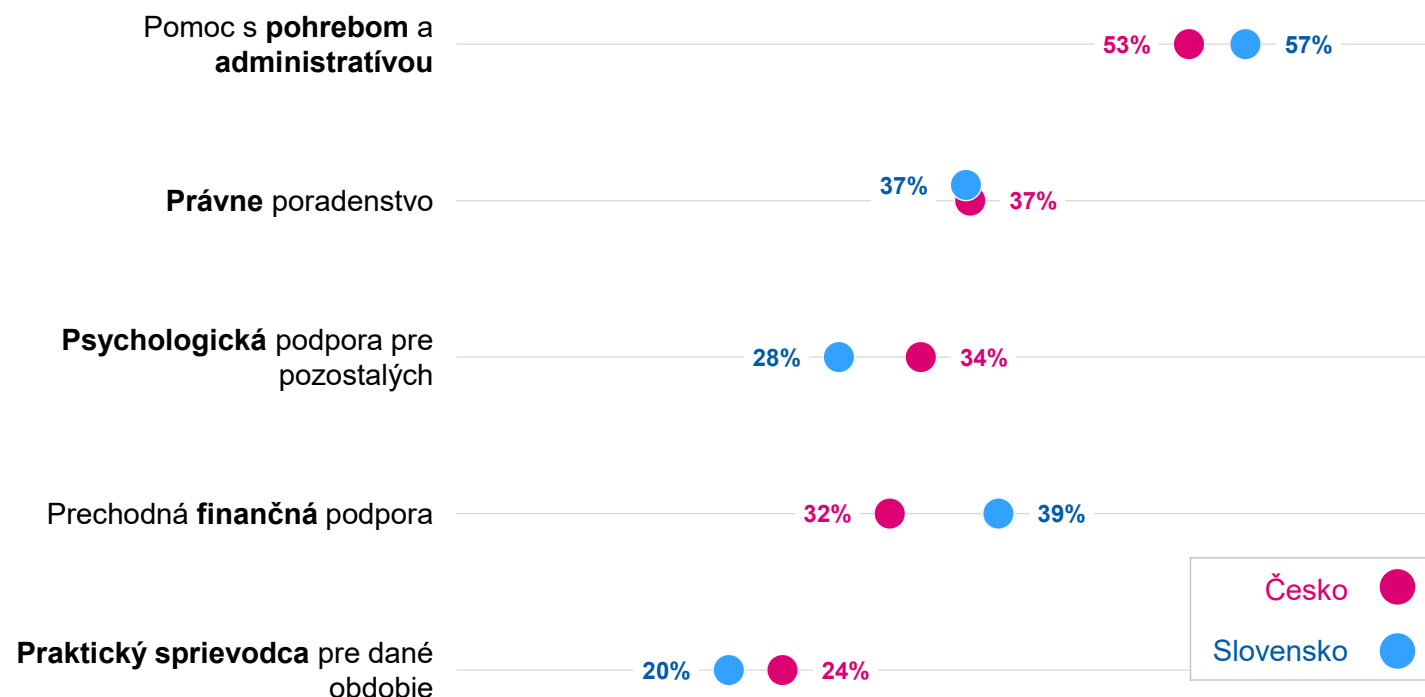
Ženy by mali vyšší záujem o túto službu než muži.

Najviac by pozostalí ocenili pomoc s administratívou a organizáciou pohrebu.

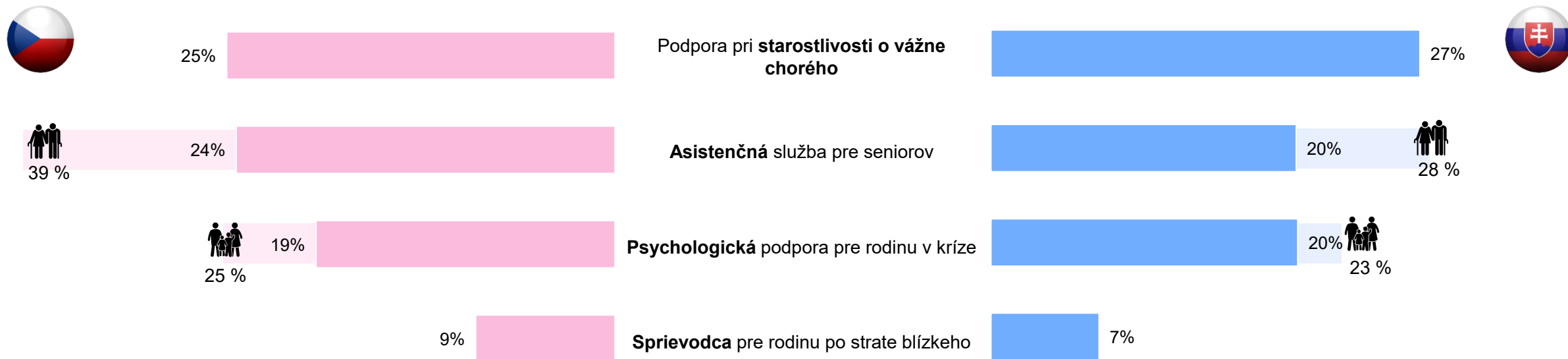
Najužitočnejšie formy

Praktická pomoc je to, čo sa počíta. Preto by rodiny najviac privítali pomoc s organizáciou pohrebu a administratívou, ktorá je so smrťou blízkej osoby spojená – čo všetko kam nahlásiť (úrady a firmy) a na koho prepísať (poukážky a splátky), ako riešiť pozostalosť (účty a majetok).

Psychologickú podporu by využili najmä nukleárne rodiny, ktoré popri emóciách dospelých musia zvládnuť aj emócie detí: „Ako hovoriť s deťmi o smrti?“ „Ako prežívajú dospievajúci smrť niekoho blízkeho?“

Starostlivosť o chorého alebo staršieho člena rodiny sú náročné situácie, ktoré si zaslúžia nadštandardnú podporu.

Nadštandardnú podporu v oblasti asistenčných služieb pre seniorov by najviac privítali Empty Nesters, na ktorých po odchode detí z domácnosti začína dopadať starostlivosť o starnúcich rodičov.

Psychologickú podporu pre rodinu v kríze by najviac privítali Nukleárne rodiny, ktoré sa obávajú dopadu krízovej situácie na deti.

11

Metodológia

Metodológia

Spôsob dotazovania:
On-line (CAWI) v European National Sample

Veľkosť online vzorky:
reprezentatívna vzorka: CZ=1000, SK=1000
+ cieľená vzorka bezdetných párov: CZ=187, SK=176

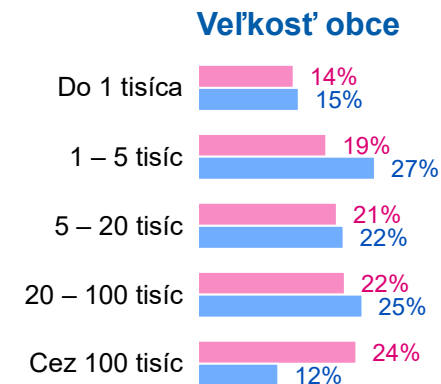
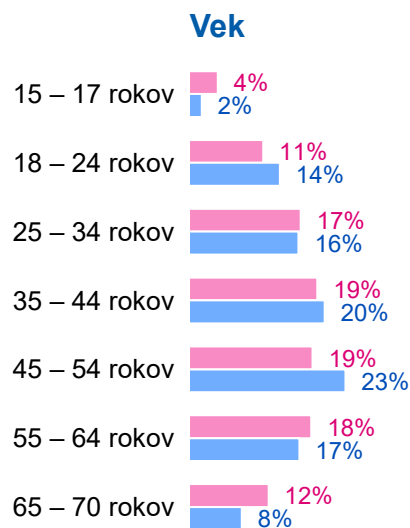
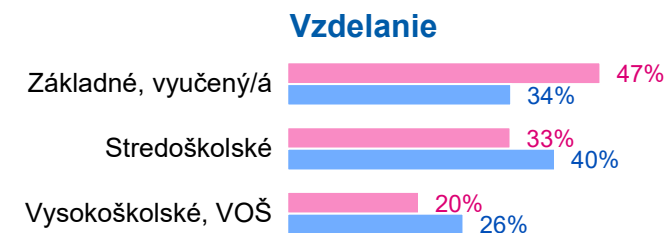
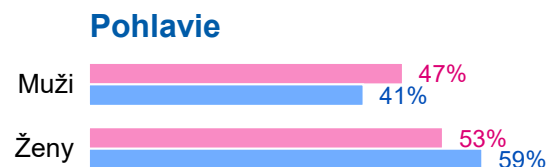
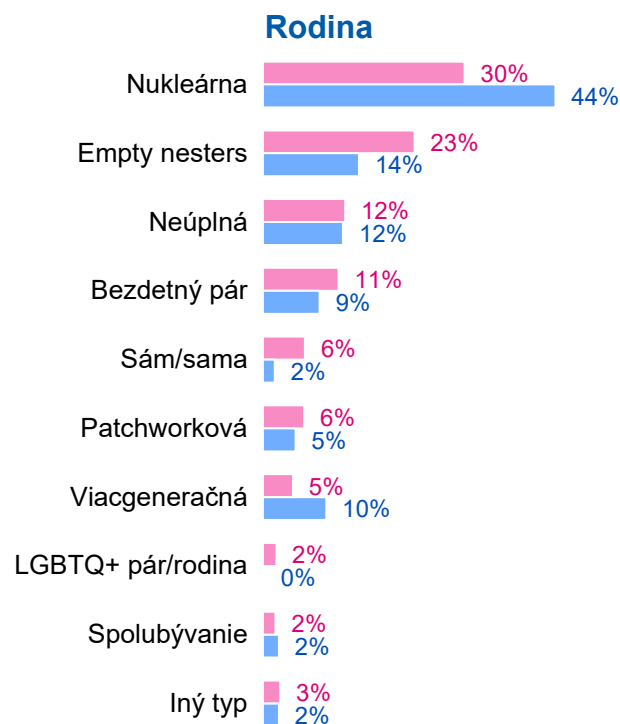
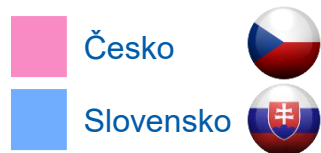

Dátum dotazovania:
12. – 28. 03. 2026

Dĺžka dotazníka: 25 minút

Zloženie vzorky (reprezentatívna vzorka rodín)

12

Kontakt

Prokop Vejda

Account Manager

 (+420) 776 355 539

 prokop.vejda@nms.eu

nms ■ U Nikolajky 13, 150 00 Praha 5

